

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ S. Sayısı : 688

Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/586; M. G. Konseyi : 1/580)

(D. Meclisi S. Sayısı : 470)

TC

Danışma Meclisi

Genel Sekreterliği

Kanunlar Müdürlüğü :

06-3071 (1/586)/3405

2 Eylül 1983

Konu : Kanun Tasarısı

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ GENEL SEKRETERLİĞİNE

Danışma Meclisi Genel Kurulunun 1 Eylül 1983 tarihli 155 inci Birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen, Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Turhan GÜVEN

Başkanvekili

Danışma Meclisi Başkanı V.

NOT : Bu Kanun Tasarısı, Genel Kurulun 29, 31 Ağustos; 1 Eylül 1983 tarihli 153, 154 ve 155 inci Birleşimlerinde görüşülmüştür.

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D. 18/101-901/07264

24 Aralık 1982

DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 14 . 12 . 1982 tarihinde kararlaştırılan «Türk Sivil Havacılık Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülend ULUSU

Başbakan

TÜRK SIVİL HAVACILIK KANUNU TASARISI HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR VE GEREKÇE

1. ULUSAL SIVİL HAVACILIK POLİTİKASININ TESPİTİ :

a) Sivil havacılığın, uluslararası niteliği, devamlı ve hızlı gelişme göstermesi, ileri teknolojinin uygulandığı bir alan olması, temelinde sürat unsurunun bulunması, emniyet faktörünün en önemli yeri işgal etmesi, stratejik yönden büyük değer taşıması ve geniş çaplı ekonomik yönü dikkate alınarak, sivil havacılık faaliyetlerinin hava taşımaları ve uçak satın alınmaları ile geniş bir ticaret grubu karakteri taşıması karşısında bu faaliyetleri Türkiye'nin ulusal çıkarlarını da göz önünde tutarak en dengeli şekilde düzenleyecek bir sivil havacılık kanununun bir an önce çıkarılmasını gerekli kılmaktadır.

b) Çalışmalarda ulusal hukuk politikasının seçimi üzerinde özellikle durulmuştur. Yürürlükte bulunan yabancı sivil havacılık kanunlarının incelenmesinden, pek çoklarının müşterek konuları kapsadıkları tespit olunmuştur. Esasen uluslararası sivil havacılığın anayasası mahiyetindeki 1944 tarihli Şikago Sözleşmesinin 37 nci maddesi Sözleşmeye taraf olan devletlere yeknesak hükümleri ihtiva eden kanunlara sahip olmayı tavsiye etmektedir.

Türkiye'nin diğer hukuk dallarındaki kanun yapma politikasının, belli oranda da olsa, yabancı mevzuattan büyük ölçüde çeviri veya derleme şeklinde tezahür ettiği göz önünde tutularak, sivil havacılık mevzuatı bakımından da gerektiğinde, yabancı kaynaklara başvurmakta sakınca görülmemiştir. Bu cümleden olarak özellikle, hukuk sistemimizde belli etkisi bulunan İsviçre, Almanya ve Fransa'nın Sivil Havacılık Kanunları göz önünde tutulmuştur.

Bu arada, ülkemizde daha evvel hazırlanmış bulunan tasarılar ve Ulaştırma Bakanlığının, McGill Üniversitesi öğretim üyelerinden Hava Hukuku Uzmanı Prof. Martin Bradley'e hazırlattığı tasarıdan da geniş ölçüde yararlanılmıştır .

c) Tasarının hazırlanmasında, kanunun hacmi konusu da incelenmiş ve dünyada yürürlükte olan kanunların en kısasının 5 madde ile Avustralya Kanunu ve en uzununun da 329 madde ile Salvador Kanunu olduğu göz önünde tutularak, ayrıntılı hükümlere yer veren uzun kanunlar ile, genel bir muhtevaya sahip bulunan kısa kanunlar arasındaki fark tartışılmış ve dünyadaki hukuk otoritelerinin kabulüne göre en ideal hacmin, Avrupa ülkelerinin kanunlarında görüldüğü tespit edilmiştir.

d) Tasarının çatısı hazırlanırken, uluslararası özel ve kamu hava hukuku sözleşmeleri karşısındaki durumumuz da incelenmiştir. Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere gerekli atıflar yapılmıştır.

Ancak, taraf olduğumuz sözleşmelerden, taşıma konusunda önemli yer işgal eden 1929 Varşova Sözleşmesi ve onun bazı maddelerini değiştiren 1955 La Haye Protokolü karşısındaki tutumumuz ayrı olarak ele alınmıştır. Türkiye'nin taraf olduğu, uluslararası mahiyetteki havayolu taşımalarını düzenleyen bu sözleşmenin, bir çok memleketin ulusal kanunlarında olduğu gibi, sözleşmenin etkisinde kalarak yeni hükümler vaz etmek yerine, Sözleşmenin hükümlerini aynen uluslararası mahiyette olmayan iç taşımalarımıza da uygulanması uygun görülmüştür. Bununla beraber taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerin hükümlerini dahi, ulusal mevzuatımıza alırken, ifade tarzının ve üslubun ulusal kanunların kaleme alınışında kullanılan iç hukuk kavramları ile ahenkli bir duruma getirilmesi esas alınmıştır.

Uluslararası sözleşmeler ile ilgili diğer bir tespitemiz de, 1952 tarihli olup, uçuş sırasında yerdeki şahıslara verilen zararlardan işletenin sorumluluğuna ilişkin Roma Sözleşmesi ile ilgili bulunmaktadır. Roma Sözleşmesi, ihtiva ettiği ağır şartlar bakımından uluslararası sahada tasdik yönünden uzun yıllar ilgi görmedi. Bu Sözleşme 1978 yılında Montreal'de imzalanan bir Protokol ile tadil edilmiştir. Yapılan değişiklikler göz önünde tutularak, Türkiye'nin henüz katılmamasına rağmen, Protokol hükümlerine tasarıda geniş yer verilmiştir.

2. TASARININ TERTİBİ :

Kanun tasarısı esas itibari ile, altı bölüme ve bölümler de ihtiva ettikleri konuların kapsamı ölçüsünde alt bölümlere ayrılmıştır.

a) Çalışmalar sırasında incelenen 10 Ocak 1959 tarihli Alman Hava Seyrüsefer Kanunu üç kısımda toplanmıştır :

I. Bölüm : Hava seyrüseferine ilişkin hükümleri kapsamakta ve alt-bölümler itibari ile hava taşıtları ve uçuş personeli, hava meydanları hava ulaştırma işletmeleri ve hava gösterileri, trafik kaideleri, istimlak ve müşterek hükümleri ihtiva etmektedir.

II. Bölüm : Sorumluluğa ilişkin hükümleri ihtiva etmekte, hava taşıtlarında taşınmayan şahıs ve eşyalardan sorumluluk, nakliye sözleşmesinden doğan sorumluluk, askeri hava taşıtlarından doğan sorumluluk ve sorumluluğa ait müşterek hükümlerden meydana gelmektedir.

III. Bölüm : Cezai hükümleri ihtiva etmektedir.

b) İsviçre'nin Hava Seyrüseferi Hakkındaki 21 Aralık 1948 tarihli Federal Kanunu ise, şu dört kısımdan oluşmaktadır.

I. Bölüm : Hava seyrüseferinin temel hükümleri.

II. Bölüm : Hava seyrüseferinden doğan hukukî münasebetler.

III. Bölüm : Hava seyrüseferinin teşviki.

IV. Bölüm : Uygulama ve son hükümleri.

c) Yukarıda açıklanan Alman ve İsviçre kanunları kapsamı detaylı olarak incelenerek Türk Sivil Havacılık Kanunun 6 bölümden oluşması ve aşağıda belirtilen hususları kapsaması öngörülmüştür.

I. Bölüm : Hava seyrüseferinin temel hükümleri.

1. Kısım : Hava egemenliği ve hükümleri.

2. Kısım : Kazalar

3. Kısım : Ticarî Hava İşletmeleri

4. Kısım : Hava alanları ve tesisleri

5. Kısım : Hava araçları

6. Kısım : Uçaklara ilişkin uçuş kuralları

7. Kısım : Sivil Havacılık personeli

II. Bölüm : Hava yolu ile taşımalar :

1. Kısım : Taşıma sözleşmeleri

2. Kısım : Uçakları kullanma sözleşmeleri

III. Bölüm : Sorumluluk :

1. Kısım : Taşıma sözleşmelerinden doğan sorumluluk

2. Kısım : Yerdeki üçüncü kişilere karşı sorumluluk

IV. Bölüm : Ceza hükümleri :

V. Bölüm : Çeşitli hükümler :

VI. Bölüm : Son hükümler :

3. TASARININ HAZIRLANMASINDA GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULAN TEMEL İLKELER :

a) Tasarının ilke olarak, objektif yöntem ile kaleme alınmasına, derli toplu bir metin manzarası arz etmesine, aşırılığa ve gereksiz ayrıntılara yer bırakılmamasına gayret gösterilmiştir.

Bir yandan düzenleyici kurallara, bir yandan da kurucu (ihdas edici) kurallara yer verilmiş, çağdaş ilkelere hareket edildiği gibi, ileriye dönük düzenlemelere önem verilmiş, aynı zamanda dinamizmi sağlayacak bir sisteme bağlanılmıştır. Bu cümleden olmak üzere bütün ihtimaller ayrıntılı maddelere yansıtılmamış, temel kurumlarda yapısal düzenleme konulduktan sonra, bağlayıcı dar kalıplardan kaçınılmış, bir çok şıkta ihtiyaçlara göre düzenleme getirilmesini sağlamak amacı ile tüzüklere ve yönetmeliklere göre geniş yer verilmiştir.

b) Sivil havacılığın uluslararası niteliğine önem verilerek, uluslararası sözleşmelerin hükümlerinden yararlanılmış, uluslararası sivil havacılık kuralları ile engin uyumun sağlanabilmesi amacı ile, uluslararası sözleşme hükümlerine atıflar yapılmıştır.

Ancak, gerek ulusal çıkarlarımız, gerekse uluslararası ilişkilerimiz dikkate alınarak, uluslararası sivil havacılık sözleşmeleri ile ulusal mevzuatın bağdaştırılmasında yasama ve yürütme organlarına gereken esneklik tanınmıştır. Bununla beraber, subjektif uygulamalara engel olmak ve ulusal saygınlığımızı korumak dü-

şüncesi ile, dış âleme dönük taahhütlerimizin ihlaline yol açmamak için, belli durumlarda bağlayıcı hükümler de konmuştur.

c) Sivil Havacılıkta can ve mal güvenliğinin sağlanması, daima temel düşünce unsurunu oluşturmuştur. Buna paralel olarak genel anlamda kamuoyu ve özellikle kullanıcı kitleyi koruma ilkesine ağırlık verilmiştir. Bunun doğal sonucu olarak denetim unsuruna geniş yer verilmiştir. Denetim ve kontrol ile ilgili hükümler, yaygın ve ayrıntılı surette kaleme alınmış; denetim ve kontrolün amacı, nedeni, icra tarzı, sonuçları ile, yetki ve sorumluluk tayinleri açık bir şekilde işlenmiştir.

d) Uçağın ekonomik önemi dikkate alınarak, bu değerın hareketlendirilmesini, kredi kaynağı oluşturmalarını, sermaye unsuru olarak, sabitlikten kurtarıp, yatırım olanakları yaratmasını sağlayacak hükümlere yer verilmiştir. Uçağın ekonomik yönü ile ilgili maddelerde, düzenleyici kurallardan ziyade denetleyici ve güven ortamı yaratıcı kurallara ağırlık tanınmış, kredi ortamının güven sağlayıcı hükümler ile cazip duruma getirilmesine gayret gösterilmiştir.

Aynı şekilde, sivil havacılığın ticarî yönünde himayeci tutumdan kaçınılmış, ulusal ekonominin ihtiyaçları düşünüldüğü gibi, müşteri muhitine destek ve güven verici önlemler getirilerek, talebin artmasını sağlayacak bir yoldan ilerleyerek sivil havacılığın genel rāğbete ulaşması ve bu yoldan gelişmesinin garantiye alınması tercih edilmiştir.

e) Sivil Havacılığın stratejik önemi, yurt savunmasındaki rolü ve ulusal güvenlik ile olan ayrılmaz ilişkisi dikkate alınarak bir yandan ulusal güvenliği koruyacak ayrıntılı hükümlere yer verilirken bir yandan da sivil havacılığın yurt savunmasına katkısını sağlayacak önlemler alınmıştır.

MADDELERİN GEREKÇELERİ

Gerekçe 1. — Bu madde Türk hava egemenliğinin sınırını tayin etmektedir. Madde 7 Aralık 1944 tarihinde Şikago'da imzalanan ve 12.6.1945 tarih ve 4749 sayılı kanun ile kabul edilen Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesinin 1 inci maddesinde belirlenen «Âkit Devletler, ülkeleri üstündeki hava sahası üzerinde tam ve münhasır hâkimiyeti haiz» oldukları prensibine uygun olarak düzenlenmiştir.

Gerekçe 2. — Bu madde, uçakların Türk hava sahasında bağı olduğu kanunî hükümlerin sınırını çizmektedir.

Gerekçe 3. — Bu madde Türk hava sahasından izne tabi olmadan faydalanacak uçakları, ayrıca özel bir izin ile istifade edecek olanları belirtmektedir.

Gerekçe 4. — Bu madde, uçuş serbestliğinin, kamu düzeni ve güvenlik mülâhazaları ile veya askerî sebeplerle sınırlandırılmasını öngörmektedir. Genel olarak seyrüsefer sınırlamalarını göstermektedir. 1944 Şikago Sözleşmesinin 9 uncu maddesinden aynı mahiyette sınırlamalar mevcuttur.

Gerekçe 5, 6. — Her iki maddedeki sınırlamalar, 4' üncü maddedeki hukukî esasa ve Şikago Sözleşmesi hükümlerine uygun olarak düzenlenmiştir.

Gerekçe 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. — Bu maddelerde uçak kazalarının nedenlerine ve soruşturma şekline ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Gerekçe 14. — Bu madde, soruşturma kurulunun oluşturulması, soruşturmanın yürütülmesi, yetki ve sorumluluklar, uçak kazalarında yapılacak kurtarma ve yardım işlerinin yönetmelikle düzenleneceğini belirtmektedir.

Bu madde, İsviçre Kanununun 23 üncü maddesi göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

Gerekçe 15. — 15 inci madde ile uçağın gailiğine karar verilmesindeki yöntem belirtilmiştir. Şikago Sözleşmesinin 24 üncü maddesinde kaybolan bir uçağın aranma usullerine âkit devletler arasında koordine edilmiş tedbirlerin tatbiki öngörüldüğünden madde hükmü de saklı tutulmuştur.

Gerekçe 16. — Türkiye'de ücret karşılığında ticarî amaçla yolcu ve yük taşımacılığı izne bağı tutulmuştur.

Gerekçe 17. — Ücret karşılığında ticarî amaçla yolcu ve yük taşımacılığının önceden izin alma şartına bağlanması yanısıra, işletme ruhsatı almakla yükümlü kılınmıştır.

Gerekçe 18, 19, 20. — Maddelerde izin verilmesi esas olabilecek bilgi ve belgelerin nelerden ibaret olduğu açıklanmıştır.

Gerekçe 21 ile 30. — Bu maddelerde ruhsat sahibinin yükümlülüklerinin nelerden ibaret olduğu açıklanmıştır.

Gerekçe 31. — Bu madde ile hava hatlarının hukukî rejimine dahil olan işletmelerinde iç rejim açıklanmıştır. Hava Kabotajı yeni Türkiye Cumhuriyeti ülkesinde iki nokta arasında havayolu ile yolcu ve yük taşımaları yapmak hakkı Türk uçaklarına tanınmıştır. Bu kabûl, 1944 tarihli Uluslararası Şikago Sözleşmesinin 7 nci maddesinde de yer almıştır.

Gerekçe 32. — Bu madde ile muntazam hava seyrüseferi olmayıp yarış veya gösteri mahiyetindeki uçuşlarda da Ulaştırma Bakanlığından izin alınması gerekliliği belirtilmiştir.

Gerekçe 33. — Bu madde ile hava hatlarında işletmelerin dış rejimi belirtilmiştir. Madde, 1944 tarihli Şikago Sözleşmesindeki hukukî sisteme uygundur. Yabancılar a ait millî kanunlarda da Fransız Kanunu 128, İsviçre Hava Kanunu 35 inci maddelerinde aynı mahiyette hükümler vardır.

Gerekçe 34. — Bu madde ile uçakların uçabilmesi için gerekli yer tesislerinin tanımı yapılmıştır. Kullanılan hava limanı, hava meydanı tanımları kaldırılarak hava alanı tanımı altında birleştirilmiştir. Batı ülkelerinde hava limanı karşılığı Aeropot, hava meydanı karşılığı Aerodrom'dur. Bu maddede, yabancılar a ait bazı hava kanunlarında olduğu gibi, tesisleri ihtiva eden sahanın tanımı yapılmıştır. 1944 tarihli Şikago Sözleşmesinin 14 numaralı ekinde de Aerodrom'un tarifi yapılmıştır. Bu tarife göre, Aerodrom; uçakların geliş, gidiş ve hareketi için tamamen veya kısmen kullanılan (üzerindeki binalar, tesisler ve teçhizat da dahil olmak üzere) belli bir arazi veya su sahası olarak tanımlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında ne gibi şekil ve şartlar altında izin verilebileceği açıklanmıştır. Son fıkrada da kurala yapılan istisnaya ve Şikago Sözleşmesinin yeterli havacılık tesisleri olmayan uluslara, uluslararası teşkilât tarafından yardım yapılmasını öngören 69-76 madde hükümlerine işaret edilmiştir.

Gerekçe 36. — Bu madde ile Uluslararası trafiğe açık hava alanlarının tanımı yapılmıştır. Fransız Hava Kanununun hava alanlarının tanzimine ilişkin hükümleriyle Şikago Sözleşmesi hükümlerinden yararlanılmıştır.

Gerekçe 37. — Bu hüküm, 30.11.1955 tarihli Fransız Sivil ve ticarî hava seyrüsefer kanununca, hava alanlarının tanzimine ilişkin maddelerinde yapılan değişiklikler göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Maddede hava sahası üzerinde kamu düzenine ilişkin nedenlerle alınabilecek önlemler ve yapılacak düzenlemeler belirlenmiştir.

Gerekçe 38. — Uçakların istifadesine açılmış bulunan hava alanlarının kullanılması ve havacılık tesislerinden ve diğer kolaylık sağlayan tesislerden faydalanmada verilen hizmetlerin harca tabi tutulması hususunda 1944 tarihinde Şikago'da imzalanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması ile mutabakata varılmıştır. Her devletin ulusal kanunlarında bu mahiyette hükümler yer almıştır. Hatta hizmetlerin nevi ve tesislerin kullanılması etraflı bir şekilde açıklanmış ve sayılmıştır Fransız Kanununda olduğu gibi.

Bugün meri mevzuatımızda Havaalanları, tesislerin ve verilen hizmetlerin karşılığında alınan ücretler yönetmelik ile tespit olunmaktadır. Zaman zaman yönetmeliğin açık bir kanun hükmüne dayanmadığı görüşü ile alınan ücretlerden dolayı yabancı taşıyıcılarla anlaşmazlıklar meydana gelmektedir. Bu nedenle bu madde hükmü konulmuştur. Alınacak harcın Harçlar Kanununa bağlı olduğu açıklanmıştır. Maddenin işlerliği için Harçlar Kanununda gerekli değişiklikleri yapmak gerekebilecektir.

Gerekçe 39. — Türkiye'de Sivil Havacılık hizmetleri havaalanlarında muhtelif statülerdeki kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Uygulamada koordinasyon sağlanmasında güçlükler, hizmetlerin aksamasına neden olmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere, görev ve yetkileri belirli bir makam öngörülmüştür.

Gerekçe 40. — Genel olarak; sivil uçaklar, askerî havaalanlarını ve askerî uçaklarda, sivil havaalanlarını kullanmazlar. Ancak uygulamada, Türk Silahlı Kuvvetlerine a it havaalanları sivil amaçla kullanılmaktadır. Bu nedenle, madde ile ihtiyacın karşılama kuralları açıklanmıştır.

Gerekçe 41. — Bu madde, Ulaştırma Bakanlığının gerek mal ve gerekse can ve sefer güvenliğinin sağlanması amacı ile almaya yetkili olduğu önlemleri saptamaktadır.

Gerekçe 42. — Bu madde, uçuş güvenliğini sağlamak amacı ile Ulaştırma Bakanlığının gerekli tedbirleri almaya yetkili olduğunu belirtmektedir. Benzer hükümler yabancı hava kanunlarında da vardır. Örneğin İsviçre Hava Seyrüsefer Kanununun 40 numaralı maddesinde de benzer hüküm vardır.

Gerekçe 43. — Bu madde uçuş güvenliği ve can ve mal emniyetinin sağlanması amacı ile kurulması gerekli örgütü, bu örgütün faaliyetini düzenlemektedir.

Gerekçe 44. — Bu madde Meteoroloji ve uçuş bilgilerinin toplanması ve dağıtılmasına ilişkin çalışma biçimini düzenlemektedir.

Gerekçe 45 ila 47. — Bu maddelerde toplanmış bulunan hükümler bir taraftan can ve mal güvenliğinin sağlanması bir taraftan da hava trafiğinin (seyrüseferinin) güven içinde gerçekleştirilmesi ve sivil havacılık faaliyetlerinin modern anlayış içinde ileri ülkeler düzeyinde yürütülmesini temin amacı ile konulmuştur.

Gerekçe 48. — Bu madde, İsviçre Kanununun 42nci maddesine tekabül etmektedir. Havacılığın yer tesislerinin sivil havacılık faaliyetlerinde arz ettiği önem dolayısıyla ferdi mülkiyet üzerinden bazı özel kayıtlar konulması gerektiği göz önünde tutularak düzenleme yapılmıştır. Uçuş güvenliğinin sağlanması amacı ile gayrimenkulden ücretsiz yararlanma öngörülmüştür. Bu kullanmadan dolayı gayrimenkul malikinin tazminat talep etme hakkına ilişkin bir hüküm de maddede yer almıştır.

Gerekçe 49. — Bu madde hava trafiği, uçuş güvenliği yönünden inşaat sınırlamalarını öngörmektedir. Bu mahiyetteki hükümler İsviçre, Fransız, Alman Hava kanunlarında da yer almıştır.

Maddenin birinci fıkrasının birinci bendinde, hava alanları çevresinde saptanacak bir saha dahilinde izin alınmadan uçuş emniyetine tesir edebilecek tesisler kurulmasının zararı açıklanmıştır.

Gerekçe 50. — 49 uncu maddedeki sınırlamaların, asgarî uluslararası standartlar seviyesinde güvenlik sağlamaları öngörülmektedir.

Gerekçe 51. — Kurulacak veya kurulmuş havaalanları için gerekli yerlerin kamulaştırılması öngörülmektedir.

Gerekçe 52. — Hava aracının tanımı uluslararası sivil havacılıkta tartışma konusu olduğu göz önünde tutularak bütün batı ülkelerinde müşterek bir terim olarak (Aircraft) esas alınmıştır. Türkçe karşılığı, uçak deyimi kullanılmıştır. Uçağın genel bir tanımı yapılmıştır. Ancak uyumsuzlukları önlemek amacı ile, uçağın teknik çeşitlerinin belirlenmesinde Şikago Sözleşmesinin 7 sayılı Ekine atıf yapılarak yönetmeliğe bağlanması öngörülmüştür.

Gerekçe 53, 54, 55. — Maddelerinde, uçakların hukukî yönden bir tanımı, devlet uçakları ve sivil uçak olmak üzere yapılmıştır. 1944 Şikago Sözleşmesinde de aynı esas benimsenmiştir. Maddede, Türk Sivil Uçağı sayılma koşulları açıklanmıştır.

Gerekçe 56. — Bu madde ile Türk Sivil uçakları için sicil ihdas edilmiştir. (Bkz ve krz TK 839)

Gerekçe 57. — Bu madde ile tescilin alenliği esası kabul edilmiştir.

Gerekçe 58, 59. — Bu maddelerde, sicil kayıtlarının hükmü açıklanmıştır. (Bkz ve krz TK 887).

Gerekçe 60, 61, 62, 63, 64, 65. — Bu maddelerde Türk Sivil uçakları için tescil mecburiyeti getirilmiştir. Tescilin mülkiyet ve diğer aynı hakları iktisabı bakımından esas teşkil edeceği kuralı getirilmiştir. Sicilin esasları açıklanmıştır. Türk uçak siciline tescil edilen uçağın Türk tabiiyet ve tescil işaretini taşıyacağı belirtilmiştir.

Madde 62. — için bkz ve krz TK 843, 948/IV.

Gerekçe 66, 67, 68, 69. — Bu maddelerde tescilin genel şartları ve terkinin esasları açıklanmıştır.

Gerekçe 70. — Bu madde ile uçak siciline ilişkin ve kanunda ayrıntıları belirtilmeyen konuların yönetmelikle saptanacağı kabul edilmiştir.

Gerekçe 71. — Bu madde ile uçağın hukukî mahiyeti açıklanmıştır. İtalyan ve Fransız Kanunlarından istifade edilmiştir. Hava hukukunda uçakların bir tabiiyetinin olması tescil edilmeleri ve mülkiyet ve diğer aynı hakların iktisabında tescilin şart kılınması ve ipotek tesis edilmesi uçağı menkul mal tarifinden ayırmak tadır.

Bu nedenle kanunda istisnaî olarak konulan bu hükümlerle uçak gayrimenkul hükümlerine tabi tutulmuştur.

Gerekçe 72. — Bu kanunda, uçak, aksine sarahat olmadıkça menkul mal hükümlerine tabi tutulmuştur. Ancak madde ile istisna getirilmiş ve bir çok yabancı millî kanunlarda olduğu gibi menkul mala ilişkin akit serbestisinden ayrılma uygun bulunmuştur.

İkinci fıkra ile de hukukî tasarrufun üçüncü şahıslar bakımından uçak siciline tescil ile hüküm ifade edeceği prensibi vazedilmiştir.

Gerekçe 73. — Uçağın mülkiyeti teslim ile intikali eder. Zira uçak 71 inci madde hükmünce menkul mal hükümlerine bağlı tutulmuştur. Ancak yapılan sözleşmenin mülkiyetin intikalini sağlama özelliği yoktur. Uçağın hususiyeti bakımından mülkiyetin temellük edene hemen geçmesini isteyebilecekleri göz önünde tutularak istisnai bir hüküm getirilmiştir.

Gerekçe 74. — Madde ile, uçağın teferruat ve mütemmim cüzüleri hakkında da yeterli hükümleri ihtiva eden Medenî Kanuna atıf yapılmıştır.

Gerekçe 75. — Bkz ve krz TK 875.

Gerekçe 76. — Madde Türk Ticaret Kanununun 876 ncı maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 77. — Madde, Türk Ticaret Kanununun 877 nci maddesine göre düzenlenmiştir

Gerekçe 78. — Madde Türk Ticaret Kanununun 897 nci maddesine göre düzenlenmiştir

Gerekçe 79. — Madde Türk Ticaret Kanununun 939 uncu maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 80. — Türk Ticaret Kanununun 893 üncü maddesine göre düzenlenmiştir. Nama veya hamiline yazılı tahviller ancak anonim şirketler ve özel kanun ile yetki verilen kamu kuruluşları tarafından çıkarılabileceği için bu hususta maddeye başkaca bir açıklık getirmek gerekmemiştir.

Gerekçe 81. — Türk Ticaret Kanununun 892 nci maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 82. — Türk Ticaret Kanununun 900 üncü maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 83. — Türk Ticaret Kanununun 901 inci maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 84. — Fransız Kanununun 12 nci maddesi göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

Gerekçe 85. — Türk Ticaret Kanununun 907 nci maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 86. — Türk Ticaret Kanununun 911 inci maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 87. — Türk Ticaret Kanununun 914 üncü maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 88. — Türk Ticaret Kanununun 915 inci maddesine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 89. — Alacakların, alacağını ne suretle olabileceğini ve alacaklıya uçağı temellük etmek yetkisini veren anlaşmaların geçersiz olmasını öngörmektedir.

Gerekçe 90. — Madde Türk Ticaret Kanununun 921, 926, 927 ve 928 inci maddeleri hükümlerine göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 91. — Bu madde ile sivil havacılığın temel ilkesini oluşturan güvenlik anlayışı uyarınca uçuşa elverişlilik konusuna gereken önem verilmiş ve Türk Hava Sahasından yararlanma hakkı bakımından uçak siciline tescilli olmak koşulu aranırken, tescilin bir koşulu olarak uçuşa elverişlilik, uçuş güvenliği ve kamunun korunması ilkesi bakımından verilen değer belirlenmiştir.

Gerekçe 92. — Madde uçuşa elverişlilik durumunun kontrolü ve denetlenmesi ile uçuşa elverişlilik belgesinin verilmesi ve teknik konuları kapsadığından, havacılık teknolojisindeki gelişmeler dikkate alınarak bağlayıcı kuralları sevk etmek yerine hızlı gelişmelere uyabilmek üzere tasarıda ana ilkelere yer verildikten sonra ayrıntıların yönetmeliklere bırakılması uygun görülmüştür.

Uluslararası taahhütlerimize uymak amacıyla da Türkiye'nin taraf olduğu anlaşma hükümleri saklı tutulmuştur.

Gerekçe 93. — Özel durumlarda bilhassa uçuşa elverişlilik belgesinin verilmesi için yapılması gereken deneme uçuşlarında emredici hükümlere aykırılığın söz konusu olmaması amacı ile bu madde sevk edilmiştir. Maddede söz konusu durumlar, Ulaştırma Bakanlığı denetimi altında tutulmuştur. «Ferry» uçuşu uçağın yolcu ve yük almaksızın bir noktadan diğer bir noktaya taşınması maksadıyla uçurulmasıdır. Uluslararası bir terim olması nedeni ile aynen kullanılmıştır.

Gerekçe 94. — Uluslararası alanda hava hukukunun birleştirilmesi ve uygulamalarda yeknesaklığın sağlanması ve havacılığın sürat unsuru ile bağdaşmayacak formalitelerden kaçınılması düşüncesiyle madde 1944 Şikago Sözleşmesinin 31 inci maddesiyle paralellik sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Gerekçe 95. — Maddede Türk hava sahasında uçuş yapacak bütün uçakların uçakta bulundurmaları gereken belgeler sayılmıştır.

Gerekçe 96. — Madde ile Devlet uçaklarının uyacağı kurallar, 1944 Şikago Sözleşmesi esaslarına göre düzenlenmiştir.

Gerekçe 97. — Madde ile Türk hava sahasında uçuş yapacak Türk ve yabancı sivil uçakların mevzuatları gereğince taşınması zorunlu tüm belgelerin yetkili makamlara gösterilmesi mecburiyetini 1944 Şikago Sözleşmesi hükümlerine uygun olarak düzenlenmiştir.

Gerekçe 98. - 99. — Maddeler, hava trafiğinde ve hava alanlarında iniş kalkışta can ve mal güvenliğinin korunması ve kamu düzeninin sağlanması amacı ile düzenlenmiş ancak sivil havacılığın özel durumu da göz önünde tutularak olağanüstü durumlarda yapılacak işlemler belirtilmiştir.

Gerekçe 100. — Madde ile sivil havacılık faaliyetlerinin özellikle uçakların gelişi güzel amaçlarla kullanılması önlenmiştir.

Gerekçe 101. — Madde ile güvenlik ve kamu düzenine öncelik tanınmıştır.

Gerekçe 102. — Sivil Havacılık faaliyetlerinin devlet denetimi altında bulundurulması anlayışına uygun olarak, Sivil Havacılık personelinin yeterlik belgesine sahip olmaları öngörülmüştür. Devlet adına yetki Ulaştırma Bakanlığına tanınmıştır.

Gerekçe 103. — Madde ile Uluslararası Sivil Havacılık alanında birliği ve ahengi sağlamak, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere işlerlik getirmek amacı ile ve 1944 Şikago Sözleşmesi hükümlerine uygun olarak düzenlenmiştir.

Gerekçe 104. - 105. - 106. — Maddelerinde yeterlik belgeleriyle ilgili temel hükümler yer almıştır.

Gerekçe 107. — Maddede Sivil Havacılık hizmetlerini ifa edecek personelin yetiştirilmesi düzenlenmektedir.

Gerekçe 108. - 109. - 110. - 111. - 112. — Bu maddelerde uçuş sırasında genel güvenliği kamu düzeninin sağlanması amacı ile tanınmış yetki ve dağılımını ve sorumlulukları kapsamaktadır. Uçağın sevk ve idaresinden olduğu kadar uçak içerisindeki düzenin sağlanmasından da birinci derecede sorumlu bulunan pilotun, bu sorumluluğuna uygun yetkilerle donatılması zorunlu bulunmuştur. Pilotun yetki ve sorumluluklarının görülen hizmetin gereği özel düzenlemelerle işveren tarafından genişletilmesi veya daraltılması mümkün olmakla beraber, bu gibi yetkilerin kanundan doğması hukukî prensibi benimsenmiştir.

Ayrıca bir çok yabancı havacılık kanunlarında yer aldığı gibi yolculara da doğrudan bir yükümlük getirilmiştir.

Gerekçe 113. — Sivil Havacılıkta can ve mal güvenliğinin korunması can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü nitelikte davranışlar karşısında kaptan pilot ve sözleşmeye taraf devletlerin yetkilerinin uluslararası alanda belirlenmesi amacı ile hazırlanmış bulunan 1963 Tokyo Sözleşmesinin hükümlerine ilgisi dolayısı ile bu bölümde atıfta bulunulmuştur.

Gerekçe 114. — Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığının 6623 sayılı Kuruluş Kanununun 14 üncü maddesine göre, personeli hususî hukuk hükümlerine tabi tutulmuştur. Bu suretle personel ile Ortaklık arasındaki hukukî münasebeti Borçlar Kanunu ve iş ile ilgili mevzuat hükümleri uygulanmaktadır. Ancak yürürlükteki 1475 sayılı İş Kanununun istisnaları düzenleyen 5 inci maddesinin 1 nolu bendinde (Deniz ve hava taşıma işlerine) İş Kanununun uygulanmayacağı, 11 inci bendinde ise (Havacılığın bütün yer tesislerinde yürütülen işlerin) kanuna tabi olacağı belirtilmiştir. Bu durumda, istisna edilen işlerde çalışan ve özellikleri bulunan uçucu personelin hizmet ve çalışma koşullarının bugüne kadar düzenlenmemiş olmasının yarattığı uyumsuzlukların da giderilmesi ve bir düzene bağlanması amacı ile madde düzenlenmiştir.

Gerekçe 115. — Bu madde ile, taşıma sözleşmelerine uygulanacak kanun hükümleri gösterilmiş ve yurt içi taşımaları ile uluslararası taşımalar arasında ahenk sağlanmasına çalışılmıştır.

Gerekçe 116. - 117. - 118. - 119. — Bu maddeler ile, yolcuların gönderenin ve gönderilenin azamî ölçüde korunması amaçlanmış; taşıma sözleşmesini tevsik ve ispata yarayacak belgelerin asgarî zorunlu içerikleri saptanmıştır.

Gerekçe 120 - 121 - 122 - 123 - 124 - 125. — Taşıma sözleşmesinin taraflar ile, sözleşmeye taraf olmamakla beraber, sözleşme ile ilgili olup haklarının korunması zorunlu görülen kişilerin hukukî himayelerinin sağlanması öngörülmüştür.

Gerekçe 126. — Taşıyıcı tarafından bedelsiz (ücretsiz) yapılacak taşımaya ilişkin kuralların yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Gerekçe 127-128. — Uçakların kiralanması veya Çarter Sözleşmesi ile tutulması halinde uygulanacak kurallar gösterilmiştir.

Gerekçe 129. — Bu madde Varşova Anlaşmasının 17 nci maddesine tekabül etmektedir. Madde taşıyıcı aleyhine bir kusurun varlığını kural olarak kabul etmektedir.

Gerekçe 130. — Bu madde Varşova Konvansiyonunun 18 inci maddesine tekabül etmektedir. Maddenin birinci fıkrası, 129 uncu maddedeki aynı hukuki kurala dayanmaktadır. İkinci fıkra, bagaj ve yük hakkında hava ulaştırma süresinin kapsamını tayin etmektedir.

Üçüncü fıkra, bagaj veya yükün hava meydanı dışında başka bir araç ile taşınması halinde taşıyıcının sorumluluğu almadığını göstermektedir. Ancak, fıkroda son cümle geniş yorumu önlemiştir.

Gerekçe 131. — Bu madde Varşova Konvansiyonunun 19 uncu maddesine tekabül etmektedir. Taşıyıcının yolcu, bagaj veya yükün mahalline varması hususunda bir süre tayin etmiş olduğu hallerde, bu sürenin geçmesine rağmen mahalline varılmamış ise ve gecikmeden dolayı bir zarar meydana gelmiş ise, taşıyıcının onu tazmin ile yükümlü olduğu açıklanmıştır.

Gerekçe 132. — Bu madde Varşova Anlaşmasının 1955 La Haye Sözleşmesi ile değiştirilen 20 nci maddesine tekabül etmektedir. Bu sistem kusur esasına, subjektif sorumluluk sistemine dayanmaktadır. Bir kusuru olmadığını ispat edebilen taşıyıcı meydana gelen zararlardan sorumlu olamaz. Beyyine külfeti taşıyıcıya yüklenmiştir.

Gerekçe 133. — Bu madde taşıyıcının sorumluluğunu, sınırlarını ve bu sınırların yükseltilmesinin şartlarını düzenlemektedir.

Burada, özellikle şu hususu belirtmek gerekir. Gerek Varşova Sözleşmesi ve gerekse La Haye Protokolü ile saptanmış olan limitlerin yetersiz olduğu uluslararası alanda daima tartışma konusu edilmektedir. Nitekim, 1975 yılında Montreal'de imzalanmış bulunan Protokoller ile, Varşova Sözleşmesi ile onu tadil eden Protokollerdeki limitler yükseltilmiştir.

Sözü edilen Varşova Sözleşmesi ile La Haye Protokolünün iş taşımalarına da uygulanması, öngörüldüğünden, sorumluluk limitlerinin ihtiyaçlara göre gözden geçirilmesi gerekli görülmüştür. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için:

a) Sorumluluk sınırlarının artırılmasını öngören ve diğer havayolu işletmelerinin kabul ettiği anlaşmalara katılınmanın veya,

b) Maddede söz edilen Varşova Sözleşmesi'ni tadil eden diğer Protokol ve Sözleşmeleri onaylamanın sağlanması uygun olacaktır.

Ayrıca, değişen ihtiyaçlara süratle çözüm getirilmesinin temini amacı ile, maddeye Bakanlar Kuruluna yetki veren 3' üncü fıkra eklenmiştir.

Gerekçe 134. — Varşova Konvansiyonunun 23 üncü maddesine tekabül etmektedir. Madde, taşıyıcı sözleşmede mevcut sınırlamalardan daha aşağıda sorumluluk sınırları koymayı ve ademi mesuliyeti amaçlayan sözleşmeleri geçersiz saymaktadır. Ancak, bu hal taşıma akdini hükümsüz kılmayacaktır. İkinci fıkra hükmü ise maddeye bir istisna getirmektedir.

Gerekçe 135. — Varşova Sözleşmesinin 25 inci maddesine tekabül etmektedir. Madde, sayılan sebeplerden dolayı taşıyıcının sınırlı sorumluluktan istifadesini kaldırıp onu zarardan sınırsız olarak sorumlu tutmaktadır. Böylece davacı dilerse sınırsız sorumluluk yolunu geçebilecektir. Bu takdirde maddede sayılan sebeplerin mevcudiyetini ispat külfeti davacıya terettüp edecektir.

Gerekçe 136. — Taşıyıcının adamlarının hangi şartlar altında sorumluluk sınırlarından istifadeye hak kazanacağı ve sorumluluğun sınırları, bu maddede öngörülmüştür.

Gerekçe 137. — Bu madde, hasarın ihbarını düzenlemektedir.

Gerekçe 138. — Bu madde, birden çok taşıyıcı tarafından yapılan taşımalara ilişkindir.

Gerekçe 139. — Karma taşımalarda, bu Kanunun, sadece hava yolu ile yapılan taşıma kısmına uygulanması uygun görülmüştür.

Gerekçe 140. — Hüküm, Varşova Sözleşmesinin 29 maddesinden alınmıştır.

Gerekçe 141. — Taşıma Sözleşmesinin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesinden dolayı zarara uğrayacak kişilerin korunması amacı ile bu madde sevk edilmiştir.

Gerekçe 142. — Bu bölümdeki hükümler, konuya ilişkin 1952 Roma Sözleşmesinden ve onu tadil eden 1978 Montreal Protokolünden mülhemdir. Her ne kadar 1978 Protokolü henüz yürürlüğe girmemiş ise de, modern görüşlere olanaklar ölçüsünde geniş yer verebilmek amacı ile, anılan Protokolün hükümlerinden yararlanılmıştır.

Sorumluluk, akit dışı, haksız fiil sorumluluğu olduğundan ve uçağın fiilen kullanılması sırasında meydana gelen zararlara ilişkin bulunduğu, malikin değil, fakat uçağı zarar doğduğu anda fiilen işletmekte bulunan işletenin, sorumlu tutulması öngörülmüştür. Malik aynı zamanda işleten ise, işleten sıfatı nedeni ile sorumlu tutulacaktır.

Gerekçe 143, 144. — Zarar görenlerin haklarının ihlal edilmemesi amacı ile, işleten sıfatının tayininde dikkat edilecek hususlar, ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Gerekçe 145. — İşletenleri dikkat ve basirete sevk etmek ve aynı zamanda iki tarafın anlaşması ile muvazaalı yollara başvurulması ve zarara uğrayanların karşısında, ekonomik bakımdan güçsüz kişilerin çıkarılarak, işletenin sorumluluktan kurtulmasına engel olmak amacı güdülmüştür.

Gerekçe 146. — Madde, müteselsil sorumluluğu düzenlemektedir.

Gerekçe 147. — Bu hüküm, 135 inci maddenin bir tamamlayıcısı olarak sevk edilmiştir.

Gerekçe 148. — Müterafik kusurun ispatı ile işletenin sorumluluktan kurtulması, genel hukuk ilkeleri ile de uyum sağlamaktadır.

Gerekçe 149, 150, 151. — Bu maddeler ile zarar görenlerin hakları emniyete alınmakta ve işletene sigorta yükümlülüğü getirilmektedir.

Gerekçe 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158. — Kanun Tasarısının dördüncü bölümü (M. 166 - 172), ceza hükümlerine ayrılmıştır. Şöyle ki :

152 ve 153 üncü maddeler, hem hürriyeti bağlayıcı cezayı, hem de para cezasını gerektiren çeşitli fiil ve davranışlara verilecek cezaları öngörmektedir.

154 ve 155 inci maddeler, yalnız para cezasını gerektiren davranışlara ilişkindir.

Madde 156 yönetmeliklere aykırı davranışlara verilecek cezalara dairdir.

157 inci madde, Ulaştırma Bakanlığının alacağı önlemlere uymayanlara verilecek cezayı öngörmektedir.

Madde 158, taksirli suçlarda verilecek cezanın indirilmesine dairdir.

Gerekçe 159, 160, 161, 162. — Cebri icraya, ihtiyatı hacze, sivil havacılığın geliştirilmesine, personelin eğitim ve öğretimine dair işbirliğine ve istatistik bilgilerin toplanmasına ilişkin hükümler, 159 ila 162 nci maddelerde öngörülmüş bulunmaktadır.

Gerekçe 163, 164, 165. — Her kanunda bulunması mutlak olan son hükümler, bu maddelerde düzenlenmiştir. 164 üncü madde, Kanunda öngörülen çeşitli yönetmeliklerin çıkarılabilmesini temin maksadıyla, Kanunun Resmî Gazetede ilanından itibaren altı ay sonra yürürlüğe gireceğini hükme bağlamaktadır.

İhtisas Komisyonu Raporu

TC

Millî Güvenlik Konseyi

İhtisas Komisyonu

Esas No : 1/580

Karar No : 163

11.10.1983

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Danışma Meclisi Genel Kurulunun 1 EYLÜL 1983 tarihli 155 inci birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen «Türk Sivil Havacılık Kanunu» tasarısı komisyonumuzca incelenmiştir.

Sivil havacılığın uluslararası niteliği, devamlı ve hızlı gelişme göstermesi, ileri teknolojinin uygulandığı bir alan olması ve geniş çaplı ekonomik yönü dikkate alınarak, ayrıca sivil havacılık faaliyetlerini düzenleyen bir kanunun bulunmadığını da dikkate alan komisyonumuz, tasarının Danışma Meclisince kabul edilen şeklini tümüyle uygun bularak maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

MADDE 1. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin birinci maddesi aynen benimsenmiştir.

MADDE 2. — Tasarının hangi kurum ve kuruluşları kapsamına aldığı ve ne tip hava araçlarının bu Kanun kapsamı dışında bırakıldığı ifade edilerek maddetasviplerine sunulmuştur.

MADDE 3. — Tanımlar;

Türk hava sahası, daha kapsamlı bir şekilde ifade edilerek devletler hukukunda ve uluslararası anlaşmalarda ifade edilen «hava sahası» tarifine paralel bir tarif getirilmiştir.

Hava aracı, uluslararası anlaşmalarda ifade edilen tanım aynen benimsenerek tasarıya konmuştur.

Danışma Meclisinin kabul ettiği metnin 54 üncü maddesinde tanımlanan Devlet uçakları ile Türk sivil uçakları bu maddeye alınarak tanımlarda bütünlük sağlanmıştır.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 3 üncü maddesindeki ferry uçuş, taşıyıcı ve taşıyıcının adamlarının tanımları ilgili bölümlere alınarak ilgili bölümlerin bütünlüğü sağlanmıştır.

Üçüncü madde arz edilen bu değişiklik ve ilavelerle tensiplerine sunulmuştur.

MADDE 4. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 4 üncü maddesi aynen benimsenerek onaylarına arz edilmiştir.

MADDE 5. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 5 inci maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 6. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 6 ncı maddesi ifade itibarıyla aynen benimsenmiş, ancak düzenleme açısından bazı değişiklikler yapılarak tensiplerine arz edilmiştir.

MADDE 7. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 7 nci maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 8. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 8 inci maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 9. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 9 uncu maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 10. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 10 uncu maddesi esas alınarak madde düzenlenmiş ancak kazanın haber verilmesi kaptan pilot dışındaki mürettebata da görev olarak verilmiştir. Bazı durumlarda kaptan pilotun sağlık yönünden bu görevi yapamayacağı göz önünde bulundurularak mürettebattan birinin de kıdem sırasına göre bu görevi yapmalarına imkân sağlanmıştır. Böylece kurtarma faaliyetlerinin vakit geçirmeksizin başlaması temin edilmiş olacaktır.

MADDE 11. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 11 inci maddesi aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 12. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 12 nci maddesi aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 13. — 14 üncü fıkranın maddenin ikinci fıkrasındaki «Kazanın özel şartları gerektirdiği hallerde soruşturma kurulu konularında ihtisas sahibi bilirkişilere de baş vurabilir.» ifadesi soruşturma kurulu ile ilgili bir husus olması itibarıyla bu maddeye dahil edilmiştir.

MADDE 14. — 13 üncü maddede sözü edilen husus hariç Danışma Meclisince kabul edilen metnin 14 üncü maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 15. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 15 inci maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 16. — Enkaz haline gelen hava aracının malikinin enkazı kaldırması için belirli bir süre içinde teşebbüs etmesi gereği düşüncesiyle bu maddeye 90 gün ilave edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasının; uygulamada büyük anlaşmazlıklara kaynak olacağı düşünüldükten sonra fıkranın metninden çıkarılması, bu konuda Türk Ticaret Kanunu ve Türk Medenî Kanunu genel hükümleri içerisinde işlem yapılmasının daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

Onaltıncı madde arz edilen bu değişikliklerle tensiplerine sunulmuştur.

MADDE 17. — Bu maddede bahsi geçen «Sivil Havacılık Anlaşması» nı onaylayan kanunun tarih ve numarasının belirtilmesinde fayda görüldüğünden bu maddede ve sonraki maddelerde aynı düzeltmeler yapılarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 18. — Maddede izin hususu yeniden düzenlenmiş ve madde metninde yer alan «24.5.1957 tarih ve 6968 sayılı Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Kanunu» nun bu madde ile ilgisi tespit edilemediğinden, metinden çıkarılmış ve maddede yapılan bu düzeltmelerle onaylarına sunulmuştur.

MADDE 19. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 19 uncu maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 20. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 20 nci maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 21. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 21 inci maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 22. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 27 nci maddesi «Devir Yasağı» nı hükme bağlamaktadır. Bu hükmün ilgisi açısından 22 nci madde içinde belirtilmesi uygun mütalaa edilerek bu maddeye ilave edilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmış ve maddede yapılan bu ilave ile onaylarına sunulmuştur.

MADDE 23. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 23 üncü maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 24. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 23 üncü maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 25. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 25 inci maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 26. — Yurt içi posta taşımalarının da hükme bağlanmasını sağlamak maksadıyla madde içinde 5584 sayılı Posta Kanununun belirtilmesinde yarar görülmüş ve madde bu ilave ile onaylarına sunulmuştur.

MADDE 27. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 27 nci maddesi 22 nci maddede belirtilen gerekçe ile metinden çıkarılmıştır. Bu maddenin çıkması ile «Denetleme» başlığını taşıyan ve denetleme hususlarını hükme bağlayan 28 inci maddenin numarası 27 olarak düzeltilmiştir.

MADDE 27. — Denetleme hususunun Ulaştırma Bakanlığının aslı görevleri arasında olması göz önünde bulundurularak, denetim, giderleri ile ilgili hüküm madde metninden çıkartılmış ve denetleme hususlarının bir yönetmelikle belirlenmesi hükme bağlanmıştır.

Ayrıca denetleme kapsamı bu Kanun kapsamı dikkate alınarak genişletilmiştir.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 29 uncu maddesi, denetleme maddesi olan 27 nci maddede hükme bağlandığından metinden çıkarılmış ve madde numaraları buna göre düzenlenmiştir.

MADDE 28. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 30 uncu maddesi, 28 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 29. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 31 inci maddesi, 29 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 30. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 32 nci maddesi, 30 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 31. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 33 üncü maddesi, 31 inci madde olarak benimsenmiş, ancak kabotaj hakkının özel izin verilmek suretiyle haleldar edilmesi uygun mütalaa edilmediğinden ve bu hususun Şikago Sivil Havacılık Anlaşmasının 7 nci maddesi hükümlerine de aykırı olacağı düşünülerek izin verilmesini hükme bağlayan ikinci cümle metinden çıkartılmış ve maddede yapılan bu değişiklikle onaylarına arz edilmiştir.

MADDE 32. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 34 üncü maddesi; 32 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 33. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 35 inci maddesi; 33 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 34. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 36 ncı maddesi; 34 üncü madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 35. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 37 nci maddesi; 35 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 36. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 38 inci maddesi; 36 ncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 37. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 39 uncu maddesi; 37 nci madde olarak benimsenmiş, ancak Harçlar Kanununda Havacılık ile ilgili herhangi bir harç bulunmaması nedeniyle ikinci fıkrasının birinci cümlesi metinden çıkartılmış ve madde bu şekliyle onaylarına sunulmuştur.

MADDE 38. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 40 ıncı maddesi; 38 inci madde olarak benimsenmiş, ancak bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşların görev ve teşkilatlarını düzenleme çalışmaları içerisinde unvanlar standartta bağlandığı cihetle genel olarak havaalanı yöneticisi unvanı kullanılmış, bu yöneticinin özel unvanı ilgili kuruluşun kanunu hükümlerine bırakılmış, havaalanının özel bir havaalanı olması halinde de böyle bir yöneticinin bulunmasının gerektiği hükme bağlanmıştır.

Bu yöneticinin görev ve yetkilerinin yönetmeyle düzenlenmesi hükmü, Anayasanın 128 inci maddesine aykırı olduğu cihetle metinden çıkarılmış ve madde yapılan bu değişikliklerle onaylarına sunulmuştur.

MADDE 39. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 41 inci maddesi; 39 uncu madde olarak, askeri havaalanlarından yararlanma hükümleri açık ve anlaşılır şekilde değiştirilerek benimsenmiş ve onaylarına arz edilmiştir.

MADDE 40. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 42 nci maddesi; 40 ıncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 41. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 43 üncü maddesi; 41 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 42. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 44 üncü maddesi; 42 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 43. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 45 inci maddesi; 43 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 44. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 46 ncı maddesi; 44 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 45. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 47 nci maddesi; 45 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 46. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 48 inci maddesi; 46 ncı madde olarak değiştirilmiş, ancak bu maddede belirtilen hususlar için diğer kuruluşların yardımı amacıyla dahi yükümlü tutulmaları uygun mütalaa edilmediğinden ve ayrıca maddede belirtilen görevlerin Ulaştırma Bakanlığının görevleri içinde olduğu, düşünüldüğünden maddenin ikinci fıkrası metinden çıkartılmış ve madde bu şekliyle onaylarına sunulmuştur.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 49 uncu maddesi; Anayasanın 35 - 46 ncı maddelerine aykırı görüldüğünden metinden çıkartılmış ve madde numaraları buna göre düzenlenmiştir.

MADDE 47. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 50 inci maddesi; 47 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 48. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 51 inci maddesi; 48 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 52 nci maddesi; 5367 sayılı Kanunun birinci maddesinde belirtilen hususlarla çelişki yarattığından, ayrıca özel havaalanlarına bu Yasaya göre kurulabileceğinden madde metinden çıkartılmıştır.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 53 üncü maddesi; Komisyonumuzca düzenlenen metnin 64 üncü maddesi içinde ifade edildiği cihetle metinden çıkartılmıştır.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 54 üncü maddesi; tanımlar maddesi olan 3 üncü maddede ifade edildiğinden metinden çıkartılmıştır.

MADDE 49. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 55 inci maddesi; 49 uncu madde olarak değiştirilmiş, maddenin birinci fıkrası tanımlar maddesine alınmış, ikinci ve müteakip fıkralar ise aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 50. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 56 ncı maddesi; 50 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 51. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 57 nci maddesi: 51 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 52. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 58 inci maddesi: 52 nci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 53. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 59 uncu maddesi: 53 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 54. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 60 ıncı maddesi: 54 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 55. — Geçici olarak yurda sokulacak o'an hava araçlarının ilgili mevzuat hükümleri göz önünde bulundurularak geçici tescile kaydedilmelerine imkân sağlayan 61 inci madde; 55 inci madde olarak değiştirilmiş ve daha açık bir şekilde düzenlenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 56. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 62 nci maddesi: 56 ncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 57. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 63 üncü maddesi: 57 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 58. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 64 üncü maddesi: 58 inci madde olarak benimsenmiş ancak ilgili kanunlarımıza göre menkûl mallarda «tescil» mülkiyet iktisabında esas teşkil etmediğinden, maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi metinden çıkartılmış ve madde bu haliyle onaylarına sunulmuştur.

MADDE 59. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 65 inci maddesi: 59 uncu madde olarak kabul edilmiştir. Bu madde hükümlerine göre sicilden silinen hava aracının sicile kaydedilmesi için gerekli şartları tekrar kazanması, sicile yeniden kaydedilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir, 49 uncu maddede belirtilen niteliklere haiz olmayan bir hava aracının sicilden silinebilmesi içinde, alacaklı haklarının korunması açısından ipotek, haciz ve buna benzer kayıtların bulunmaması kayda bağlanmış ve madde onaylarına arz edilmiştir.

MADDE 60. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 66 ncı maddesi: 60 ıncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 61. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 67 nci maddesi: 61 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 62. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 68 inci maddesi: 62 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 63. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 69 uncu maddesi: 63 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 64. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 70 inci maddesi: 64 üncü madde olarak kabul edilmiş ve çıkarılacak tüzükle ilgili hususlar daha açık bir şekilde hükme bağlanmış ve madde bu şekliyle onaylarına arz edilmiştir.

MADDE 65. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 71 inci maddesi: 65 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 66. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 72 nci maddesi: 66 ncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 67. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 73 üncü maddesi: 67 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 68. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 74 üncü maddesi: 68 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 69. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 75 inci maddesi: 69 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 70. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 76 ncı maddesi: 70 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 71. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 77 nci maddesi: 71 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 72. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 78 inci maddesi: 72 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 73. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 79 uncu maddesi: 73 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 74. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 80 inci maddesi: 75 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 75. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 81 inci maddesi 75 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 76. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 82 nci maddesi: 76 ncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 77. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 83 üncü maddesi: 77 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 78. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 84 üncü maddesi: 78 inci madde olarak kabul edilmiş ancak, bu maddedeki sigortacının ihbar mecburiyetinin uygulamada çok zaman alacağı ve karışıklıklara neden olacağı düşüncesi ile metinden çıkartılması uygun mütalaa edilerek, madde onaylarına sunulmuştur.

MADDE 79. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 85 inci maddesi: 79 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 80. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 86 ncı maddesi: 80 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 81. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 87 nci maddesi: 81 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 82. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 88 inci maddesi: 82 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 83. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 89 uncu maddesi: 83 üncü madde olarak benimsenmiş, ancak madde başlığı, Danışma Meclisince kabul edilen 153 üncü madde başlığı ile aynı olduğundan değiştirilmiş ve madde bu şekliyle onaylarına sunulmuştur.

MADDE 84. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 90 inci maddesi: 84 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 85. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 91 inci maddesi: 85 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 86. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 92 nci maddesi: 86 ncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 87. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 93 üncü maddesi: 87 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 88. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 94 üncü maddesi: 88 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 89. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 95 inci maddesi: 89 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 90. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 96 ncı maddesi: 90 ncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 91. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 97 nci maddesi: 91 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 92. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 98 inci maddesi: 92 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 93. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 99 uncu maddesi: 93 üncü madde olarak benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 94. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 100 üncü maddesi; 94 üncü madde olarak benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 95. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 101 inci maddesi; 95 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 96. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 102 nci maddesi; 96 ncı madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 97. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 103 üncü maddesi; 97 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 98. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 104 üncü maddesi; 98 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 99. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 105 inci maddesi; sivil havacılık sahasında eleman yetiştirmek üzere orta dereceli okulların açılmasına imkân verecek ayrıca bu konuda yüksekokul açılmasını da sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiş ve tensiplerine arz edilmiştir.

MADDE 100. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 106 ncı maddesi; 100 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 101. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 107 nci maddesi; 101 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 102. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 108 inci maddesi; 102 nci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 103. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 109 uncu maddesi aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 104. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 110 uncu maddesi; 104 üncü madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 105. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 111 inci maddesi; 105 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 106. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 112 nci maddesi; 106 ncı madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 107. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 113 üncü maddesi; 107 nci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 108. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 114 üncü maddesi; 108 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 109. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 115 inci maddesi; 109 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 110. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 116 ncı maddesi, 110 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 111. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 117 nci maddesi, 111 inci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 112. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 118 inci maddesi; 112 nci madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 113. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 119 uncu maddesi; 113 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 114. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 120 nci maddesi; 114 üncü madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 115. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 121 inci maddesi; 115 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 116. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 122 nci maddesi; 116 ncı madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 117. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 123 üncü maddesi; 117 nci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 118. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 124 üncü maddesi; 118 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 119. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 125 inci maddesi; 119 uncu madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 120. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 126 ncı maddesi; 120 nci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 121. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 127 nci maddesi; 121 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 122. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 128 inci maddesi; 122 nci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 123. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 129 uncu maddesi; 123 üncü madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 124. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 130 uncu maddesi; 124 üncü madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 125. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 131 inci maddesi; 125 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 126. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 132 ncı maddesi; 126 ncı madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 127. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 133 üncü maddesi; 127 nci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 128. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 134 üncü maddesi; 128 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 129. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 135 inci maddesi; 129 uncu madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 130. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 136 ncı maddesi; 130 uncu madde olarak aynen benimsenerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 131. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 137 nci maddesi; 131 inci madde olarak aynen kabul edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 132. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 138 inci maddesinin bir ve ikinci fıkraları benimsenmiş üçüncü fıkrası, sigorta şartlarının belirlenmesi hususunun Ticaret Bakanlığının yetkisinde olduğu dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş ve dördüncü fıkra olarak sigorta yükümlülüğünü yerine getirmeyenler için uçuştan men müeyyidesi getirilmiş ve onaylarına sunulmuştur.

MADDE 133. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 139 uncu maddesinde yerdeki üçüncü şahıslara karşı sorumluluk düzenlenmiştir. Hava aracının havadaki ve yerdeki kişilere vereceği zararlar dikkate alınarak madde daha geniş kapsamlı olarak yazılmış, maddenin ikinci paragrafı madde metninden çıkarılarak 133 üncü madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 134. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 140 ncı maddesi aynen benimsenerek 134 üncü madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 135. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 141 inci maddesi aynen benimsenerek 135 inci madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 136. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 142 ncı maddesi aynen benimsenerek 136 ncı madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 137. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 143 üncü maddesi aynen benimsenerek 137 nci madde olarak oylarına sunulmuştur.

MADDE 138. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 144 üncü maddesi; üçüncü şahıslara karşı sigorta yükümlülüğü dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş ayrıca bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde uygulanacak müeyyide maddeye ilave edilerek 138 inci madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 139. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 144 üncü maddesinin üçüncü fıkrası, ayrı bir hususu düzenlediğinden yeni bir madde olarak belirtilmesi uygun mütalaa edilerek onaylarına sunulmuştur.

MADDE 140. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 145 inci maddesi aynen benimsenerek 140 inci madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 141. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 146 ncı maddesi aynen benimsenerek 141 inci madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 142. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 147 nci maddesi aynen benimsenerek 142 nci madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 143. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 148 inci maddesi aynen benimsenerek 143 üncü madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 144. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 149 uncu maddesi aynen benimsenerek 144 üncü madde olarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 145. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 150 ncı maddesi aynen benimsenerek 145 inci madde olarak onaylarına sunulmuştur.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 151 inci maddesi, taksirli suçlarda indirimle ilgilidir. Türk Ceza Kanununda bu hususla ilgili hükümler mevcut bulunduğundan, tasarı metninden bu maddenin çıkarılması uygun görülerek onaylarına sunulmuştur.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 152 nci maddesi, mahkemece verilen para cezalarının tahsiline ilişkindir. Mahkemece verilen para cezaları sadece Cumhuriyet Savcılığınca tahsil olunur. Ayrıca Türk Ceza Kanununun 19 uncu maddesi de para cezalarını hazineye ödenmesi gereken para olarak tarif etmiştir. Maddede bu hususla ilgili bir fon da mevcut bulunmadığından, mahkemece verilen para cezalarının tahsili ve kullanımının bir yönetmeliğe bırakılmasının uygun olmadığı kanaatiyle madde metninden çıkarılarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 146. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 153 üncü maddesi aynen benimsenerek 146 ncı madde olarak onaylarına sunulmuştur.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 154 üncü maddesi uygulamada zorluklar meydana getireceğinden ayrıca alacaklının haklarının korunması açısından tasarı metninden çıkarılmış ve onaylarına sunulmuştur.

MADDE 147. — Danışma Meclisince kabul edilen metnin 155 inci maddesi aynen benimsenerek 147 nci madde olarak onaylarına sunulmuştur.

Danışma Meclisince kabul edilen metnin 156 ncı maddesinde Ulaştırma Bakanlığınca verilecek belgelerden ücret alınması hükme bağlanmaktadır. Ancak bu ücretlerin yönetmelikle belirlenmesinin Anayasanın 73 üncü maddesine aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca burada getirilen hususların bir fon niteliğinde olmadığı da görülmektedir. Diğer taraftan bu maddede, sözü edilen belgelerden alınacak ücretlerin de önemli bir meblağa ulaşmayacağı da saptanmıştır.

Yukarıda arz edilen nedenlerle madde tümüyle tasarıdan çıkarılarak onaylarına sunulmuştur.

MADDE 148. — Kanun metnine bir tüzük ve yönetmelik maddesi ilave edilerek, tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanması ve yürürlüğe girmesi hükme bağlanmış ve onaylarına sunulmuştur.

MADDE 149. — Yürürlükle ilgilidir.

MADDE 150. — Yürütme ile ilgilidir.

Başkan
Yurdakul GÜNÇER
Tuğamiral

Üye
Taner UZUNAY
Dz. Kur. Alb.

Üye
Ömer KARA
Hv. Alb.
Genelkurmay Başkanlığı
Pl. Hrk. D. Hv. Trf. Sb.

Üye
İsmet ERÜSTÜN
Ulaştırma Bakanlığı
Sivil Hv. Gn. Md. Yrd.
Üye

Üye
Mehmet KARAGÖZ
Hv. Plt. Alb.
Türk Kuşu Gn. Md.
Üye

Üye
Halim KÜLÜNK
Ticaret Bakanlığı
Sigorta Uzmanı
Üye

M. Hikmet ÇOSA
Maliye Bakanlığı Şb. Md.

Enis YILMAZ
Adalet Bakanlığı
Tetkik Hâkimi

Önder ALPMAN
Dışişleri Bakanlığı Şb. Md.

Üye
Güven BOŞGELMEZ
MGK. Bütçe-Plan D.
(Temsilcisi)

Üye
Altan YILMAZ
T.H.Y. Temsilcisi

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Hava Seyrüseferinin Genel Hükümleri

BİRİNCİ KISIM

Türk Hava Egemenliği ve Hükümleri

Türk hava sahası

MADDE 1. — Türk hava sahası, Türk karaları ile Türk karasuları üzerindeki alandır Türkiye Cumhuriyeti, Türk hava sahasında tam ve münhasır egemenliğe haizdir.

Türk hava sahasının kullanılması

MADDE 2. — Türk hava sahası, hava araçları tarafından, bu Kanun ve diğer ilgili mevzuat hükümleri dahilinde kullanılır.

Türk hava sahasından faydalanacak hava araçları

MADDE 3. — Uçuşa elverişli olmak şartıyla aşağıda sayılan uçaklar Türk hava sahasında uçuş yapabilirler :

- a) Türk Devlet uçakları,
- b) Türk uçak sicilinde kayıtlı bulunan uçaklar,
- c) Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca Türk hava sahasından yararlanabilen uçaklar.

Yukarıdaki bentlerde yazılı olmayan uçaklar ve diğer hava araçları ancak Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilecek özel iznin koşulları içinde Türk hava sahasından yararlanabilirler. Ulaştırma Bakanlığı özel izni vermeden önce, Genelkurmay Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlıklarının görüşünü alır.

Yasaklar ve Sınırlamalar

Uçuş yasağı

MADDE 4. — Bakanlar Kurulu, Genelkurmay Başkanlığının olumlu görüşü üzerine; kamu düzeni ve emniyet mülahazaları ile veya askerî sebeplerle geçici veya devamlı bir tedbir olarak, Türk hava sahasının tamamını veya belirli bölümünün kullanılmasını veya muayyen bölgeler üzerinden uçuşu yasak edebilir veya sınırlandırabilir. Uçuş güvenliğini sağlamak amacı ile konulacak diğer tahditler, bu hükme tabi olmaksızın uygulanabilir.

Havayolları ve havaalanları

MADDE 5. — Türk hava sahasında uçuş yapmak hakkını haiz uçakları izleyecekleri uçuş yolları ile kullanacakları havaalanları, Genelkurmay Başkanlığı ile gerekli koordinasyon yapılmak suretiyle, Ulaştırma Bakanlığıınca saptanır.

Gümrüklü havaalanları

MADDE 6. — Yabancı ülkelere giden veya yabancı ülkelere gelen uçaklar, ancak gümrüklü havaalanlarından kalkmaya ve inmeye mecburdur.

İstisnai hallerde, Ulaştırma Bakanlığı, Gümrük ve Tekel Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının müştereken vereceği karar dairesinde, gümrüksüz bir havaalanının da kullanılmasına izin verilebilir.

Saptanmış bulunan gümrüklü havaalanlarından başka bir yere zorunluluk nedeniyle iniş yapıldığı takdirde, uçak sorumlu pilotu, durumu derhal varsa havaalanı yöneticisine, yoksa en yakın mülkî amire veya zabıta yetkilisine duyurmak ve yetkili makamlar el koyuncaya kadar uçağı, yolcuları ve yükü ile birlikte güvence altına almakla yükümlüdür.

(Hükümetin Teklifi)

İKİNCİ KISIM

Sivil Uçak Kazaları

Uçak kazalarının bildirilmesi

MADDE 7. — Her türlü sivil uçak kazası, sorumlu pilot, işleten ve mahallî yetkililer tarafından en seri vasıta ile Ulaştırma Bakanlığına bildirilir.

İlk önlemler

MADDE 8. — Zorunlu kurtarma ve yardım işlemleri ile can ve mal güvenliğini korumaya yönelik önlemler dışında, araştırma ve soruşturmanın selametle yürütülmesini engelleyecek işler yapılmaz ve delillerin aynen muhafazası sağlanır. Bu konuda mahallî mülkî amirler gereken tedbirleri alırlar.

Kaza nedenleri hakkında soruşturma

MADDE 9. — Kazanın nedenlerini ve oluş şelini açıklığa kavuşturmak ve sivil havacılıkta can ve mal güvenliğinin sağlanması bakımından tekrara engel olmak amacı ile her sivil uçak kazasının ayrıntılı teknik inceleme ve soruşturması yapılır.

Soruşturma Kurulu

MADDE 10. — Ulaştırma Bakanlığı, havacılık alanında uzmanlığı kabul edilmiş kişilerden seçilecek bir kurulu, kazanın soruşturulması için görevlendirir.

Bu Kurul, yukarıdaki maddede belirtilen amaç dairesinde her türlü araştırma ve incelemeyi yapar, delil toplar, ifade alır, gerektiğinde kolluk kuvvetleri ve adli makamlar ile işbirliği kurar veya yardımlarına başvurur.

Soruşturma raporu

MADDE 11. — Soruşturma Kurulu; bulgularını, vardığı sonucu, tekrarlara engel olunması bakımından alınmasını uygun gördüğü önerileri ile birlikte ayrıntılı ve gerekçeli bir rapor halinde Ulaştırma Bakanlığına verir.

Raporda yer alan hususlara kısmen veya tamamen katılmayan üyeler, kişisel görüşlerini ek bir raporda belirtebilirler. Kazanın özel şartlarının gerektiği hallerde bilirkişilere başvurulabilir.

Ulaştırma Bakanlığı raporun bir suretini ilgililere verir ve raporun tekemmül etmiş olduğunu Resmî Gazete ile üçüncü şahıslara duyurur. Resmî Gazete ile yapılan duyuruda raporun ilgililerce nerede ve ne suretle incelenebileceği belirtilir. Raporu, gerektiğinde, uygun bulunacak vasıtalar ile yayınlanır.

Kıyasen uygulama

MADDE 12. — Bir kaza ölüm ya da yaralanma ile sonuçlanmasa dahi, sivil havacılıkta can ve mal güvenliğinin korunması bakımından önem taşıyan olaylar hakkında da Ulaştırma Bakanlığı bu bölümde yer alan esaslar dairesinde kıyasen işlem yapmaya yetkilidir.

Enkaz

MADDE 13. — Düşen uçak enkaz haline gelmiş ise, maliki, bunun muhafazası masraflarını vererek alabilir. Nereye düştüğü belli olmayan bir uçağın enkazını bulana, malik, hak ve nasafetin gerektirdiği ölçüde ve miktarda uygun bir para vermeye mecburdur.

(Hükümetin Teklifi)

Yönetmelik

MADDE 14. — Soruşturma Kurulunun oluşturulması, soruşturmanın yürütülmesi, yetki ve sorumluluklar ve uçak kazalarında yapılacak kurtarma ve yardım işleri Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir.

Bu yönetmelikte Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar göz önünde tutulur.

Kaybolma

MADDE 15. — Kendisinden alınan son haberdan itibaren üç ay geçen uçağın kaybolduğuna mahkemece karar verilebilir. Yetkili mahkeme uçağın siciline kayıtlı olduğu mahkemedir. Kaybolma kararını veren mahkeme durumu resen Ulaştırma Bakanlığına bildirir. Uçakta bulunanlar hakkında Medeni Kanun hükümleri ve 1944 tarihli Uluslararası Havacılık Anlaşmasının 25 inci maddesi hükmü saklıdır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Ticari Hava İşletmeleri

İzin

MADDE 16. — Ulaştırma Bakanlığının izni olmadıkça kimse, ticari amaçla ve ücret karşılığında uçaklarla yolcu ve yük taşımaları yapamaz. Uçakların, ücret karşılığında diğer amaçlar için kullanılması da izne bağlıdır. 6968 sayılı Kanun hükümleri ve bu Kanuna dayanarak çıkarılan diğer mevzuat hükümleri saklıdır. İzin belirli şartlara ve süreye bağlanabilir. Kamu güvenliğinin veya düzeninin tehlikeye girebileceği kanaatini haklı kılacak nedenlerin varlığı halinde, izin verilmez.

İşletme Ruhsatı ve Koşulları

İşletme ruhsatı

MADDE 17. — Uçaklarla, ticari amaçla belirli hatlar üzerinde ücret karşılığında yolcu ve yük taşınması yapacak olan gerçek veya tüzelkişilerin 16 ncı maddede belirtilen izinden başka işletme ruhsatı almaları lazımdır. İşletme ruhsatı Ulaştırma Bakanlığınca verilir.

Başvuru ve belgeler

MADDE 18. — İzin ve işletme ruhsatı alınması için yapılacak başvuruya, aşağıda belirtilen hususlara ilişkin belgelerin eklenmesi gereklidir.

- a) Başvuruda bulunanın kimliği, tüzelkişi ise türü, sermayesi, ortakları, merkezi ve şubeleri,
- b) İşletme yapılacak hatlar, yerleri, bölgeleri, uçuş ve işletme faaliyetlerini kapsayacak işletme planları,
- c) Kullanılacak uçak tipi, sayısı ile satın alma veya kiralamaya ilişkin genel projeleri (yedek parça, teçhizatı kapsayacak şekilde) sağlanacak finansman kaynakları,
- d) Ücret tarifeleri ve taşıma şartları,
- e) Ruhsatın ne kadar süre için istendiği,
- f) İşletmenin hukuki ve mali sorumluluğunu karşılayacak mali mesuliyet sigortaları, uçak gövde sigortalarının tutarı ve genel koşulları,
- g) Özel olarak istenilen diğer bilgi ve belgeler.

İnceleme

MADDE 19. — Başvuru, Ulaştırma Bakanlığınca uygunluk ve ülke yararları açısından incelenir. Bu inceleme sırasında, kurulmak istenen işletmenin ülke ekonomisi, ulusal güvenlik, ulusal ulaştırma politikası, planlı kalkınma ilkeleri bakımından, değerlendirilmesi de yapılır. Bu amaçla, gerektiğinde, Ulaştırma Bakanlığı ilgili bakanlıkların ve Devlet Planlama Müsteşarlığının görüşünü de alır.

(Hükümetin Teklifi)

Ruhsatın kapsamı

MADDE 20. — Ulaştırma Bakanlığı istemi uygun bulduğu takdirde, işletme ruhsatını verir. İşletme ruhsatını, başvuruda belirtmiş bulunandan daha dar kapsam ve içerlik ile de verebilir. Ruhsata özellikle, 16 ncı maddenin a, b, d, e bentlerinde yer alan hususlar ile gerekli görülen diğer kayıtlar yazılır.

Ruhsat Sahibinin Yükümlülükleri

İlan

MADDE 21. — Ruhsat sahibi, ruhsatın örneklerini, işletmesinde, müşteri ve iş çevrelerinin kolaylıkla görüp okuyabilecekleri yerlere asmaya mecburdur.

Uyma zorunluğu

MADDE 22. — Ruhsat sahibi, işletme faaliyetlerini ruhsatın koşul, kapsam ve içeriğine aynen uyarak yürütmek zorundadır. Taşıma ve sefer yapma zorunluğu, izin koşullarına göre saptanır.

Tarifeler

MADDE 23. — Ruhsat sahibi; uçuş ve ücret tarifelerini, Ulaştırma Bakanlığının onayını almadan ve asgarî 15 gün önce üçüncü kişilere duyurmadan yürürlüğe koyamaz. (Kur uygulamaları hariç)

Posta taşıması

MADDE 24. — Tarifeli olarak hava ulaştırma hizmeti yapmak için ruhsat almış bulunan işletmeler; talep edildiğinde tarife içerisinde yapılan her uçuşta, belirtilen ücret karşılığında posta taşımakla yükümlüdürler. Ödenecek ücret tarifesî, dünya posta sözleşmeleriyle saptanan kurallar dairesinde belirlenir.

Devir yasağı

MADDE 25. — İşletme ruhsatı devredilemeyeceği gibi, ondan doğan hak ve borçlar da devredilemez.

Denetleme

MADDE 26. — Hava Ulaştırma İşletmeleri, Ulaştırma Bakanlığının hava seyrüsefer güvenliğini sağlamak amacı ile yaptıracağı teknik denetime tabidirler. Bu denetimin giderleri Hava Ulaştırma İşletmeleri tarafından karşılanır.

Denetim şekli

MADDE 27. — Ulaştırma Bakanlığı, denetim fonksiyonlarını uygun göreceği veya bu amaçla kurulan bir teknik kuruluş aracılığı ile yapabilir veya bu kuruluşa devredebilir.

Bilgi ve belge verilmesi

MADDE 28. — Ruhsat sahipleri, denetim için istenilen bütün teknik ve ekonomik bilgileri vermeye mecburdurlar.

Değişiklikleri bildirme

MADDE 29. — Taşımayı ilgilendiren genel şartlar ve tarifelerde izin verilmesinden sonra yapılacak değişiklikleri, ilgilinin Ulaştırma Bakanlığına tasdik ettirmesi lazımdır.

(Hükümetin Teklifi)

Ruhsatın iptali

MADDE 30. — Ruhsat sahibinin bu bölümde yer alan hükümlere aykırı davranması halinde; Ulaştırma Bakanlığı tarafından kendisine aykırılığın giderilmesi için yapılacak gerekçeli tebligat ve verilecek süre üzerine ruhsat sahibi aykırılığa son vermez ise, verilmiş sürenin sonunda işletilen hatların bazılarına veya tümüne ilişkin izin, geçici olarak tehir edilebilir veya ruhsat derhal iptal edilir.

Kabotaj

MADDE 31. — Türkiye Cumhuriyeti ülkesi içinde; iki nokta arasında havayolu ile ticarî amaçla yolcu, posta ve yük taşımaları Türk uçakları ile yapılır. Özel ve geçici izin ve istisnalar Ulaştırma Bakanlığınca tanınabilir.

Gösteriler

MADDE 32. — Sivil uçakların ve askerî uçaklar dışında devlet uçaklarının ve paraşütçülerin katıldığı yarışların ve sair gösterilerin yapılması, Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilecek izne bağlıdır.

Askerî uçaklar ve paraşütçülerin katıldığı, yarış ve sair gösterilerde yetki, Genelkurmay Başkanlığına aittir. Ancak keyfiyet, uçuş güvenliğinin sağlanması maksadı ile Ulaştırma Bakanlığına bildirilir.

Yabancı havayolu işletmeleri

MADDE 33. — Yabancı ülkeler ile Türkiye arasında hava ulaştırma hizmeti görecek yabancı uyruklu işletmelere uygulanacak hükümler, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca ve karşılıklılık ilkesi göz önünde tutularak saptanır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Havaalanları ve Tesisler

Havaalanları tanımı

MADDE 34. — Kara ve su üzerinde uçakların kalkması ve inmesi için özel olarak hazırlanmış; uçakların bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, yolcu ve yük alınmasına ve verilmesine elverişli tesisleri bulunan yerler, havaalanı olarak isimlendirilir.

Kuruluş ve işletme

MADDE 35. — Havaalanları, Devlet veya kamu tüzelkişileri tarafından kurulur ve işletilir.

Sivil amaçla havaalanı, pist, hangar, hizmet ve işletme tesisleri bunlarla ilgili sistem ve kolaylıkların yeniden inşası ve geliştirilmesinde ihtiyaç ve standartlar Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır. Bu hizmetlerle ilgili kamulaştırma, etüt, proje, aplikasyon, onarım ve inşaat işleri Bayındırlık Bakanlığınca yapılır. Faaliyetlerin yürütülmesinde Bayındırlık Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı koordinasyon ve işbirliği yapar.

Yabancı olmayan gerçek kişilerin ve tüzelkişilerin havaalanı veya iniş şeritleri inşa etmesi ve işletmesi Ulaştırma Bakanlığının iznine bağlıdır. Ulaştırma Bakanlığınca bu konuda Genelkurmay Başkanlığının mütalaasını alır.

İzin, süreye ve yükümlülöklere bağlanabilir. Kamu güvenliğinin veya düzeninin tehlikeye girebileceği kaanaatini haklı kılacak nedenlerin varlığı halinde izin verilmez; verilen iznin kapsamı dışında bir kullanım durumunda izin iptal edilir. Gerektiğinde havaalanı veya iniş şeridi kamulaştırılır.

7 Aralık 1944 tarihli Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması hükümleri saklıdır.

(Hükümetin Teklifi)

Uluslararası hava trafiğine açık havaalanı

MADDE 36. — Uygun teknik özelliklere sahip bütün uçakların kullanabilecekleri; gümrük, pasaport, sağlık ve bunlara benzer işlemlerin yapılması için kolaylıkları bulunan havaalanları, uluslararası hava trafiğine açılabilir.

Kısıtlayıcı önlemler

MADDE 37. — Havaalanlarındaki hava trafiği ya da üzerindeki hava sahası gerektirdiği takdirde veya kamu düzenine ilişkin nedenlerle hava trafiğine açık bir havaalanının kullanılmasına her zaman tahditler konabilir ya da havaalanı geçici olarak kapatılabilir. Alınan kararlar Ulaştırma Bakanlığı tarafından uygun görülecek şekil ve surette ilgililere duyurulur.

Aynı bölgede birden fazla hava trafiğine açık havaalanının bulunması halinde, Ulaştırma Bakanlığı kamu yararına ilişkin nedenlerle bunların kullanılmasını düzenleyebilir ve özellikle bu alanlardan her birine belirli uçak tiplerini, hava faaliyetlerinin ya da ticarî faaliyetlerinin belirli bir bölümünü tahsis edebilir.

Ücretler

MADDE 38. — Havaalanlarının kullanılması ve tesislerinden faydalanılması ve verilen hizmetlerin karşılığında alınacak ücretler, yapılacak tarifelerle saptanır. Yapılmış olan tarifeler, Ulaştırma Bakanlığının onayı ile yürürlüğe girer.

Ücret dışında alınacak harçlar, Harçlar Kanununa tabidir. 4749 sayılı Kanunla onaylanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması hükümleri saklıdır.

Genel koordinatör

MADDE 39. — Her sivil havaalanına havacılık işletmeciliği hizmetlerinin bir uyum içerisinde yürütülmesini sağlamakla görevli bir başmüdür atanır. Başmüdürün nitelikleri, görevleri, yetkileri ve sorumlulukları Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Havaalanlarında görevli emniyet, gümrük, meteoroloji, sağlık ve diğer kamu ve özel kuruluş ilgilileri, bu yönetmelik esaslarına uymakla yükümlüdürler.

Askerî havaalanlarından yararlanma

MADDE 40. — Türk Silahlı Kuvvetlerine ait havaalanlarının sivil uçaklar tarafından kullanılması ve Devlet uçaklarının sivil havaalanlarından istifade edebilmeleri Genelkurmay Başkanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı arasında yapılacak protokoller ile düzenlenir. Gereğinde, yabancı hava taşımacılarının askerî meydanlardan yararlanmaları; Hv. K. K. lığı, Dışişleri, İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlığı koordinasyonu sonunda ve Genelkurmay Başkanlığı onayı ile belirlenir.

Güvenlik önlemleri

MADDE 41. — Ulaştırma Bakanlığı, Devlet kamu ve özel havaalanlarında can ve mal güvenliğinin sağlanması, yolcu ve eşya trafiğinin güvenlik içinde yürütülmesi, yangına dair tehlikelere karşı korunması amacı ile gereken önlemleri alır, aldırır ve denetler.

Bu görevin yerine getirilmesinde, İçişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanlıkları, Ulaştırma Bakanlığına gereken destek ve işbirliğinde bulunmakla yükümlüdür.

(Hükümetin Teklifi)

Uçuş güvenliği

MADDE 42. — Ulaştırma Bakanlığı uçuş güvenliğinin sağlanması amacı ile hava liman ve meydanlarında hava trafik kontrolü, haberleşme, seyrüsefer tesisleri ve kolaylıkları, meteoroloji hizmetleri, ışıklandırma, engellerin ortadan kaldırılması gibi hizmetlerin planlanması, programlanması ve prensiplerinin saptanmasını sağlar. Bu hizmetlere ilişkin tesis ve sistemlerin çağdaş teknolojiye uygun olarak bağlı veya ilgili kuruluşlar vasıtasıyla tesisini sağlar.

Kurtarma ve yardım

MADDE 43. — Ulaştırma Bakanlığı, uçuş güvenliği ile can ve mal emniyetinin sağlanması için yetenekli personelden oluşan kurtarma yardım örgütleri kurulması ve bunların emrine, amacın gerçekleşmesine yarayacak sayı ve nitelikte araç ve gereç verilmesini sağlar.

Kazaya uğramış olan ve tehlike içinde bulunan uçak personeli ile yerel kolluk kuvvetleri ve diğer yetkililer, kurtarma ve yardım ekibinin görevini yapmasına yardımcı olmakla yükümlüdürler.

Kurtarma ve yardım örgütünün kuruluşu, görev ve yetkileri ve çalışma esasları bir yönetmelikle belirlenir.

Hizmetler

MADDE 44. — Ulaştırma Bakanlığı; sivil havacılık faaliyetlerinin güvenli, düzenli ve süratli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacı ile, havaalanlarında ve gerekli göreceği diğer yerlerde, Türk hava sahası ile sorumluluğu Türkiye'ye ait olan hava sahalarına ilişkin, meteoroloji, hava trafik ve uçuş bilgilerinin doğru ve hassas bir şekilde toplanıp ilgililere dağıtılması için önlem alır ve gereken örgütü kurar.

Bu hizmetin gereği gibi yerine getirilmesi amacı ile Ulaştırma Bakanlığı ve bağlı kuruluşları, ilgili kuruluşlar ile işbirliği yapar.

Söz konusu hizmetin yürütülmesi ve hizmetten yararlanma şekil ve koşulları bir yönetmelik ile belirlenir.

Yer hizmetleri

MADDE 45. — Ulaştırma Bakanlığı, havaalanlarında, yolcu ve yük trafiğinin ve her türlü hizmetlerin çağdaş sivil havacılık ilkelerine ve ülke çıkarlarına uygun bir biçimde yürütülmesi amacı ile gereken önlemleri almaya veya aldırmaya yetkilidir.

Uçuş ve haberleşme hizmetleri

MADDE 46. — Ulaştırma Bakanlığı, havaalanlarında, sivil havacılığın güvenli, süratli ve düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacı ile çağdaş teknolojiye uygun olarak, her türlü trafik, haberleşme, işaret sistemlerini ve tesislerini doğrudan doğruya veya bağlı veya ilgili kuruluşlar vasıtasıyla kurmakla yükümlüdür.

MADDE 47. — Ulaştırma Bakanlığı, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümlerine de uymak koşulu ile, gereken yerlerde, Türk hava sahasında hava trafiğinin güvenli, süratli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi, haberleşmenin ve bilgi akışının sağlanması, meteoroloji hizmetlerinin yürütülmesi amacı ile ve çağdaş teknolojiye uygun olarak gereken önlemleri alır, tesis ve teçhizatın kurulmasını ve işletilmesini sağlar.

İlgili Bakanlıklar, kamu kuruluşları ve mahallî yönetimler, birinci fıkrada gösterilen işlemlerin yürütülmesinde, Ulaştırma Bakanlığına gereken yardımı göstermekle yükümlüdür.

Gayrimenkul Mülkiyet Hakkına Getirilen Sınırlar

Yararlanma

MADDE 48. — Uçuş güvenliğinin sağlanması amacı ile hava alanlarında ve diğer yerlerde kurulması gereken tesis ve teçhizat için gerek gerçek kişilere ve gerekse kamu veya özel hukuk tüzelkişilerine ait gayrimenkullerden yararlanmaya Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir. Bu gibi durumlarda, gerektiğinde Ulaştırma Bakanlığı lehine irtifak hakkı kurulur.

Söz konusu tesis ve teçhizatın kurulması, gayrimenkulün mutlak kullanımını engellediği takdirde, malikin anılan tesis ve teçhizatın kurulmasından doğan zararları Ulaştırma Bakanlığınca tazmin edilir.

İnşaat sınırlamaları

MADDE 49. — Havaalanlarının ve ilgili tesis ve teçhizatın çevresinde, Ulaştırma Bakanlığınca saptanacak bir alan dâhilinde izin alınmadıkça hava trafiği, uçuş güvenliği ve haberleşmeyi engelleyecek, seyrüseferi ve meydan güvenliğini tehlikeye düşürecek nitelikte ve yükseklikte bina, yapı, inşaat yapılması, ağaç ve direk dikilmesi, tesis kurulması yasaktır.

Ulaştırma Bakanlığı belirli manialara veya yerlere, hava seyrüseferi yapan kişilerce görülebilmesi ve tanınabilmesi için gözle görülebilir işaretler veya radyo veya elektrik işaretlerinin konulmasını istemeye yetkilidir. İlgililer de istem dairesinde işlem yapmakla yükümlüdür.

Ulaştırma Bakanlığı, havaalanları ve uçuş emniyeti tesisleri etrafında uçuş emniyetini tehlikeye düşürebilecek yapı, bina, araç, direk gibi tesisleri kaldırtabilir.

Ulaştırma Bakanlığı, ilgili kuruluşlarında görüşünü alarak havaalanları için yukarıda değinilen hususları kapsayan planları ve kuralları hazırlar ve yayımlar.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hususlar için 6785 sayılı Kanun ile bu Kanunu tadil eden 1605 sayılı Kanunun yasaklama ve cezaî hükümleri uygulanır.

MADDE 50. — 49 uncu maddede konulan sınırlamalar, 7 Aralık 1944 tarihli Uluslararası Sivil Havaçılık Anlaşmasının eklerinde zikredilen standart ve tavsiyelerin altında olamaz.

Kamulaştırma

MADDE 51. — Yeni havaalanları kurmak, mevcutları genişletmek, teknik tesisler meydana getirmek, madde 48 ve 49'u uygulamak için gerekli yerler 6830 sayılı istimlak Kanunu hükümlerince kamulaştırılır.

Sivil havaalanları ve diğer sabit tesisler çevresinde uçuş ve çevre güvenliği açısından gerekli kriter ve kıstasları Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır. Bunların imar ve mücavir saha planlarına geçirilme, kamulaştırma ve/veya irtifak hakkı tesis işlemleri Bayındırlık Bakanlığınca yapılır.

BEŞİNCİ KISIM

Hava Araçları

Uçakların tanımı

MADDE 52. — Havalanabilen ve havada dolaşabilme kabiliyetine sahip olan her türlü hava aracı, bu Kanun anlamında uçak sayılır.

Uçakların teknik özelliklerine göre sınıflandırılması, Ulaştırma Bakanlığı tarafından 1944 Şikago Sözleşmesinin 7 sayılı Eki hükümlerine göre bir yönetmelikle belirlenir.

Devlet uçakları

MADDE 53. — Devletin; askerlik, polis ve gümrük hizmetlerinde kullanılan uçaklar Devlet uçağı sayılır.

(Hükümetin Teklifi)

MADDE 54. — Bu Kanun Devlet uçaklarına uygulanmaz. Kanunda yer alan, Devlet uçakları ile ilgili hükümler saklıdır.

Türk sivil uçağı

MADDE 55. — 53 üncü madde kapsamı dışında kalan ve Mülkiyeti Türk Devletine veya kamu tüzelkişilerine veya Türk vatandaşlarına ait olan uçaklar, Türk sivil uçağı sayılır.

Şu kadar ki; Türk Kanunları uyarınca kurulup da :

a) Tüzelkişiliği olan kuruluş, dernek veya vakıfların Mülkiyetinde bulunan uçaklar, idare organını oluşturan kişilerin çoğunluğunun Türk vatandaşı olması,

b) Türk Ticaret Siciline kaydedilmiş ticaret şirketlerinin mülkiyetinde bulunan uçaklar, şirketi idare ve temsil etmeye yetkili olanların çoğunluğunun Türk vatandaşı olması ve şirket anasözleşmesine görev oy çoğunluğunun Türk ortaklar da bulunması koşulu ile, Türk sivil uçağı sayılırlar.

Uçak Sicili

Sicilin tutulması

MADDE 56. — Türk sivil uçaklarının tescili için Ulaştırma Bakanlığınca bir sicil tutulur.

Tescili gerekli olmayan uçak kategorileri bir yönetmelikle belirlenir. Medenî Kanunun 917 nci maddesi, sivil uçak sicilleri hakkında da geçerlidir.

Sicilin aleniyeti

MADDE 57. — Sicil alenidir. İlgili olduğunu kanıtlayan kişiler, bir kaydın tamamlanması için sicilde yollama yapılmış olan belgeleri, henüz sonuçlanmamış tescil işlemlerini ve sicil dosyalarını da incelemeye ve masrafını ödemek koşulu ile, sözü edilen belgelerin örneklerini almaya mezundur.

Sicil Kayıtlarının Hükümü

İyi niyetli üçüncü kişiler hakkında

MADDE 58. — Uçak sicilindeki bir kayda iyi niyete dayanarak mülkiyet, ipotek veya diğer bir aynî hakkı iktisap eden kişinin bu iktisabı geçerli olur.

Sicilde lehine bir hak tescil edilmiş olan kişiye bu hakkı nedeni ile bir edada bulunulması veya bu kişinin üçüncü kişiler ile tescilli hak üzerinde bir kazandırıcı işlemde bulunması hallerinde de, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Hakkın iktisabı için tescil şart olan durumlarda, tescili isteme tarihi, iyi niyete esas tutulur.

Sicil kayıtlarına itiraz

MADDE 59. — Sicilin içeriği gerçek hukukî durumu yansıtmadığı takdirde, sicilin doğru olmadığına bir itiraz kaydolunabilir.

İtiraz, bir ihtiyatî tedbir kararına veya sicilin tadili sonucunda hakkı halele uğrayacak kişinin rızasına dayanılarak tescil olunur. İhtiyatî tedbir kararının verilmesinde hakkın tehlikede olduğunun kuvvetle muhtemel gösterilmesi aranmaz.

Tescil

Türk sivil uçakları

MADDE 60. — Türk sivil uçaklarının sivil uçak siciline tescil edilen uçağın, evvelce kayıtlı bulunduğu sicilden sildirilmesi mecburîdir.

(Hükümetin Teklifi)

İstisnası

MADDE 61. — Yabancı bir sivil uçak, 55 nci maddede yazılı niteliklere sahip olan bir kişiye en az altı ay süre ile sırf kendi adına işletilmek üzere bırakılırsa, yabancı kanunda da engel teşkil eden bir hüküm bulunmaması koşulu ile, sicile tescil olunabilir.

Bu tescil hakkında 70 nci maddedeki yönetmelikte saptanan kurallar uygulanır.

Bu durumda da 60 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmü uygulanır.

Talep ve şekli

MADDE 62. — Sivil uçağın tescili için, malikin bu kanunda ve ilgili yönetmelikte gösterilen kayıt ve şartları içeren bir dilekçe ile Ulaştırma Bakanlığına başvurması gereklidir.

İstemde bulunanın mülkiyet hakkına veya tescil için gerekli koşulların gerçekleşmediğine dair belgelere dayanan bir itiraz yapılırsa, yasal durum kesinlik kazanmadan tescil yapılamaz. Ancak başvuru ve itiraz bir tutanak ile saptanıp, sicil dairesinde saklanır. Sicile kaydedilen sivil uçaklara tescil belgesi verilir.

Sicilin içeriği

MADDE 63. — Sivil uçak sicilinde ve verilecek tescil belgesinde aşağıdaki kayıtlar yer alır :

a) Sivil uçağın;

(1) Yapımcısının adı (ticaret unvanı) ve adresi,

(2) Yapım tarihi ve seri numarası,

(3) Yapımcının sicil uçak için saptadığı tanım (tip, model, marka)

b) Malikin;

(1) Gerçek kişi ise, adı ve soyadı, adresi, varsa ticaret unvanı ve kayıtlı bulunduğu Ticaret Memurluğu ile sicil numarası,

(2) Ticaret Ortaklığı ise, Ortaklığın nevi ticaret unvanı, kayıtlı bulunduğu ticaret sicili memurluğu ve sicil numarası.

(3) Diğer tüzelkişilerden ise; adı ve merkezi.

c) İktisap şekli,

d) Verilen Tescil işareti,

Bu kayıtlarda değişiklik olduğu takdirde; ilgilinin, -en geç onbeş gün içinde başvurarak, yeni durumu sicile ve kayıt belgesine işletmesi zorunludur.

Ortak Hükümler

Esas olarak

MADDE 64. — Sicile tescil edilmiş bulunan Türk sivil uçağı, ilgili yönetmelik hükümlerine göre saptanmış milliyet ve tescil işaretlerinden başkasını taşıyamaz ve başka bir devletin siciline tescil olunamazlar.

Türk uçak siciline tescil edilen uçak, Türk tabiiyet ve tescil işaretini taşır. Tescil mülkiyet iktisabına esas teşkil eder.

İstisnası

MADDE 65. — Siciline kayıtlı bir Türk sivil uçağı, 55 inci maddede yazılı nitelikleri haiz olmayan bir kişiye Ulaştırma Bakanlığının vereceği iznin koşulları dairesinde, sırf kendi adına işletmek üzere bırakılırsa, sicildeki kaydı silinir. Bu izni vermeden önce Ulaştırma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlıklarının görüşünü alır.

Böyle bir sivil uçak 55 inci maddedeki nitelikleri haiz bir kişinin mülkiyetine geçerse, 60 ıncı maddenin 2 nci fıkrası saklı kalmak kaydı ile, sicil ihya edilir.

(Hükümetin Teklifi)

Tescilin genel şartları

MADDE 66. — Bir sivil uçağın tescil edilebilmesi için, şu hususlar gereklidir.

- a) 55 inci madde uyarınca uçağın Türk sivil uçağı sayılması,
- b) Başka bir memlekette tescil edilmemiş olması ve eğer tescil edilmiş ise oradan kaydının silindiğine dair belge getirilmiş olması,
- c) Uçağın uçuşa elverişli bulunduğuna dair Ulaştırma Bakanlığınca verilmiş belgeyi haiz olması,

Terkin

Resen

MADDE 67. — Bir Türk sivil uçağı;

a) 55 inci madde uyarınca Türk sivil uçağı sayılması için bulunması gereken nitelikler ortadan kalkarsa veya bu nitelikleri haiz olmayan bir kişinin mülkiyetine geçerse,

b) Yabancı bir devletin siciline kaydedilirse veya Türk siciline kaydedildiği halde, yabancı sicildeki kaydı terkin edilmemiş olursa, Ulaştırma Bakanlığı tarafından resen sicilden terkin olunur.

Bu madde hükmü, 61 inci maddede gösterilen uçaklar hakkında işletme süresinin sona ermesi üzerine uygulanır.

Talep üzerine

MADDE 68. — Türk uçağının;

- a) Uçuştan devamlı olarak çekilmesi,
- b) Gerçek veya itibarî tam ziyana uğraması halinde, malikin başvurusu üzerine sicilden kaydı silinir ve tescil belgesi iptal olunur.

MADDE 69. — Bir Türk uçağının sicilden terkin edilmesinden önce durum, sicilde kayıtlı ipotek hakkı sahiplerine resmen tebliğ edilir. Adresi bilinmeyenlere tebligat ilân yoluyla yapılır ve her iki durumda da itirazlarını bildirmeleri için ipotek hakkı sahiplerine 30 günlük süre tanınır. Herhangi bir itiraz bildirilmemiş ise veya itirazın haklı olmadığı Mahkemece hükme bağlanırsa, kayıt terkin olunur.

Aksi takdirde, ipotekli alacakların haklarının saklı bulunduğuna dair meşruhat verilerek, sicildeki kayıt terkin olunur.

Yönetmelik

MADDE 70. — Uçak sicilinin kuruluşu ve nasıl tutulacağı, personelin haiz olmaları gereken nitelikler, hukukî ilişkilerin nasıl belgeleneceği ve tescil olunacakları, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin kurallar ile 61 inci madde tatbiki halinde uygulanacak kurallar bir yönetmelik ile saptanır.

Uçaklar Üzerinde Mülkiyet ve Diğer Aynı Haklar

Uygulanacak hükümler

MADDE 71. — Bu kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, uçaklar menkûl mal hükümlerine tabidir.

Mülkiyet ve diğer aynı hakların tesisi

MADDE 72. — Uçağın tamamı veya bir payının üzerinde mülkiyet ve diğer aynı hakların tesisi, devri ve temlikî için yazılı sözleşme yapılması lazım ve kâfidir. Temlike ilişkin sözleşmeler yazılı şekilde yapılmadıkça muteber değildir.

Sözleşmeler uçak siciline tescil edilmeden üçüncü şahıslar bakımından hiçbir hüküm ifade etmez.

Mülkiyetin iktisabı

MADDE 73. — Uçak veya payının temlikinde âkitler mülkiyetin temellük edene teslimden önce intikalini kararlaştırabilirler.

Teferruat ve mütemmim cüzüleri

MADDE 74. — Uçağın teferruat ve mütemmim cüzüleri hakkında Medenî Kanunun 619 ve 621 inci maddeleri uygulanır.

Uçak ipoteği

MADDE 75. — Bir alacağın temini için uçak üzerinde ipotek tesis olunabilir. Uçak ipoteği, alacaklıya uçak bedelinden alacağını alma yetkisini verir. Müstakbel alacaklar veyahut şarta bağlı olan bir alacak için dahi ipotek tesis edilebilir.

Akdi ipotek

MADDE 76. — Uçaklar üzerinde malik ile alacaklıların anlaşmaları ve sicile tescil ile ipotek tesis olunabilir.

İpotek tesisine ait anlaşmaların yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce onanmış olması şarttır.

Kanunî ipotek

MADDE 77. — Uçakların yapımı ve onarımından doğan alacaklar için, yapımcı veya onarımcı, uçak üzerindeki kanunî bir ipoteğin tescilini isteyebilir.

Bu kanunî ipoteğin tesisi hakkında Medenî Kanunun 809, 810 ve 811 maddeleri uygulanır.

Birlikte ipotek

MADDE 78. — Bir alacak için birden çok uçak ipotek edilmiş bulunursa, aksine bir anlaşmaya dayanılarak sorumluluk miktarları sicilde belirtilmedikçe, bunlardan her biri borcun tamamından sorumludur.

Yabancı para esasına göre ipotek

MADDE 79. — Yabancı para ile ödenecek olan borçlar için, Maliye Bakanlığının izni ile yabancı para esasına göre ipotek tesis olunabilir. Bu iznin sicile kaydı lazımdır.

Tescilin içeriği

MADDE 80. — Sivil hava taşıt aracı ipoteğinin tescilinde :

- a) Alacaklının adı, soyadı ve adresi;
- b) Alacağın tutarı ve faiz oranı;
- c) Alacağın tutarı kesin değil veya değiştirilebilir ise faizler dahil, ipoteğin temin ettiği azamî tutar;
- d) Nama veya hamiline yazılı tahvillerin ipotek ile temini durumunda ipotek borcun tamamı için kurulacaksa, alacaklı yerine, borçlu ile alacaklıların tümünü birden temsil edecek bir temsilci, ihracı üstlenen işletme için kurulacaksa, ipotek üzerinde tahvil sahipleri lehine bir rehin hakkı da tescil olunur.

Sağlanan alacak

MADDE 81. — İpotekli sivil hava taşıt araçlarının karşılayacağı alacaklar hakkında, Medenî Kanunun 790 inci maddesinin 1 inci fıkrası ile 791 inci maddesi hükmü geçerlidir.

(Hükümetin Teklifi)

İpoteğin Kapsamı

Genel olarak

MADDE 82. — İpoteğin kapsamı hakkında Medeni Kanunun 777 ve 778 inci maddeleri uygulanır.

Sigorta

MADDE 83. — Bir uçağın maliki veya onun hesabına bir başkası tarafından sigorta ettirilmiş olması durumunda, ipotek sigorta tazminatına da şamil olur. Sigortacı, sicile kayıtlı bir uçak ipoteğini bilmediğini ileri süremez.

Sigorta bedeli

MADDE 84. — Bir uçağın kaybı yada kazaya uğraması halinde; aksine bir anlaşma olmadıkça ipotek hakkı sahibi, sigortalı uçak üzerindeki ipotek tutarı kadar sigortacı tarafından ödenecek tazminata müstehak olur. Herhangi bir ödeme yapılmazdan önce sigortalı, tescil edilmiş ipoteklerin tespitini talep etmekle yükümlüdür.

İpotekli alacakların hakları göz önünde tutulmadan yapılan ödemeler borçtan kurtarmaz.

Sigortacı tarafından ipotekli alacaklılara zararın gerçekleştiği ihbar edilmiş olduğu takdirde, bu ihbardan itibaren bir aylık sürenin geçmesi ile, sigorta ettirene ödemede bulunan sigortacı, alacaklıya karşı da sorumluluktan kurtulur.

Sigortacının halefiyeti

MADDE 85. — Sigortacı alacağı ödediği oranda ipotekli alacaklının haklarına kanunen halef olur. Şu kadar ki; halefiyet, alacaklının zararına olarak ileri sürülemeyeceği gibi, sigortacının kendilerine karşı sorumluluğu devam eden ve derecesi aynı olan veya sonra gelen ipotekli alacaklıların zararına olarak da dermeyan edilemez.

Malikin Hakları

Defi hakkı

MADDE 86. — İpotekli uçak maliki, borçlunun alacaklıya karşı haiz bulunduğu defi ve itirazları ipotekli alacaklıya karşı ileri sürebileceği gibi, borçlu borcuna esas olan hukukî işlemi feshedebildiği sürece, alacaklının hakkını uçaktan sağlanmasına engel olabilir.

Alacaklı borçlusunun muaccel bir alacağı ile takas imkânına sahip bulundukça, malik de aynı yetkiye sahiptir.

Borçlunun bir defi veya itirazdan feragatı malikin hakkına hâlel getirmez.

Ödeme hakkı

MADDE 87. — Alacak malike karşı muacceliyet kazanır veya borçlu borcunu ödemek hakkını haiz olursa, malik borcu ödeyebilir.

Malik, tevdi veya takas yolu ile de alacaklının hakkını yerine getirebilir.

Halefiyet

MADDE 88. — Malik aynı zamanda borçlu değilse alacağı ödediği oranda alacaklının yerine geçer. Halefiyet alacaklının zararına ileri sürülemez.

(Hükümetin Teklifi)

Cebri icra

MADDE 89. — Alacaklı, ipoteğin kapsamına giren mamelek unsurları üzerinden alacağını, ancak cebri icra yolu ile alabilir.

Borçlu, borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya uçağı temellük etmek yetkisini veren her türlü anlaşma geçersizdir.

İpoteğin devri ve düşmesi

MADDE 90. — İpotekle temin edilmiş olan alacağın temliki ile, ipotek de yeni alacaklıya geçer. Alacak ipotekden ve ipotek de alaktan ayrı olarak devredilemez. Alacağın temliki yazılı şekilde ve sicile tescil ile olur.

Alacağın sona ermesi, alacaklının feragatı ve ipotekle mülkiyetin aynı kişide birleşmesi ile ipotek düşer.

İpoteğin düşmesi üzerine, kayıt sicilden terkin olunur. Malik ipoteğin dermeyanının daimî olarak imkân-sız kılan bir defie sahip bulunduğu takdirde, alacaklıdan, ipotekden feragat etmesini isteyebilir.

ALTINCI KISIM

Uçaklara İlişkin Uçuş Kuralları
Uçuşa Elverişlilik

Muayene ve kontrol

MADDE 91. — Sivil uçaklar; Türk uçak siciline tescil edilmeden önce ve tescilden sonra da belirlenmiş bulunan hallerde, ilgili yönetmelik hükümleri uyarınca, uçuşa elverişlilik yönünden muayene ve kontrol edilir.

Belgenin verilmesi ve geri alınması

MADDE 92. — Türk sivil uçaklarına uçuşa elverişlilik belgesinin verilmesi, belgenin geri alınması veya iptaline ilişkin şartlar ile, bu işlemlere ait yetki ve sorumluluklar, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri saklı kalmak koşulu ile, Ulaştırma Bakanlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikler ile belirlenir.

İstisnâî durumlar

MADDE 93. — Sivil uçaklar, geçerli uçuşa elverişlilik belgesi olmaksızın, Türk hava sahasında, Ulaştırma Bakanlığının izni ile deneme, muayene veya (Ferry) uçuşu yapabilir.

Kıyasen uygulama

MADDE 94. — Türk sivil uçakları için yabancı devletlerin yetkili makamları tarafından verilmiş uçuşa elverişlilik belgelerinin geçerliliğine ve yabancı sivil uçaklar için Türkiye'de uçuşa elverişlilik belgesi verilmesine ilişkin koşullar, yukarıdaki maddelerde yer alan esaslar dairesinde Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır.

Uçak belgeleri

MADDE 95. — Türk Hava sahasında uçuş yapacak bütün uçakların, uçuş sırasında bağlı bulundukları devletin geçerli kuralları uyarınca :

- a) Bir merkezî sicile kayıtlı olmaları ve tescil belgesini taşımaları,
- b) Milliyet ve tescil işaretlerini taşımaları,
- c) Uçuşa elverişlilik belgesini taşımaları,

(Hükümetin Teklifi)

- d) Mürettebata ait belgeleri bulundurmaları,
  - e) Telsiz tesisatı ruhsatnamesini taşımaları,
  - f) Sigorta poliçesini bulundurmaları,
  - g) Kanun ve tüzükler gereğince tayin olunan sair belgeleri bulundurmaları gereklidir.
- Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmaların hükümleri saklıdır.

Devlete ait uçaklar

MADDE 96. — Türk hava sahasında uçuş yapacak yabancı devlet uçakları; Türk kanunlarına ve bunlara bağlı kurallara uymak zorundadırlar. Türk Devleti uçaklarının, Türk hava sahasında ve Uluslararası hava sahasında yapacakları uçuşlarla ilgili kurallar koyma yetkisi Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine aittir. Şikâgo sözleşmesi 3 üncü maddesi hükümleri saklıdır.

Belgelerin taşınması

MADDE 97. — Türk hava sahasında uçuş yapacak Türk ve yabancı sivil uçakların da bağlı bulundukları devletin mevzuatı gereğince taşınması zorunlu tüm belge, kayıt ve defterleri bulundurmaları ve yetkili makamlar tarafından yapılacak muayene ve kontrollerde gösterilmesi mecburidir.

Kalkış ve iniş

MADDE 98. — Sivil uçakların iniş ve kalkışları, bu Kanunun öngördüğü esaslar dairesinde saptanmış bulunan havaalanlarından başka yerlerde yapılamaz.

Can ve mal güvenliğinin korunması amacı ile başvurulacak önlemler ile Ulaştırma Bakanlığınca önceden alınmış izine dayanan iniş ve kalkışlar yukarıdaki hükümden müstesnadır.

Havayolu

MADDE 99. — Sivil hava taşıt araçları, bu Kanunun öngördüğü esaslar dairesinde saptanmış bulunan hava yolunu izlemeye ve uçuş sırasında hava trafik kontrol yetkililerinin, talimatına aynen uymaya mecburdur.

Can ve mal güvenliğinin korunması amacı ile verilen talimatın dışına çıkılmasını gerekli kılan durumlarda, sorumlu Kaptan Pilot durumu derhal yetkili hava trafik kontrol ünitesine bildirir ve alacağı talimata göre hareket eder.

Olağanüstü durumlarda, sorumluluğu kendisine ait olmak üzere, sorumlu Kaptan Pilot gereken önlemlere başvurabilir, bu durumda dahi yetkili hava trafik kontrol ünitesinin en kısa zamanda haberdar edilmesi zorunludur.

Yasaklar

MADDE 100. — Uçuş sırasında,

- a) Paraşütle atlamak, (Emercensi durumlar hariç)
- b) Akrobatik uçuş veya benzeri hava gösterileri yapmak,
- c) Zirai mücadele dışında yere herhangi bir madde atmak, dökmek veya boşaltmak, yangınla mücadele uçakları hariç yerden herhangi bir madde almak, (Emercensi durumlar hariç)
- d) Fotoğraf çekme yasağı olan yerlerin fotoğrafını çekmek,
- e) Herhangi bir madde veya nesneyi çekmek veya hava taşıt aracının nizami kullanış şeklinin dışında taşımak,
- f) Her türlü reklam ve propaganda niteliğinde faaliyette bulunmak,

(Hükümetin Teklifi)

g) Silah, cephane, her nevi harp malzemeleri, patlayıcı, yanıcı, tahrip edici, aşındırıcı madde, zehirli gaz, nükleer yakıt, radyoaktif madde, can ve mal güvenliği yönünden tehlikeli olduğu saptanmış her nevi katı, sıvı, gaz halinde madde taşımak,

h) Görülen hizmetin ve içinde bulunulan durumun gerektirdiğinin dışında yayın ve haberleşme yapmak, Yukarıdaki yasaklara istisna getirmek üzere; özel hava veya genel nitelikte izin vermeye, Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

Bu izni vermeden önce, Ulaştırma Bakanlığı gerektirdiğinde, ilgili Bakanlıklar ve Genelkurmay Başkanlığı'nın görüşünü alır.

İnme mecburiyeti

MADDE 101. — Can ve mal güvenliği veya kamu düzeni veya yurt güvenliği gerekçesi ile, yetkili makamlardan vaki olacak talimat karşısında uçağın bildirilecek havaalanına inmesi zorunludur.

Birinci fıkra hükmünün uygulanmasında, Ulaştırma Bakanlığı gerektiğinde; Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri, Dışişleri ve Gümrük ve Tekel bakanlıkları ile işbirliği yapar,

YEDİNCİ KISIM

Yeterlik belgesi (Lisans)

MADDE 102. — Pilotlar ile uçağın sevk ve idaresi bakımından gerekli personel, faaliyette bulunabilmeleri için Ulaştırma Bakanlığından bir lisans almak ve tescil edilmek zorundadırlar.

Ulaştırma Bakanlığı lisans (Yeterlik belgesi) almaları gereken diğer havacılık personelinin kategorilerinin saptanması, lisans verilmesi, geçerliliği, yenilenmesi, geri alınması ve sicillerin tutulması kurallarını yönetmeliklerle düzenler.

Yabancı devlet tarafından verilmiş yeterlik belgeleri

MADDE 103. — Yabancı bir devletin yetkili makamları tarafından usulüne uygun surette düzenlenmiş veya hükmü onanmış geçerli yeterlik belgeleri, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar dairesinde bu Kanunun uygulaması bakımından da geçerli olarak kabul edilir.

Yeterlik belgesini düzenlemiş veya onanmış bulunan devletin veya belge sahibinin vatandaşı olduğu devletin, Türk sivil hava taşıt araçlarına veya bu Kanun hükümleri uyarınca verilmiş yeterlik belgelerine yahut sahiplerine karşı kasıtlı işlem yapmaları durumunda, birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Yabancı bir devlet tarafından Türk vatandaşlarına verilmiş yeterlik belgelerinin, hangi koşullar altında geçerli sayılacağı yönetmelikle belirlenir.

Yeterlik belgesinin iptali ve geri alınması

a) İptal

MADDE 104. — Yeterlik Belgesinin verilmesi için zorunlu bulunan asgarî koşulların ortadan kalkması durumunda, belge iptal edilir.

b) Geri alınması

MADDE 105. — Yeterlik belgesinin verilmesi için aranan niteliklerinde geçici olarak değişiklik meydana gelenlerin belgeleri, durumlarının düzeldiği saptanıncaya kadar geri alınır.

İdari önlem

MADDE 106. — Gerek bu Kanunda ve gerekse ilgili Tüzük ve Yönetmeliklerde yer alan ve can ve mal güvenliğinin korunmasına yönelik kurallara aykırı davrandıkları saptanarak haklarında yargı mercilerinde kovuşturma veya soruşturma açılmış bulunan sivil havacılık personelinin yeterlik belgelerini, kovuşturma veya soruşturma sonuçlanıncaya kadar geri almaya, Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

Ceza kanunlarındaki özel hükümler saklıdır.

Eğitim ve Öğretim

MADDE 107. — Sivil havacılık sahasında, personel yetiştirmek amacı ile kurulacak meslekî eğitim ve öğretim kurumlarının açılması, öğretim programlarının düzenlenmesi, bu kurumlarda görev alacak eğitici ve idarecilerin niteliklerinin belirlenmesi Ulaştırma Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelik ile saptanır.

Kaptan Pilotun yetkileri ve Sorumlulukları

Genel yetki

MADDE 108. — Sorumlu Kaptan Pilot uçağın ve mal güvenliğini sağlayacak surette sevk ve idaresinden birinci derecede sorumlu olup, olağanüstü durumlarda gereken önlemleri almaya yetkilidir.

İdari yetki ve sorumluluk

MADDE 109. — Sorumlu Kaptan Pilot, uçaakta emniyet ve düzenin sağlanması için önlem almaya ve bu amaçla, yolculara, personele ve uçaakta bulunan diğer kişilere emir ve talimat vermeye ve gerektiğinde bunları uçaaktan çıkarmaya yetkilidir.

Sorumlu Kaptan Pilot, uçuş sırasında gerçekleşen doğum ve ölüm olaylarını bir tutanakla ve inilen ilk havaalanında mahallî yetkililere yurt dışında ise Türk Konsolosluğuna bildirir veya bildirilmesini sağlar. Yurda dönüşünde ayrıntılı rapor verir.

Sorumlu Kaptan Pilot Kanun, Tüzük veya Yönetmelik uyarınca uçaakta uçuş sırasında tutulması veya bulundurulması gereken tüm defter kayıt ve belgelerin bulundurulmasından ve usulü dairesinde tutulmasından sorumludur.

Cezai yetki ve sorumlulukları

MADDE 110. — Sorumlu Kaptan Pilot, uçaakta işlenen suç ile ilgili kanıtları toplamak ve saklamak ile yükümlü olduğu gibi, can ve mal güvenliğini tehdit eden veya gecikilmesinde zarar doğabilecek durumlarda görevliler olaya el koyuncaya kadar gereken soruşturmayı yapmak, yolcuları, personeli ve orada bulunan diğer kişileri, bunların eşyalarını ve yükünü aramak, geçici olarak alıkoymak yetkisine sahiptir. Sorumlu Kaptan Pilot, bu yetkilerini bizzat veya başkaları aracılığı ile kullanabilir.

Şu kadar ki; Kaptan Pilot gereken yasal önlemlerin alınmasını sağlamak amacı ile durumu en kısa zamanda yetkili makamlara intikal ettirmek ve yurt dışında ise, Türk Konsolosluğuna bildirmek veya bildirilmesini sağlamak ve her iki halde de, ayrıntılı bir rapor vermek mecburiyetindedir.

Özel düzenlemeler

MADDE 111. — Ticarî hava işletmeleri, bu Kanunun hükümlerine aykırı olmamak koşulu ile, Kaptan Pilotun görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen talimatlar hazırlayabilirler. Ancak, bu gibi talimatlara uyulması, Kaptan Pilotun yasal kurallar karşısındaki sorumluluğunu etkilemez.

Yolcuların yükümlülükleri

MADDE 112. — Yolcular, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile bu yasa hükümlerine; meydan otoritesi ve taşıyanın talimatlarına uymak zorunda olup, can ve mal güvenliğini ve yolculuğun disiplin ve intizamını bozacak her türlü eylem ve davranıştan kaçınmakla yükümlüdür.

Uluslararası sözleşme hükümleri

MADDE 113. — Türkiye'nin de katılmış olduğu 1963 tarihli Tokyo 1970 Lahey ve 1971 Montreal sözleşmeleri hükümleri saklıdır.

(Hükümetin Teklifi)

Uçuş personelinin çalışma koşulları

MADDE 114. — Sivil havacılık personelinin hava taşıma işlerinde çalışan ve İş Kanunu kapsamı dışında bırakılan personelin, bu Kanunda düzenlenmeyen hizmet ve çalışma koşulları özel bir kanun ile düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Havayolu ile Taşımalar

BİRİNCİ KISIM

İç Hat Taşıma Sözleşmeleri

Uygulanacak hükümler

MADDE 115. — Havayolu ile yurt içinde yapılacak taşımalarda; bu Kanunda hüküm bulunmadıkça, Uluslararası taşımada uygulanan ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri ve bu anlaşmalarda da hüküm bulunmadığı hallerde, Ticaret Kanununun hükümleri uygulanır.

Yolcu Taşıma Sözleşmesi

Bilet

MADDE 116. — Yolcu taşıma sözleşmesinde, taşıyıcı yolcuya aşağıdaki kayıtları içeren ve uluslararası standartlara uygun olan bir bilet vermekle yükümlüdür,

- a) Taşıyıcının adı (ticaret unvanı), adresi;
- b) Yolcunun adı ve soyadı;
- c) Biletin numarası ile düzenlediği gün ve yeri;
- d) Taşıma ücreti; bilet ücretsiz verilmişse buna dair kayıt;
- e) Kalkış ve varış ve varsa aktarma yerleri;
- f) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu;

Taşıyıcı yolcuyu, biletsiz veya yukarıda yazılı kayıtları içeren bir bilet vermeden kabul etmiş ise, taşıma sözleşmesinin varlığı veya geçerliği etkilemez, ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan hükümlerinden yararlanamaz.

Bagaj ve kişisel eşya

MADDE 117. — Taşıma sözleşmesinde belirlenen koşullar dairesinde, taşıyıcı; yolcunun bagajlarını ve beraberindeki kişisel eşyasını, ücretsiz olarak taşımaya mecburdur.

Bagaj kuponu

MADDE 118. — Taşıyıcıya teslim edilen her bir parça bagaj için, yolcuya aşağıdaki kayıtları içeren bir bagaj kuponu verilir.

- a) Taşıyıcının adı (ticaret unvanı) ve adresi;
- b) Yolcunun adı ve soyadı; veya yolcu biletinin tarih ve numarası;
- c) Bagaj kuponunun tarih ve numarası;
- d) Bagajın ağırlığı;
- e) Teslim yeri;
- f) Yolcu tarafından özel olarak beyan edildiği takdirde, bagajın içeriği ve değeri;
- g) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu.

(Hükümetin Teklifi)

Taşıyıcı bagajı kuponsuz veya yukarıda yazılı kayıtları içeren bir kupon vermeden kabul etmiş ise taşıma sözleşmesinin varlığı veya geçerliği etkilenmez; ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınır-
layan hükümlerinden yararlanamaz.

Bagaj kuponu biri yolcuda kalmak ve diğeri bagaja takılmak üzere iki nüsha olarak düzenlenir ve ba-
gajın kuponu ibraz edilene teslim edileceği kaydını içerir.

Birinci ve ikinci fıkraların hükmü saklı kalmak koşulu ile, taşıyıcı bagaj kuponuna konulması gereken
bilgilerden yolcu biletinde zaten mevcut bilgileri bagaj kuponuna yazmayabilir veya biletle birleştirmek kay-
dıyla sadece bir bagaj teşhis kuponu verebilir.

Yük Taşıma Sözleşmesi

Hava yük senedi

MADDE 119. — Yük taşıma sözleşmesinde, taşıyıcı yükletene aşağıdaki kayıtları içeren bir hava yük
senedi vermekle yükümlüdür.

- a) Hava Yük Senedinin numarası ile, düzenlediği gün ve yer;
- b) Taşıyıcının adı (ticaret unvanı) ve adresi;
- c) Yükletenin adı, soyadı (varsa ticaret unvanı) ve adresi;
- d) Gönderilenin adı, soyadı varsa ticaret ünvanı) ve adresi;
- e) Kalkış ve varış ve varsa aktarma yerleri;
- f) Yükün türü, sayısı miktarı, ağırlığı;
- g) Özel olarak beyan edildiği takdirde değeri;
- h) Taşıma ücreti ve ödeme koşulları, ücretsiz taşımalarda buna dair kayıt;
- ı) Gereğinde, yük senedine eklenmesi zorunlu olan belgeler;
- j) Taşımanın bu kanunda gösterilen sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlerine bağlı oldu-
ğu;

Taşıyıcı, yükü yük senetsiz veya yukarıda yazılı kayıtları içeren bir yük senedi vermeden kabul etmiş ise,
taşıma sözleşmesinin varlığı veya geçerliliği etkilemez. Ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran ve-
ya sınırlandıran hükümlerinden yararlanamaz.

Birden çok parça için, yükletenin isteği üzerine taşıyan her bir parça için ayrı yük senedi düzenlemek-
le yükümlüdür.

Hava yük senedi üç nüsha olarak düzenlenir. Birinci nüshaya «Taşıyıcı için» yazılır ve yükleten tarafın-
dan imzalanır. İkinci nüshaya «Gönderilen için» yazılır ve taşıyıcı ile yükleten tarafından imzalanır. Üçün-
cü nüsha, taşıyıcı tarafından imzalanarak, yükün teslim alınmasından sonra, yükletene verilir.

Yükletenin beyanları

MADDE 120. — Yükleten yük ile ilgili olarak Hava Yük Senedine yazılacak kayıt ve beyanlar ile yükün
gönderilene teslimi için gereken tüm bilgi ve belgenin tam ve doğru verilmesinden sorumlu olup, bu yüzden
taşıyıcının ve üçüncü şahısların uğrayacakları zararları tazmin ile yükümlüdür.

Taşıyıcı personeli ve temsilcilerine kusur isnadı hariç olmak üzere; taşıyıcı, verilen bilgi ve belgelerin
doğruluğunu ve yeterliğini araştırmaya mecbur değildir.

Yük senedinin ispat kuvveti

MADDE 121. — Hava yük senedi, aksi kanıtlanıncaya kadar, sözleşmenin varlığı, koşulları ve yükün
teslim alındığı hakkında karine teşkil eder.

Hava Yük Senedinde yükün ağırlığına, boyutlarına, ambalajına ve parça sayısına ilişkin kayıtlar aksi
kanıtlanıncaya kadar doğru sayılır; yükün miktarına, hacmine ve bulunduğu hale ilişkin kayıtlar, ancak

(Hükümetin Teklifi)

yükletenin de katılması ile taşıyıcı tarafından muayene edilmesi ve sonuçların hava yük senedine yazılması koşulu ile veya yükün belirgin duruma ilişkin olması halinde taşıyıcı aleyhine delil teşkil eder.

Yükletenin tasarruf yetkisi

MADDE 122. — Yükleten, taşıma sözleşmesinden doğru tüm borçlarını yerine getirmek koşulu ile; gönderilenin, bir sonraki madde uyarınca hakkını kullanmaya başladığı ana kadar, yük üzerinde tam bir tasarruf hakkına sahiptir. Gönderilen hava yük senedini veya yükü kabulden kaçınırsa veya kendisine gereken ihbarın yapılması mümkün olmaz ise, yükleten tasarruf hakkına tekrar sahip olur.

Yükleten bu hakkını taşıyıcıya veya diğer taşıtanlara zarar vermeyecek şekilde kullanmaya mecbur olup, bu tasarruf hakkının kullanılmasından doğan masraflardan sorumludur.

Yükletenin verdiği talimatın yerine getirilmesi mümkün olmaz ise, taşıyıcının durumu derhal kendisine bildirmesi gerekir.

Taşıyıcı, yükletenin talimatını hava yük senedinin yükletene verilmiş olan nüshasının iadesini istemeden yerine getirirse, bu hava yük senedi nüshasının zilyedinin, bu yüzden uğrayabileceği herhangi bir zarardan, yükletene rücu hakkı saklı kalmak koşulu ile sorumlu olur.

Gönderilenin hakları

MADDE 123. — Yükletenin bir önceki madde uyarınca sahip olduğu hakkı kullanmamış olması koşulu ile, gönderilen, yükün varma yerine ulaşması üzerine, sözleşme koşullarına uyması kaydı ile, taşıyıcıdan, yükün kendisine teslimini istemek hakkına sahiptir.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, yükün varma yerine ulaştığı, taşıyıcı tarafından en kısa zamanda gönderilene ihbar edilir.

Taşıyıcı, yükün kayıp olduğunu ikrar ederse veya yük varması gereken günden itibaren yedi gün geçmiş olmasına rağmen varmamış olursa, gönderilen taşıma sözleşmesinden doğan hakları taşıyıcıya karşı ileri sürmek yetkisine sahip olur.

Hakların kullanılması

MADDE 124. — Yükleten veya gönderilen, taşıma sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek koşulu ile 122 ve 123 maddelerin tanıdığı hakları, müstakilen kendilerinin veya başkalarının adına ileri sürebilirler.

Yükleten ile gönderilenin ilişkileri

MADDE 125. — 122, 123 ve 124 üncü maddeler yükleten ile gönderilenin ilişkilerini veya haklarını yükleten veya gönderilenden devren kazanmış olan üçüncü kişilerin karşılıklı ilişkilerini etkilemez.

122, 123, 124 üncü maddelerin hükümleri, ancak hava yük senedine konacak açık kayıtlar ile değiştirilebilir.

Ücretsiz taşımalar

MADDE 126. — Taşıyıcının kendi yetkili organınca saptanan kurallarına göre ücretsiz olarak yapacağı yolcu ve yük taşımaları dışında; görev maksadıyla veya özel nedenlerle Türk tescilli uçaklarla ücretsiz yapılacak yolcu ve yük taşımalarına ilişkin kurallar, Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikte düzenlenir.

(Hükümetin Teklifi)

İKİNCİ KISIM
Uçakları Kullanma Sözleşmeleri

Kira ve Carter sözleşmeleri

MADDE 127. — Uçuş personeli almadan sadece uçağın kiral anması halinde. Borçlar Kanununun ilgili hükümleri,

Uçuş personeli ile birlikte bir uçağın tamamının veya bir kısmının yahut muayyen bir mahallinin kiralanması (Carter sözleşmesi) halinde Ticaret Kanunun ilgili hükümleri, uygulanır.

Uluslararası anlaşmaların hükümleri saklıdır.

Yazılı şekil

MADDE 128. — Kira ve Carter sözleşmeleri yazılı şekilde yapılmadıkça muteber değildir.

Kira sözleşmesinin üçüncü kişilere dermeyan edilebilmesi için uçak siciline şerh verilmesi gereklidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sorumluluk

BİRİNCİ KISIM

Taşıma Sözleşmelerinden Doğan Sorumluluk

Sorumluluk halleri

Yolcunun uğradığı zarar

MADDE 129. — Yolcunun ölümü, yaralanması veya herhangi diğer bir cismanî zarara uğraması halinde, bu zarara sebebiyet veren kaza uçakta veya iniş veya sırasında meydana gelmiş ise zarardan taşıyıcı sorumludur.

Bagaj ve yükün uğradığı zarar

MADDE 130. — Tescil ettirilmiş bagaj veya yükün harap olması veya kaybı veya zarara uğraması halinde, zarara sebebiyet veren olay, havayolu ile taşıma sırasında meydana gelmiş ise zarardan taşıyıcı sorumludur.

Birinci fıkra anlamında havayolu ile taşıma; bagaj veya yükün bir havaalanında veya bir uçakta yahut havaalanı dışına inilmesi halinde o yerde taşıyıcının muhafaza ve nezareti altında bulundukları süreyi kapsar.

Havayolu ile taşıma müddeti, bir havaalanı dışında olmak üzere karada, denizde veya iç sularda yapılan taşımayı içine almaz. Bu kadarki belirtilen taşımalar havayolu taşıma sözleşmesinin ifası zımında yükleme, teslim veya aktarma amacıyla yapılmış ise meydana gelen her türlü zarar, aksi sabit olmadıkça havayolu ile taşıma süresinde meydana gelmiş farz olunur.

Gecikmeden doğan zarar

MADDE 131. — Taşıyıcı, havayolu ile yolcu, bagaj veya yükün taşınmasındaki gecikmeden doğan zarardan sorumludur.

Taşıyıcının sorumluluktan kurtarılması

MADDE 132. — Taşıyıcı, kendisinin ve adamlarının zararı önlemek için gerekli olan bütün tedbirleri aldıklarını veya bu tedbirleri alma olanağı bulunmadığını kanıtlarsa sorumlu değildir.

(Hükümetin Teklifi)

Sorumluluğun sınırlandırılması

MADDE 133. — Taşıyıcının sorumluluğunun sınırlandırılması, 12 Ekim 1929 tarihinde Varsova'da imzalanan ve Uluslararası Hava Taşımalarına İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkındaki Sözleşme ve bu sözleşmeyi değiştiren Türkiye'nin katıldığı sözleşme ve protokollerin hükümlerine göre tayin olunur.

Taşıyıcı, birinci fıkrada anılan Sözleşme ve Protokoller ile öngörülmüş bulunan sınırların yükseltilmesine ilişkin özel anlaşmalar yapmak veya bu nitelikteki anlaşmalara katılmak yetkisini haizdir.

Para kıymetinin değişmesi halinde, birinci fıkrada öngörülen sorumluluk sınırlarının yükseltilmesinde Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Geçersiz sayılan hükümler

MADDE 134. — Taşıyıcının sorumluluğunu tamamen veya kısmen kaldıran veya 133 üncü maddede sözü geçen Sözleşme veya onu değiştiren Protokol'da belirtilmiş olan sorumluluk sınırını indirmeyi amaçlayan her şart hükümsüzdür. Bu şartların hükümsüzlüğü taşıma sözleşmesinin de hükümsüzlüğünü icabettirmez.

Şu kadarki, yükün niteliği, kusuru veya gizli ayıbından doğacak zararları düzenleyen hükümlere 1 inci fıkra uygulanmaz.

Sınırsız sorumluluk

MADDE 135. — Zararın, taşıyıcının veya adamlarının zarar vermek kastı ile, veya zararın doğması ihtimali olduğunu bilerek dikkatsizce yaptıkları bir hareket veya ihmal sonucunda meydana geldiği ispat edildiği takdirde; bu kanunda öngörülen sorumluluk sınırları uygulanmaz. Şu kadar ki, yardımcı kişilerin (işçilerin veya temsilcilerin), böyle bir hareket veya ihmali kendi görevleri çerçevesinde yapmış olduklarının da ayrıca ispatı gerekir.

Taşıyıcının adamları

MADDE 136. — a) Bu kanunda öngörülen bir zarardan dolayı, taşıyıcının bir yardımcı kişisine bir dava açıldığı takdirde, bu yardımcı kişi, kendi görevi çerçevesinde hareket ettiğini ispat ederse, taşıyıcının bu kanuna göre yararlanabileceği sınırlarından istifade etmeye hak kazanır.

b) Bu gibi hallerde taşıyıcıdan ve yardımcı kişilerden alınabilecek tazminatın toplam miktarı bahse konu sınırları aşamaz.

Hasarın ihbarı

MADDE 137. — Yolcu bagajının veya yükün, bunları teslim almaya yetkili kişi tarafından çekince belirtilmeden kabulü, taşıma belgesine uygun olarak ve iyi durumda teslim edildiklerine karine teşkil eder.

Hasar halinde, teslim almaya yetkili kişi tarafından hasarın öğrenilmesinden itibaren derhal ve teslimlemeden itibaren yolcu bagajı için en geç yedi gün içinde ve yük için en geç 14 gün içinde taşıyana ihbarda bulunulması gerekir. Gecikme halinde ihbar, bagajın veya yükün tesliminden itibaren en geç yirmibir gün içinde yapılmalıdır.

İhbarın yazılı olarak veya durumun taşıma belgesinin üstünde gösterilmesi sureti ile yapılması gerekir.

İkinci fıkrada belirtilen sürelere uyulmaması halinde, hileli davranması hali hariç, taşıyıcı aleyhinde dava açılmaz.

Birden çok taşıyıcı tarafından yapılan taşımalar

MADDE 138. — a) Taşımanın, birbiri ardınca değişik taşıyıcılar tarafından yapılması halinde; yolcu, bagaj ve eşyayı kabul etmiş olan her taşıyıcı, bu kanun hükümlerine tabi olur ve taşımanın kendi denetiminde yapılan bölümü ile ilgili olduğu ölçüde, taşıma sözleşmesinin taraflarından biri sayılır.

(Hükümetin Teklifi)

b) Böyle bir taşıma halinde; ilk taşıyıcı, taşımanın tümü için sorumluluğu açıkça yüklenmiş olmadıkça, yolcu veya yük sahipleri, sadece kaza veya gecikmenin meydana geldiği taşımayı yapan taşıyıcıya karşı talep hakkına sahip olabilirler.

c) Bagaj veya eşya taşımalarında yolcu veya göndericinin ilk taşıyıcıya, yolcu veya teslim almaya yetkili alıcının ise son taşıyıcıya karşı talepte bulunma hakları vardır. Ayrıca, bunlardan herbiri zararın, ziyanın veya gecikmenin meydana geldiği taşımayı yapan taşıyıcıya karşı da talepte bulunabilirler. Bu taşıyıcılar, yolcu, gönderici ve alıcıya karşı müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Karma taşımalar

MADDE 139. — a) Kısmen havayolu, kısmen de başka herhangi bir suretle yapılan birleşik taşımalar halinde, bu kanun hükümleri sadece havayolu ile yapılan taşıma kısmına uygulanır.

b) Birleşik taşıma hallerinde taraflar, taşıma belgelerine taşımanın havayolu ile yapılmayan kısımlarına ilişkin hükümler koyabilirler.

Dava açma süresi

MADDE 140. — Sorumluluğa ilişkin dava, uçağın varma yerine geldiği veya gelmesi gerektiği tarihten yahut taşımanın durduğu tarihten itibaren iki yıl içinde açılmazsa tazminat talep hakkı düşer. Ancak, 11 nci Madde gereğince rapor tanzimi gereken hallerde, iki yıllık süre 11 inci madde gereğince Resmî Gazete ile yapılacak duyuru tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Sigorta yükümlülüğü

MADDE 141. — Yurt içi veya yurt dışı yolcu, yük ve posta taşımaları yapmaya yetkili kılınan taşıyıcılar, taşıma sözleşmelerinden doğabilecek zararlardan dolayı tazminat taleplerinin teminatı olmak üzere, bu kanunda saptanan sınırlar dairesinde malî mesuliyet sigortaları yapmakla yükümlüdürler.

Sigorta, taşıyıcının adamlarının bu kanunda öngörülen sorumluluğunu da kapsar.

Yurt dışı taşıma yapan taşıyıcıların yaptıracakları sigorta veya teminat koşullarını saptamaya Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir. Ulaştırma Bakanlığı gerektiğinde, bu konuda Ticaret Bakanlığının görüşünü alır.

İKİNCİ KISIM

Yerdeki Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk

Sorumluluk

İşletenin sorumluluğu

MADDE 142. — Uçuş halindeki bir sivil uçağın veya sivil uçaktan düşen herhangi bir şey veya kişinin yerdeki üçüncü kişilere verdiği zarardan, sivil uçağın işleteni sorumludur.

Bir uçak, motorlarını çalıştırıp apronda hareketinden, iniş meydanında apronda motorlarını durdurduğu ana kadar (takozdan takoz) uçuş halinde sayılır.

İşletenin tanımı

MADDE 143. — Bir sivil uçağı kendi adına bizzat kullanan veya yardımcıları marifeti ile kullanılmasını sağlayan kimse işletendir.

(Hükümetin Teklifi)

Karineler

MADDE 144. — Bir sivil uçağı kullanma hakkı doğrudan veya dolaylı olarak kendisinden elde edilmiş kişi, seferlerin kontrolünü elinde tutmakta ise, bu kişi işleten sayılır.

Uçak maliki olarak sicile tescil edilmiş bulunan kişi, aksini ispat etmedikçe işleten sayılır.

İşletenin rızası olmaksızın kullanma

MADDE 145. — Sivil uçağın, işletenin iradesi dışında kullanılması halinde, işleten bunda bir kusuru bulunmadığını ispat edemediği sürece, kullanan ile birlikte, aşağıdaki hükümler uyarınca müteselsilen sorumlu olur.

Müteselsil sorumluluk

MADDE 146. — İki veya daha fazla sivil uçağın birlikte sebebiyet verdikleri zararlarda, her bir sivil uçağın işleteni, bu Bölümdeki hükümler dairesinde, müteselsilen sorumlu olurlar.

İşletenin rızası dışında kullanma

MADDE 147. — Bir sivil uçağı işletenin rızası dışında kullanan kişi sorumludur.

Müterafik kusur

MADDE 148. — İşleten, zararın doğmasına veya artmasına, zarara uğrayanın veya adamlarının kusurlu davranışlarının yol açtığını ispat ettiği takdirde, tazminat borcundan tamamen veya kısmen kurtulur.

Sigorta yükümü

Türk sivil uçakları

MADDE 149. — Türk Sivil Uçakları için, işleten tarafından sigorta tesisi zorunludur.

Sigorta, işletenin yerdeki üçüncü kişilere verecekleri zararlardan doğan sorumluluklarını da kapsar.

Uluslararası hatlarda işletilecek Türk Sivil Uçaklarının gerektiğinde tabi olacakları ek sigorta veya teminat koşullarını, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca saptamaya yetkilidir.

Koşullar

MADDE 150. — Sigorta koşulları, Ticaret Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır.

Yabancı sivil uçaklar

MADDE 151. — Türk Hava Sahasında uçuş yapacak yabancı sivil uçakların, Türk hava sahası içinde iken 142 inci madde uyarınca doğacak sorumluluk için sigortalı olmaları gerekir.

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri saklıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Hürriyeti bağlayıcı cezayı ve para cezasını gerektiren davranışlar

MADDE 152. — Bu Kanunun 4, 37, 98, 99 ve 101 inci maddeleri ile 100 üncü maddenin a, b, c, e ve g bentlerine aykırı davranışta bulunanlara altı aydan iki yıla kadar hapis ve ellibin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

(Hükümetin Teklifi)

MADDE 153. — Bu Kanunun 31 ve 32 nci maddeleri ile 6 ncı maddesinin 1, 39 uncu maddesinin 2 nci fıkralarına ve 100 üncü maddesinin c, f ve h bentlerine aykırı davranışta bulunanlara bir aydan bir yıla kadar hapis ve beşbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Para cezasını gerektiren davranışlar

MADDE 154. — Bu Kanunun 8, 16, 17, 24, 25, 28, 29, 60, 64 ve 97 nci maddeleri ile 6 ncı maddesinin 3, 61 inci maddesinin 2, 102 nci maddesinin 1 ve 110 uncu maddesinin 2 nci fıkrasına aykırı davranışta bulunanlara onbin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Bu Kanunun 16 ncı maddesine aykırı davranışlarda, birinci fıkradaki ağır para cezası ile birlikte, aykırı davranış sonucu elde edilen paranın müsaderesine de hükmolunur.

MADDE 155. — Bu Kanunun 5, 21, 22 ve 23 üncü maddeleri ile 63 üncü maddesinin son fıkrasına aykırı davranışta bulunanlara; beşbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Bu Kanunun 23 üncü maddesine aykırı davranışlarda, birinci fıkradaki ağır para cezası ile birlikte, aykırı davranış sonucu elde edilen paranın müsaderesine de hükmolunur.

Yönetmeliklere aykırı davranışlar

MADDE 156. — Bu Kanunun 14, 43, 91, 92, 102 ve 107 nci maddelerinde öngörülen yönetmeliklerde yer alacak yükümlülük ve yasaklara aykırı davranışta bulunanlara beşbin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Ulaştırma Bakanlığının alacağı önlemlere uymayanlara verilecek ceza

MADDE 157. — Yukarıdaki maddeler dışında kalıp da Ulaştırma Bakanlığının Sivil Havacılığı düzenlemek maksadıyla alacağı önlemlere uymayanlara, beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

Taksirli suçlarda verilecek ceza

MADDE 158. — Yukarıdaki maddelerde yazılı suçları taksirli işleyenler hakkında, yukarıdaki maddelere göre hükmolunacak ceza, failin kusurunun derecesine göre sekizde birine kadar indirilebilir.

Para cezalarının uygulanması

MADDE 159. — Bu Kanunda belirtilen para cezalarının tahsili ve kullanımı, Maliye Bakanlığı ile koordineli olarak, Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Cebri icra

MADDE 160. — Sivil uçaklar cebri icra yönünden icra ve iflas Kanununun hükümlerine tabi olup, anılan Kanunun 26 ncı maddesi, bu Kanun bakımından sivil hava taşıt araçlarını da kapsar.

İhtiyatî haciz

MADDE 161. — Sefere hazır bir sivil uçak ihtiyaten haczedilemeyeceği gibi, cebri icra yolu ile de satılamaz.

Şu kadar ki, cebri satış veya haczi gerektiren borç zaten bu sefer için yapılmış ise, birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(Hükümetin Teklifi)

İşbirliği

MADDE 162. — Sivil Havacılığın geliştirilmesi ve çeşitli uğraş alanlarında görev yapacak kaliteli ve ehliyetli personelin yetiştirilmesi ve hizmet içi eğitim ve öğretimi amacı ile gerektiğinde Türk ve yabancı bilim ve meslek kuruluşları ve üniversitelerin ilgili Fakülte, bölüm ve merkez ve enstitüleri ile işbirliği sağlanır.

İstatistik bilgileri

MADDE 163. — Sivil uçakları malikleri ve işletenleri sivil uçaklar ve ticari işletmeleri ile ilgili olarak bir takvim yılını içeren iş raporlarını, mali yıl sonuna kadar Ulaştırma Bakanlığına vermeye mecburdurlar.

Bu raporlarda aşağıdaki bilgiler yer alır.

- a) Sivil uçak sayısı, modeli, koltuk kapasitesi, kullandığı akaryakıt toplamı,
- b) Personel sayısı,
- c) Taşınan yolcu, bagaj, yük ve posta veya sivil hava taşıt aracı ile ifa edilen diğer kıymetler veya kullanım alanı,
- d) Sivil uçağın geçirdiği kazalar gördüğü bakımlar,
- e) Motorların modeli, uçuş saati ve frekansları, gördükleri bakımlar, beliren arızalar.

ALTINCI BÖLÜM

Son Hükümler

Kaldırılan hükümler

MADDE 164. — Bu Kanuna aykırı hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 165. — Bu Kanun yayımından altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 166. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

14.12.1982

Başbakan

B. Ulusu

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

Z. Baykara

Devlet Bakanı

S. R. Pasin

Dışişleri Bakanı V.

Prof. Dr. İ. Öztrak

Ticaret Bakanı

K. Cantürk

Tarım ve Orman Bakanı V.

M. R. Güney

Kültür ve Turizm Bakanı

İ. Evliyaoğlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. İ. Öztrak

Adalet Bakanı

C. Menteş

Maliye Bakanı

A. B. Kafaoglu

Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı

Prof. Dr. K. Kılıçturgay

Çalışma Bakanı

Prof. Dr. T. Esener

İmar ve İskân Bakanı

Prof. Dr. A. Samsunlu

Devlet Bakanı

M. Özgüneş

Millî Savunma Bakanı

Ü. H. Bayülken

Millî Eğitim Bakanı

H. Sağlam

Gümrük ve Tekel Bakanı

Prof. Dr. A. Bozer

Sanayi ve Tek. Bakanı

M. Turgut

Köy İş. ve Koop. Bakanı

M. R. Güney

Devlet Bakanı

Prof. Dr. M. N. Özdağ

İçişleri Bakanı

S. Çetiner

Bayındırlık Bakanı

Dr. T. Önalp

Ulaştırma Bakanı

Prof. Dr. M. Aysan

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

F. İlkel

Gençlik ve Spor Bakanı

V. Özgül

Sosyal Güvenlik Bakanı

S. Şide

Millî Güvenlik Konseyi

(S. Sayısı : 688)

DANIŞMA MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; devamlı ve hızlı gelişme gösteren, ileri teknolojinin uygulandığı, sürat ve emniyet faktörünün büyük önem taşıdığı sivil havacılık sahasındaki her türlü faaliyetin ulusal çıkarlarımız ve uluslararası ilişkilerimize uygun bir şekilde düzenlenmesini sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun; sivil havacılık sahasındaki her türlü faaliyetlerin düzenlenmesi ve denetlenmesi ile aykırı davranışlara uygulanacak cezaî hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3. — Bu Kanunda kullanılan deyimler aşağıda açıklanmıştır.

- a) Türk Hava Sahası : Türk Karaları ile Türk Karasuları üzerindeki alandır.
- b) Havaalanı : Kara ve su üzerinde uçakların kalkması ve inmesi için özel olarak hazırlanmış; uçakların bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, yolcu veya yük alınmasına ve verilmesine elverişli tesisleri bulunan yerlerdir.
- c) Uçak : Havalanabilen ve havada dolaşabilme kabiliyetine sahip olan her türlü hava aracıdır.
- d) Ferry Uçuş : Uçağın satın alınması veya kiralanmasında tescil işlemi yapılmaksızın ülkeye getirilmesi için ilk uçuşu veya uçuşa elverişliliğine hâlel getirmeyen kısmî arızalı olarak, Ulaştırma Bakanlığın-
dan özel izin alarak, yolcu ve yük taşınmaksızın yapılan uçuşlardır.
- e) Taşıyıcı : İşletme ruhsatına sahip, ücret karşılığında havayolu ile yolcu, yük ve posta taşıyan kişidir.
- f) Taşıyıcının Adamları : Taşıyıcının işçileri, temsilcileri ve yardımcı kişilerdir.

İKİNCİ KISIM

Hava Seyrüseferinin Genel Hükümleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk Hava Egemenliği ve Hükümleri

Türk hava egemenliği

MADDE 4. — Türkiye Cumhuriyeti, Türk hava sahasında tam ve münhasır egemenliği haizdir.

Türk hava sahasının kullanılması

MADDE 5. — Türk hava sahası, her türlü hava araçları tarafından, bu Kanun ve diğer ilgili mevzuat hükümleri dahilinde kullanılır.

(M. G. K.)

İHTİSAS KOMİSYONUNUN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; devamlı ve hızlı bir gelişme gösteren, ileri teknolojinin uygulandığı, sürat ve emniyet faktörlerinin büyük önem taşıdığı sivil havacılık sahasındaki faaliyetlerin ulusal çıkarlarımız ve uluslararası ilişkilerimize uygun bir şekilde düzenlenmesini sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzelkişilerin havacılık sahasındaki faaliyetleri kapsar.

Devlet hava araçları, açık hüküm bulunmayan hallerde bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Tanımlar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen;

- a) «Türk Hava Sahası» terimi; Türkiye Cumhuriyetinin egemenliği altındaki ülke ile Türk karasuları üzerindeki sahayı,
- b) «Hava Aracı» terimi; havalanabilen ve havada seyredebilme kabiliyetine sahip her türlü aracı,
- c) «Devlet Hava Aracı» terimi; Devletin askerlik, güvenlik ve gümrük hizmetlerinde kullandığı araçları,
- d) «Türk Sivil Hava Aracı» terimi; Devlet hava araçları tanımı dışında kalan ve mülkiyeti Türk Devletine veya kamu tüzelkişilerine veya Türk vatandaşlarına ait araçları,
- e) «Havaalanı» terimi; karada ve su üzerinde hava araçlarının kalkması ve inmesi için özel olarak hazırlanmış, hava araçlarının bakım ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına, yolcu ve yük alınmasına ve verilmesine elverişli tesisleri bulunan yerleri,

İKİNCİ KISIM

Hava Seyrüseferinin Genel Hükümleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk Hava Egemenliği Hükümleri

Türk hava egemenliği

MADDE 4. — Türkiye Cumhuriyeti Türk hava sahasında tam ve münhasır egemenliğe haizdir.

Türk hava sahasının kullanılması

MADDE 5. — Türk hava sahası hava araçları tarafından bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde kullanılır.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Türk hava sahasından yararlanacak hava araçları

MADDE 6. — Uçuşa elverişli olmak şartıyla aşağıda sayılan uçaklar Türk hava sahasında uçuş yapabilirler :

- a) Türk Devlet uçakları,
- b) Türk uçak sicilinde kayıtlı bulunan uçaklar,
- c) Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca Türk hava sahasından yararlanabilen uçaklar,

Yukarıdaki bentlerde yazılı olmayan uçaklar ve diğer hava araçları ancak Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilecek özel izin şartları içinde Türk hava sahasından yararlanabilirler. Ulaştırma Bakanlığı özel izni vermeden önce, Genelkurmay Başkanlığı ve Dışişleri bakanlıklarının görüşünü alır.

Uçuş yasakları ve sınırlamaları

MADDE 7. — Bakanlar Kurulu, Genelkurmay Başkanlığının olumlu görüşü üzerine; kamu düzeni ve emniyet mülahazaları ile veya askeri sebeplerle geçici veya devamlı bir tedbir olarak, Türk hava sahasının tamamını veya belirli bölümünün kullanılmasını veya muayyen bölgeler üzerinden uçuşu yasak edebilir veya sınırlayabilir. Uçuş güvenliğini sağlamak amacı ile konulacak diğer tahditler, bu hükme tabi olmaksızın Ulaştırma Bakanlığınca uygulanabilir.

Hava yolları ve hava alanlarına ait sınırlamalar

MADDE 8. — Türk hava sahasında uçuş yapmak hakkını haiz uçakların izleyecekleri uçuş yolları ve kullanacakları havaalanları, Genelkurmay Başkanlığı ile gerekli koordinasyon yapılmak suretiyle, Ulaştırma Bakanlığınca belirlenir.

Gümrüklü havaalanlarının kullanımı

MADDE 9. — Yabancı ülkelere giden veya yabancı ülkelerden gelen uçaklar, ancak gümrüklü havaalanlarından kalkmaya ve inmeye mecburdur.

İstisnai hallerde, Ulaştırma Bakanlığı, Gümrük ve Tekel Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının müştereken vereceği karar dairesinde, gümrüksüz bir havaalanının da kullanılmasına izin verilebilir.

Belirlenmiş bulunan gümrüklü havaalanlarından başka bir yere zorunluluk nedeniyle iniş yapıldığı takdirde, uçak sorumlu pilotu, durumu derhal varsa havaalanı yöneticisine, yoksa en yakın mülki amire veya zabıta yetkilisine duyurmak ve yetkili makamlar el koyuncaya kadar uçağı, yolcuları ve yükü ile birlikte güvence altına almakla yükümlüdür.

İKİNCİ BÖLÜM

Sivil Uçak Kazaları

Uçak kazalarının bildirilmesi

MADDE 10. — Her türlü sivil uçak kazası, sorumlu pilot, işleten ve mahallî yetkililer tarafından en seri vasıta ile Ulaştırma Bakanlığına bildirilir.

İlk tedbirler

MADDE 11. — Zorunlu kurtarmaya yardım işlemleri ile can ve mal güvenliğini korumaya yönelik tedbirler dışında, araştırma ve soruşturmanın selamete yürütülmesini engelleyecek işler yapılmaz ve delillerin aynen muhafazası sağlanır. Bu konuda mahallî mülki amirler gereken tedbirleri alırlar.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Türk hava sahasından yararlanacak hava araçları

MADDE 6. — Uçuşa elverişli olmak şartıyla aşağıda sayılan hava araçları Türk hava sahasında uçuş yapabilirler.

a) Türk Devlet hava araçları,

b) Türk uçak siciline kayıtlı Türk Sivil Hava araçları,

c) Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca Türk Hava Sahasında uçmalarına müsaade edilen hava araçları,

Yukarıda belirtilenler dışında kalan her türlü hava aracının Türk Hava Sahasını kullanması Ulaştırma Bakanlığının iznine tabidir. Ulaştırma Bakanlığı gerekli izni vermeden önce Genelkurmay Başkanlığı ve Dış İşleri Bakanlığının görüşünü alır.

Uçuş yasakları ve sınırlamaları

MADDE 7. — Bakanlar Kurulu, Genelkurmay Başkanlığının olumlu görüşü üzerine; kamu düzeni ve emniyet mülahazaları ile veya askeri sebeplerle geçici veya devamlı bir tedbir olarak, Türk hava sahasının tamamını veya belirli bölümünün kullanılmasını veya muayyen bölgeler üzerinden uçuşu yasak edebilir veya sınırlayabilir. Uçuş güvenliğini sağlamak amacı ile Genelkurmay Başkanlığı ve Ulaştırma Bakanlığınca konulacak diğer tahditler, bu hükme tabi olmaksızın Ulaştırma Bakanlığınca uygulanabilir.

Hava yolları ve hava alanlarına ait sınırlamalar

MADDE 8. — Türk hava sahasında uçuş yapmak hakkına haiz hava araçları ile diğer hava araçlarının izleyecekleri uçuş yolları ve kullanacakları hava alanları, Genelkurmay Başkanlığı ile gerekli koordinasyon yapılmak suretiyle, Ulaştırma Bakanlığınca belirlenir.

Gümrüklü havaalanlarının kullanımı

MADDE 9. — Yabancı ülkelere giden veya yabancı ülkelere gelen hava araçları, ancak gümrüklü havaalanlarından kalkmaya ve inmeye mecburdur.

İstisnai hallerde, Ulaştırma Bakanlığı, Gümrük ve Tekel Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının müştereken vereceği karar dairesinde, gümrüksüz bir havaalanının da kullanılmasına izin verilebilir.

Belirlenmiş bulunan gümrüklü hava alanlarından başka bir yere zorunluluk nedeniyle iniş yaptığı takdirde, hava aracı sorumlu pilotu, durumu derhal varsa havaalanı yöneticisine, yoksa en yakın mülki amire veya zabıta yetkilisine duyurmak ve yetkili makamlar el koyuncaya kadar hava aracını, yolcuları ve yükü ile birlikte güvence altına almakla yükümlüdür.

İKİNCİ BÖLÜM

Sivil Hava Aracı Kazaları

Hava aracı kazalarının bildirilmesi

MADDE 10. — Hertürlü sivil hava aracı kazası, sorumlu pilot veya mümkün olmadığı hallerde mürettebattan biri işleten ve mahallî yetkililer tarafından en seri vasıta ile Ulaştırma Bakanlığına bildirilir.

İlk tedbirler

MADDE 11. — Zorunlu kurtarmaya yardım işlemleri ile can ve mal güvenliğini korumaya yönelik tedbirler dışında, araştırma ve soruşturmanın selamete yürütülmesini engelleyecek işler yapılmaz ve delillerin aynen muhafazası sağlanır. Bu konuda mahallî mülki amirler gereken tedbirleri alırlar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Kaza nedenleri hakkında soruşturma

MADDE 12. — Kazanın nedenlerini ve oluş şeklini açıklığa kavuşturmak ve sivil havacılıkta can ve mal güvenliğinin sağlanması bakımından tekrara engel olmak amacıyla ile her sivil uçak kazasının ayrıntılı teknik inceleme ve soruşturması yapılır.

Soruşturma kurulu

MADDE 13. — Ulaştırma Bakanlığı, havacılık alanında uzmanlığı kabul edilmiş kişilerden seçilecek bir kurulu, kazanın soruşturulması için görevlendirir. Bu Kurul, yukarıdaki maddede belirtilen amaç dairesinde her türlü araştırma ve incelemeyi yapar, delil toplar, ifade alır, gerektiğinde kolluk kuvvetleri ve adli makamlar ile işbirliği kurar veya yardımlarına başvurur.

Soruşturma Kurulunun oluşturulması, soruşturmanın yürütülmesi, yetki ve sorumluluklar, uçak kazalarında yapılacak kurtarma ve yardım işleri Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelikte Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar gözönünde tutulur.

Soruşturma raporu

MADDE 14. — Soruşturma Kurulu; bulgularını, vardığı sonucu, tekrarlara engel olunması bakımından alınmasını uygun bulduğu önerileri ile birlikte ayrıntılı ve gerekçeli bir rapor halinde Ulaştırma Bakanlığına verir.

Raporda yer alan hususlara kısmen veya tamamen katılmayan üyeler, kişisel görüşlerini ek bir raporda belirtebilirler. Kazanın özel şartlarının gerektirdiği hallerde bilirkişilere başvurulabilir.

Ulaştırma Bakanlığı raporun bir suretini ilgililere verir ve raporun tekemmül etmiş olduğunu Resmî Gazete ile üçüncü şahıslara duyurur. Resmî Gazete ile yapılan duyuruda raporun ilgililerce nerede ve ne suretle incelenebileceği belirtilir. Rapor, gerektiğinde kısmen veya tamamen uygun bulunacak vasıtalar ile yayınlanır.

Kıyasen uygulama

MADDE 15. — Bir kaza, ölüm veya yaralanma ile sonuçlanmasa dahi, sivil havacılıkta can ve mal güvenliğinin korunması bakımından önem taşıyan olaylar hakkında da Ulaştırma Bakanlığı bu bölümde yer alan esaslar dairesinde kıyasen işlem yapmaya yetkilidir.

Enkaz

MADDE 16. — Kaza sonucu uçak enkaz haline gelmiş ise; maliki, muhafaza masraflarını vererek enkazı alabilir.

Nereye düştüğü belli olmayan bir uçağın enkazını bulana, malik enkazı almak isterse, hak ve nesafetin gerektirdiği ölçüde para vermeye mecburdur.

Kaybolma

MADDE 17. — Kentdisinden alınan son haberden itibaren üç ay geçen uçağın kaybolduğuna mahkemece karar verilebilir. Yetkili mahkeme uçağın siciline kayıtlı olduğu yer mahkemesidir. Kaybolma kararını veren mahkeme durumu resen Ulaştırma Bakanlığına bildirir. Uçakta bulunanlar hakkında Medenî Kanun hükümleri ve 1944 tarihli Uluslararası Havacılık Anlaşmasının 25 inci maddesi hükmü saklıdır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Kaza nedenleri hakkında soruşturma

MADDE 12. — Kazanın nedenlerini ve oluş şeklini açıklığa kavuşturmak ve sivil havacılıkta can ve mal güvenliğinin sağlanması bakımından tekrara engel olmak amacı ile her sivil hava aracı kazasının ayrıntılı teknik inceleme ve soruşturması yapılır.

Soruşturma kurulu

MADDE 13. — Ulaştırma Bakanlığı, havacılık alanında uzmanlığı kabul edilmiş kişilerden seçilecek bir kurulu, kazanın soruşturulması için görevlendirir. Bu Kurul, yukarıdaki maddede belirtilen amaç dairesinde hertürlü araştırma ve incelemeyi yapar, delil toplar, ifade alır, gerektiğinde kolluk kuvvetleri ve adli makamlar ile işbirliği kurar veya yardımlarına başvurur kazanın özel şartları gerektirdiği hallerde soruşturma kurulu ihtisas sahibi bilirkişilere de başvurabilir.

Soruşturma Kurulunun oluşturulması, soruşturmanın yürütülmesi, yetki ve sorumluluklar, hava aracı kazalarında yapılacak kurtarma ve yardım işleri Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelikte Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar göz önünde tutulur.

Soruşturma raporu

MADDE 14. — Soruşturma Kurulu; tespit ettiği hususları vardığı sonucu, tekrarlara engel olunması bakımından alınmasını uygun bulduğu önerileri ile birlikte ayrıntılı ve gerekçeli bir rapor halinde Ulaştırma Bakanlığına verir.

Raporda yer alan hususlara kısmen veya tamamen katılmayan üyeler, kişisel görüşlerini ek bir raporda belirtebilirler.

Ulaştırma Bakanlığı raporun bir suretini ilgililere verir ve raporun tekemmül etmiş olduğunu Resmi Gazete ile üçüncü şahıslara duyurur. Resmi Gazete ile yapılan duyuruda raporun ilgililerce nerede ve ne suretle incelenebileceği belirtilir. Rapor, gerektiğinde kısmen veya tamamen uygun bulunacak vasıtalar ile yayınlanır.

Kıyasen uygulama

MADDE 15. — Bir kaza, ölüm veya yaralanma ile sonuçlanmasa dahi, sivil havacılıkta can ve mal güvenliğinin korunması bakımından önem taşıyan olaylar hakkında da Ulaştırma Bakanlığı bu bölümde yer alan esaslar dairesinde kıyasen işlem yapmaya yetkilidir.

Enkaz

MADDE 16. — Kaza sonucu hava aracı enkaz haline gelmiş ise; maliki 90 gün içinde muhafaza masraflarını vererek enkazı alabilir.

Kaybolma

MADDE 17. — Kendisinden alınan son haberdan itibaren 90 gün geçen uçağın kaybolduğuna mahkeme karar verilebilir. Yetkili mahkeme uçağın siciline kayıtlı olduğu yer mahkemesidir. Kaybolma kararını veren mahkeme durumu resen Ulaştırma Bakanlığına bildirir. Hava aracında bulunanlar hakkında Medeni Kanun hükümleri ve 5.6.1945 Tarih ve 4749 sayılı Kanun ile onaylanmış olan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşmasının 25 inci maddesi hükmü saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ticari Hava İşletmeleri

İzin

MADDE 18. — Gerçek ve tüzelkişilerin ticari amaçla, ücret karşılığında uçaklarla yolcu, yük veya yolcu ve yük taşımaları için Ulaştırma Bakanlığından izin almaları ön şarttır. Uçakların ticari amaçla diğer faaliyetlerde kullanılması da Ulaştırma Bakanlığının iznine bağlıdır.

İzin belirli şartlara ve süreye bağlanabilir. Millî güvenliğin veya kamu düzeninin tehlikeye girebileceği durumlarda ve gerçek veya tüzelkişilerin kurucu ortakları ile temsile yetkili yöneticilerinin yüz kızartıcı suçlardan kaçakçılık veya Devlet sırlarını açığa vurma, ideolojik ve anarşik eylemler ile ilgili suçlardan, hüküm giymiş olmaları halinde izin verilmez.

24 Mayıs 1957 tarih ve 6968 sayılı Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Kanununun ilgili hükümleri saklıdır.

İşletme ruhsatı

MADDE 19. — Uçaklarla ticari amaçla, belirli hatlar üzerinde, ücret karşılığında yolcu, yük veya yolcu ve yük taşınması yapacak olan gerçek veya tüzelkişilerin 18 inci maddede belirtilen izinden başka, Ulaştırma Bakanlığından işletme ruhsatı almaları şarttır.

Başvuru ve belgeler

MADDE 20. — Ticari amaçla ücret karşılığında uçaklarla yolcu, yük veya yolcu ve yük taşımak için Ulaştırma Bakanlığından izin ve ruhsat almak üzere başvuracak gerçek ve tüzelkişilerin başvurularına ekleyecekleri belgeler ve başvuruda aranacak şartlar hazırlanacak yönetmelik ile belirlenir.

İnceleme

MADDE 21. — Başvuru, Ulaştırma Bakanlığında uygunluk ve ülke yararları açısından incelenir. Bu inceleme sırasında, kurulmak istenen işletmenin ülke ekonomisi, ulusal güvenlik, ulusal ulaştırma politikası, planlı kalkınma ilkeleri bakımından, değerlendirilmesi de yapılır. Bu amaçla, gerektiğinde, Ulaştırma Bakanlığı ilgili bakanlıkların ve Devlet Planlama Müsteşarlığının görüşünü de alır.

Ruhsatın verilmesi

MADDE 22. — 18 inci maddede yazılı izni almış gerçek ve tüzelkişiler izin başvurusuna ekli projelerini gerçekleştirdiklerini bildirerek işletme ruhsatı almak için Ulaştırma Bakanlığına başvurur.

Ulaştırma Bakanlığı gerekli inceleme ve denetlemeleri yaparak, projelerin gerçekleştiğini tespit etmesi halinde, işletme ruhsatı verir.

Ruhsatla özellikle; ruhsat sahibinin ticari unvanı, taşıma türü, işletme yapılacak bölge veya hatlar, izin belgesinde belirtilen sınırlama ve kısıtlamalar yazılır.

Ruhsatın asılması

MADDE 23. — Ruhsat sahibi, ruhsatın örneklerini, işletmesinde, müşteri ve iş çevrelerinin kolaylıkla görüp okuyabilecekleri yerlere asmaya mecburdur.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ticari Hava İşletmeleri

İzin

MADDE 18. — Gerçek ve tüzelkişilerin ticari amaçla, ücret karşılığında hava araçlarıyla yolcu, yük veya yolcu ve yük taşımaları ile ticari amaçla diğer faaliyetlerde bulunmaları için Ulaştırma Bakanlığından izin almaları ön şarttır.

İzin belirli şartlara ve şüreye bağlanabilir. Millî güvenliğin veya kamu düzeninin tehlikeye girebileceği durumlarda ve gerçek veya tüzelkişilerin kurucu ortakları ile temsile yetkili yöneticilerinin yüz kızartıcı suçlardan kaçakçılık veya Devlet sırlarını açığa vurma, ideolojik ve anarşik eylemler ile ilgili suçlardan, hüküm giymiş olmaları halinde izin verilmez.

İşletme ruhsatı

MADDE 19. — Hava araçlarıyla ticari amaçla, belirli hatlar üzerinde, ücret karşılığında yolcu, yük veya yolcu ve yük taşınması yapacak olan gerçek veya tüzelkişilerin 18 inci maddede belirtilen izinden başka, Ulaştırma Bakanlığından işletme ruhsatı almaları şarttır.

Başvuru ve belgeler

MADDE 20. — Ticari amaçla ücret karşılığında hava araçlarıyla yolcu, yük veya yolcu ve yük taşımak için Ulaştırma Bakanlığından izin ve ruhsat almak üzere başvuracak gerçek ve tüzelkişilerin başvurularına ekleyecekleri belgeler ve başvuruda aranacak şartlar Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelik ile belirlenir.

İnceleme

MADDE 21. — Başvuru, Ulaştırma Bakanlığınca uygunluk ve ülke yararları açısından incelenir. Bu inceleme sırasında, kurulmak istenen işletmenin ülke ekonomisi, ulusal güvenlik, ulusal ulaştırma politikası, planlı kalkınma ilkeleri bakımından, değerlendirilmesi de yapılır. Bu amaçla, gerektiğinde, Ulaştırma Bakanlığı ilgili bakanlıkların ve Devlet Planlama Müsteşarlığının görüşünü de alır.

Ruhsatın verilmesi

MADDE 22. — 18 inci maddede yazılı izni almış gerçek ve tüzelkişiler izin başvurusuna ekli projelerini gerçekleştirdiklerini bildirerek işletme ruhsatı almak için Ulaştırma Bakanlığına başvururlar.

Ulaştırma Bakanlığı gerekli inceleme ve denetlemeleri yaparak, projelerin gerçekleştiğini tespit etmesi halinde, işletme ruhsatı verir. İşletme ruhsatı devredilemez.

Ruhsatla özellikle; ruhsat sahibinin ticari unvanı, taşıma türü, işletme yapılacak bölge veya hatlar, izin belgesinde belirtilen sınırlama ve kısıtlamalar yazılır.

Ruhsatın asılması

MADDE 23. — Ruhsat sahibi, ruhsatın örneklerini, işletmesinde, müşteri ve iş çevrelerinin kolaylıkla görüp okuyabilecekleri yerlere asmaya mecburdur.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Ruhsata uyma zorunluluğu

MADDE 24. — Ruhsat sahibi, işletme faaliyetlerini ruhsatın şartlarına aynen uyarak yürütmek zorundadır. Taşıma ve sefer yapma zorunluluğu, izin şartlarına göre tespit edilir.

Tarifeler

MADDE 25. — Ruhsat sahibi; kur uygulamaları hariç olmak üzere uçuş ve ücret tarifelerini, Ulaştırma Bakanlığının onayını almadan ve asgarî 15 gün önce üçüncü kişilere duyurmadan yürürlüğe koyamaz.

Posta taşınması

MADDE 26. — Tarifeli olarak hava ulaştırma hizmeti yapmak için ruhsat almış bulunan işletmeler; talep edildiğinde tarife içerisinde yapılan her uçuşta, belirtilen ücret karşılığında posta taşımakla yükümlüdürler. Ödenecek ücret tarifesı, dünya posta sözleşmeleriyle saptanan kurallar dairesinde belirlenir.

Devir yasağı

MADDE 27. — İşletme ruhsatı devredilemeyeceğı gibi, ondan doğan hak ve borçlar da devredilemez.

Denetleme

MADDE 28. — Hava Ulaştırma İşletmeleri, Ulaştırma Bakanlığının hava seyrüsefer güvenliğini sağlamak amacı ile yaptıracak teknik denetime tabidirler. Bu denetimin giderleri Hava Ulaştırma İşletmeleri tarafından karşılanır.

Denetim şekli

MADDE 29. — Ulaştırma Bakanlığı, denetim fonksiyonlarını uygun göreceğı veya bu amaçla kurulan bir teknik kuruluş aracılığı ile yapabilir veya bu kuruluşa devredebilir.

Bilgi ve belge verilmesi

MADDE 30. — Ruhsat sahipleri, denetim için istenilen bütün teknik ve ekonomik bilgileri vermeye mecburdurlar.

Değişikliklerin bildirilmesi ve tasdiki

MADDE 31. — Taşımayı ilgilendiren genel şartlar ve tarifelerde izin verilmesinden sonra yapılacak değişiklikleri, ilgilinin Ulaştırma Bakanlığına tasdik ettirmesi lazımdır.

Ruhsatın iptali

MADDE 32. — Ruhsat sahibinin bu bölümde yer alan hükümlere aykırı davranması halinde; Ulaştırma Bakanlığı tarafından kendisine aykırılığın giderilmesi için yapılacak gerekçeli tebligat ve verilecek süre üzerine ruhsat sahibi aykırılığa son vermez ise, verilmiş sürenin sonunda işletilen hatların bazılarına veya tümüne ilişkin izin, geçici olarak geri alınabilir veya ruhsat derhal iptal edilir.

Ruhsata uyma zorunluluğu

MADDE 24. — Ruhsat sahibi, işletme faaliyetlerini ruhsatın şartlarına aynen uyarak yürütmek zorundadır. Taşıma ve sefer yapma zorunluluğu, izin şartlarına göre tespit edilir.

Tarifeler

MADDE 25. — Ruhsat sahibi; kur uygulamaları hariç olmak üzere uçuş ve ücret tarifelerini, Ulaştırma Bakanlığının onayını almadan ve asgarî 15 gün önce üçüncü kişilere duyurmadan yürürlüğe koyamaz.

Posta taşınması

MADDE 26. — Tarifeli olarak hava taşıma hizmeti yapmak için ruhsat almış bulunan işletmeler; talep edildiğinde tarife içerisinde yapılan her uçuşta, ücret karşılığında posta taşımakla yükümlüdürler. Ödenecek ücretler 5584 sayılı Posta Kanunu ile Dünya Posta Birliği sözleşmeleriyle saptanan kurallar dahilinde belirlenir.

Denetleme

MADDE 27. — Türk Sivil Hava Araçları ile faaliyette bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşları ve gerçek ve özel tüzelkişiler Ulaştırma Bakanlığının hava seyrüsefer güvenliğini sağlamak amacıyla yapacağı ve ya yaptıracığı teknik denetime tabiidirler.

Yapılacak denetimin esasları, denetleme elemanlarının seçimi ile yetki ve sorumlulukları Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Bilgi ve belge verilmesi

MADDE 28. — Ruhsat sahipleri, denetim için istenilen bütün teknik ve ekonomik bilgileri vermeye mecburdurlar.

Değişikliklerin bildirilmesi ve tasdiki

MADDE 29. — Taşımayı ilgilendiren genel şartlar ve tarifelerde izin verilmesinden sonra yapılacak değişiklikleri, ilgilinin Ulaştırma Bakanlığına tasdik ettirmesi lazımdır.

Ruhsatın iptali

MADDE 30. — Ruhsat sahibinin bu bölümde yer alan hükümlere aykırı davranması halinde; Ulaştırma Bakanlığı tarafından kendisine aykırılığın giderilmesi için yapılacak gerekçeli tebligat ve verilecek süre üzerine ruhsat sahibi aykırılığa son vermez ise, verilmiş sürenin sonunda işletilen hatların bazılarına veya tümüne ilişkin izin, geçici olarak geri alınabilir veya ruhsat derhal iptal edilir.

Kabotaj

MADDE 33. — Türkiye Cumhuriyeti ülkesi içinde; iki nokta arasında havayolu ile ticarî amaçla yolcu, posta ve yük taşımaları Türk uçakları ile yapılır. Özel ve geçici izin ve istisnalar Ulaştırma Bakanlığına tanınabilir.

Gösteriler

MADDE 34. — Sivil uçakların ve askerî uçaklar dışında Devlet uçaklarının ve paraşütçülerin katıldığı yarışların ve sair gösterilen yapılması, Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilecek izne bağlıdır.

Askerî uçaklar ve paraşütçülerin katıldığı, yarış ve sair gösterilerde yetki, Genelkurmay Başkanlığına aittir. Ancak keyfiyet, uçuş güvenliğinin sağlanması maksadı ile Ulaştırma Bakanlığına bildirilir.

Yabancı havayolu işletmeleri

MADDE 35. — Yabancı ülkeler ile Türkiye arasında hava ulaştırma hizmeti görecek yabancı uyruklu işletmelere uygulanacak hükümler, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca ve karşılıklılık ilkesi göz önünde tutularak saptanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Havaalanları ve Tesisleri

Kuruluş ve işletme

MADDE 36. — Havaalanları, Devlet veya kamu tüzelkişileri tarafından kurulur ve işletilir.

Sivil amaçla havaalanı, pist, hangar, hizmet ve işletme tesisleri bunlarla ilgili sistem ve kolaylıkların yeniden inşası ve geliştirilmesinde ihtiyaç ve standartlar Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır. Bu hizmetlerle ilgili kamulaştırma, etüt, proje, aplikasyon, onarım ve inşaat işleri Bayındırlık Bakanlığınca yapılır. Faaliyetlerin yürütülmesinde Bayındırlık Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı koordinasyon ve işbirliği yapar.

Gerçek kişilerin ve tüzelkişilerin havaalanı veya iniş şeritleri inşa etmesi ve işletmesi Genelkurmay Başkanlığının olumlu mütalaası üzerine Ulaştırma Bakanlığı iznine bağlıdır.

İzin, süreye ve yükümlülüklerle bağlanabilir. Millî güvenliğin, kamu düzeninin ve sağlığın tehlikeye girebileceği kanaatini haklı kılacak nedenlerin varlığı halinde izin verilmez; verilen iznin kapsamı dışında bir kullanım durumunda izin iptal edilir. Gerekteğinde havaalanı veya iniş şeridi kamulaştırılır.

7 Aralık 1944 tarihli Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması hükümleri saklıdır.

Uluslararası hava trafiğine açık havaalanı

MADDE 37. — Uygun teknik özelliklere sahip; gümrük, pasaport, sağlık ve bunlara benzer işlemlerin yapılması için kolaylıkları bulunan havaalanları, uluslararası hava trafiğine açılabilir.

Kısıtlayıcı tedbirler

MADDE 38. — Havaalanlarındaki hava trafiği veya üzerindeki hava sahası gerektirdiği takdirde yahut kamu düzenine ilişkin nedenlerle hava trafiğine açık bir havaalanının kullanılmasına her zaman tahditler konabilir ya da havaalanı geçici olarak kapatılabilir. Alınan kararlar Ulaştırma Bakanlığı tarafından uygun görülecek şekil ve surette ilgililere duyurulur.

Aynı bölgede birden fazla hava trafiğine açık havaalanının bulunması halinde, Ulaştırma Bakanlığı kamu yararına ilişkin nedenlerle bunların kullanılmasını düzenleyebilir ve özellikle bu alanlardan her birine belirli uçak tiplerini, hava faaliyetlerinin ya da ticarî faaliyetlerinin belirli bir bölümünü tahsis edebilir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Kabotaj

MADDE 31. — Türkiye Cumhuriyeti ülkesi içinde; iki nokta arasında havayolu ile ticarî amaçla yolcu, posta ve yük taşımaları Türk hava araçları ile yapılır.

Gösteriler

MADDE 32. — Sivil hava araçları ve askerî hava araçlarının dışında Devlet hava araçlarının ve paraşütçülerin katıldığı yarışmaların ve sair gösterilerin yapılması, Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilecek izne bağlıdır.

Askerî hava araçlarının ve paraşütçülerin katıldığı, yarış ve sair gösterilerde yetki, Genelkurmay Başkanlığına aittir. Ancak keyfiyet, uçuş güvenliğinin sağlanması maksadı ile Ulaştırma Bakanlığına bildirilir.

Yabancı havayolu işletmeleri

MADDE 33. — Yabancı ülkeler ile Türkiye arasında hava ulaştırma hizmeti görecektir yabancı uyruklu işletmelere uygulanacak hükümler, Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmalar uyarınca ve karşılıklılık ilkesi gözönünde tutularak Ulaştırma Bakanlığınca saptanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Havaalanları ve Tesisleri

Kuruluş ve işletme

MADDE 34. — Havaalanları, Devlet veya kamu tüzelkişileri tarafından kurulur ve işletilir.

Sivil amaçla havaalanı, pist, hangar, hizmet ve işletme tesisleri bunlarla ilgili sistem ve kolaylıkların yeni den inşası ve geliştirilmesinde ihtiyaç ve standartlar Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır. Bu hizmetlerle ilgili kamulaştırma, etüd proje, aplikasyon, onarım ve inşaat işleri Bayındırlık Bakanlığınca yapılır. Faaliyetlerin yürütülmesinde Bayındırlık Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı koordinasyon ve işbirliği yapar.

Gerçek kişilerin ve tüzelkişilerin havaalanı ve iniş şeritleri inşa etmesi ve işletmesi Genelkurmay Başkanlığının olumlu mütalaası üzerine Ulaştırma Bakanlığı iznine bağlıdır.

İzin, süreye ve yükümlülöklere bağlanabilir. Millî güvenliğin, kamu düzeninin ve sağığın tehlikeye girebileceğı kanaatini haklı kılacak nedenlerin varlığı halinde izin verilmez; verilen iznin kapsamı dışında bir kullanım durumunda izin iptal edilir. Gerektiğinde havaalanı veya iniş şeridi kamulaştırılır.

5.6.1945 tarih ve 4749 sayılı Kanunla onaylanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması hükümleri saklıdır.

Uluslararası hava trafiğine açık havaalanı

MADDE 35. — Uygun teknik özelliklere sahip; gümrük, pasaport, sağık ve bunlara benzer işlemlerin yapılması için kolaylıkları bulunan havaalanları, uluslararası hava trafiğine açılabilir.

Kısıtlayıcı tedbirler

MADDE 36. — Havaalanlarındaki hava trafiğı veya üzerindeki hava sahası gerektirdiğı takdirde yahut kamu düzenine ilişkin nedenlerle hava trafiğine açık bir havaalanının kullanılmasına her zaman tahditler konabilir veya havaalanı geçici olarak kapatılabilir. Alınan kararlar Ulaştırma Bakanlığı tarafından uygun görülecek şekil ve surette ilgililere duyurulur.

Aynı bölgede birden fazla hava trafiğine açık havaalanının bulunması halinde, Ulaştırma Bakanlığı kamu yararına ilişkin nedenlerle bunların kullanılmasını düzenleyebilir ve özellikle bu alanlardan herbirine belirli hava aracı tiplerini, hava faaliyetlerinin veya ticarî faaliyetlerinin belirli bir bölümüne tahsis edebilir.

Ücret tarifeleri

MADDE 39. — Havaalanlarının kullanılması ve tesislerinden faydalanılması ve verilen hizmetlerin karşılığında alınacak ücretler, yapılacak tarifelerle saptanır. Yapılmış olan tarifeler, Ulaştırma Bakanlığının onayı ile yürürlüğe girer.

Ücret dışında alınacak harçlar, Harçlar Kanununa tabidir. 5.6.1945 tarih ve 4749 sayılı Kanunla onaylanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması hükümleri saklıdır.

Başmüdür

MADDE 40. — Her sivil havaalanına havacılık işletmeciliği hizmetlerinin bir uyum içerisinde yürütülmesini sağlamakla görevli bir başmüdür atanır. Başmüdürün nitelikleri, görevleri, yetkileri ve sorumlulukları Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Havaalanlarında görevli emniyet, gümrük, meteoroloji, sağlık ve diğer kamu ve özel kuruluş ilgilileri, bu yönetmelik esaslarına uymakla yükümlüdürler.

10.6.1982 tarih ve 2677 sayılı Sivil Hava Meydanları ve Sınır Kapılarında Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır.

Askerî havaalanlarından yararlanma

MADDE 41. — Türk Silahlı Kuvvetlerine ait havaalanlarının sivil uçaklar tarafından kullanılması ve Devlet uçaklarının sivil havaalanlarından istifade edebilmeleri Genelkurmay Başkanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı arasında yapılacak protokoller ile düzenlenir. Gereğinde, yabancı hava taşımacılarının askerî meydanlardan yararlanmaları; Hv. K. K. lığı, Dışişleri, İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlığı koordinasyonu sonunda ve Genelkurmay Başkanlığı onayı ile belirlenir.

Güvenlik tedbirleri

MADDE 42. — Ulaştırma Bakanlığı, Devlet kamu ve özel havaalanlarında can ve mal güvenliğinin sağlanması, yolcu ve eşya trafiğinin güvenlik içinde yürütülmesi, yangın vesair tehlikelere karşı korunması amacı ile gereken önlemleri alır, aldırır ve denetler.

Bu görevin yerine getirilmesinde; İçişleri, Gümrük ve Tekel, Sağlık ve Sosyal Yardım bakanlıkları, Ulaştırma Bakanlığınca gereken desteği sağlar ve işbirliğinde bulunur.

10.6.1982 tarih ve 2677 sayılı Sivil Havaalanları ve Sınır Kapılarında Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır.

Uçuş güvenliği

MADDE 43. — Ulaştırma Bakanlığı uçuş güvenliğinin sağlanması amacı ile havaalanlarında hava trafik kontrolü, haberleşme, seyrüsefer tesisleri ve kolaylıkları, meteoroloji hizmetleri, ışıklandırma, engellerin ortadan kaldırılması gibi hizmetlerin planlanmasını, programlanmasını ve prensiplerini tespit ve temin eder. Bu hizmetlere ilişkin tesis ve sistemlerin çağdaş teknolojiye uygun şekilde Bakanlığa bağlı veya ilgili kuruluş vasıtasıyla tesisini sağlar.

Kurtarma ve yardım

MADDE 44. — Ulaştırma Bakanlığı, uçuş güvenliği ile can ve mal emniyetinin sağlanması için ehil personelden oluşan kurtarma yardım teşkilatı kurulmasını ve bunların emrine, yeterli sayı ve nitelikte araç ve gereç verilmesini sağlar.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Ücret tarifeleri

MADDE 37. — Havaalanlarının kullanılması ve tesislerinden faydalanılması ve verilen hizmetlerin karşılığında alınacak ücretler, yapılacak tarifelerle saptanır. Yapılmış olan tarifeler, Ulaştırma Bakanlığının onayı ile yürürlüğe girer.

5.6.1945 tarih ve 4749 sayılı Kanunla onaylanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşması hükümleri saklıdır.

Havaalanı yöneticisi

MADDE 38. — Her sivil havaalanına havacılık işletmeciliği hizmetlerinin bir uyum içerisinde yürütülmesini sağlamakla görevli bir yönetici atanır.

10.6.1982 tarih ve 2677 sayılı Sivil Hava Meydanları ve Sınır Kapılarında Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır.

Askerî havaalanlarından yararlanma

MADDE 39. — Türk Silahlı Kuvvetlerine ait havaalanlarının sivil hava araçları tarafından kullanılması Genelkurmay Başkanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı arasında, Devlet hava araçlarının sivil havaalanlarından istifade edebilmeleri ise Devlet hava araçlarına sahip bakanlıklar ile Ulaştırma Bakanlığı arasında yapılacak protokollerle düzenlenir. Gerektiğinde yabancı hava taşımacılarının askerî meydanlardan yararlanmaları; Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Dışişleri, İçişleri, Gümrük ve Tekel bakanlıkları koordinasyonu sonunda ve Genelkurmay Başkanlığı onayı ile belirlenir.

Güvenlik tedbirleri

MADDE 40. — Ulaştırma Bakanlığı, Devlet kamu ve özel havaalanlarında can ve mal güvenliğinin sağlanması, yolcu ve eşya trafiğinin güvenlik içinde yürütülmesi, yangın vesair tehlikelere karşı korunması amacı ile gereken önlemleri alır, aldırır ve denetler.

Bu görevin yerine getirilmesinde; İçişleri, Gümrük ve Tekel, Sağlık ve Sosyal Yardım bakanlıkları, Ulaştırma Bakanlığına gereken desteği sağlar ve işbirliğinde bulunur.

10.6.1982 tarih ve 2677 sayılı Sivil Hava Meydanları ve Sınır Kapılarında Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır.

Uçuş güvenliği

MADDE 41. — Ulaştırma Bakanlığı uçuş güvenliğinin sağlanması amacı ile havaalanlarında hava trafik kontrolü, haberleşme, seyrüsefer tesisleri ve kolaylıkları, meteoroloji hizmetleri, ışıklandırma, engellerin ortadan kaldırılması gibi hizmetlerin planlanmasını, programlanmasını ve prensiplerini tespit ve temin eder. Bu hizmetlere ilişkin tesis ve sistemlerin çağdaş teknolojiye uygun şekilde Bakanlığa bağlı veya ilgili kuruluş vasıtasıyla tesisini sağlar.

Kurtarma ve yardım

MADDE 42. — Ulaştırma Bakanlığı, uçuş güvenliği ile can ve mal emniyetinin sağlanması için ehil personelden oluşan kurtarma yardım teşkilatı kurulmasını ve bunların emrine, yeterli sayı ve nitelikte araç ve gereç verilmesini sağlar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Kurtarma ve yardım ekibinin görevini yapmasına kazaya uğramış olan ve tehlike içinde bulunan uçak personeli ile yerel kolluk kuvvetleri ve diğer yetkililer, yardımcı olmakla yükümlüdürler.

Kurtarma ve yardım teşkilatının kuruluşu, görev ve yetkileri ve çalışma esasları bir yönetmelikle belirlenir.

Hizmetler

MADDE 45. — Ulaştırma Bakanlığı; sivil havacılık faaliyetlerinin güvenli, düzenli ve süratli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacı ile, havaalanlarında ve gerekli göreceği diğer yerlerde, Türk hava sahası ile sorumluluğu Türkiye'ye ait olan hava sahalarına ilişkin, meteoroloji, hava trafik ve uçuş bilgilerinin doğru ve hassas bir şekilde toplayıp ilgililere dağıtılması için önlem alır ve gereken teşkilatı kurar.

Bu hizmetin gereği gibi yerine getirilmesi amacı ile Ulaştırma Bakanlığı ve bağlı kuruluşları, ilgili kuruluşlar ile işbirliği yapar.

Söz konusu hizmetin yürütülmesi ve hizmetten yararlanma şekil ve şartları bir yönetmelik ile belirlenir.

Yer hizmetleri

MADDE 46. — Ulaştırma Bakanlığı, havaalanlarında yolcu ve yük trafiğinin ve her türlü hizmetlerin çağdaş sivil havacılık ilkelerine ve ülke çıkarlarına uygun bir biçimde yürütülmesi amacı ile gereken önlemleri almaya veya aldırmaya yetkilidir.

Uçuş ve haberleşme hizmetleri

MADDE 47. — Ulaştırma Bakanlığı, havaalanlarında, sivil havacılığın güvenli, süratli ve düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacı ile çağdaş teknolojiye uygun olarak, her türlü trafik, haberleşme, işaret sistemlerini ve tesislerini doğrudan doğruya veya bağli veya ilgili kuruluşlar vasıtasıyla kurmakla yükümlüdür.

Türk hava sahasında gerekli tedbirlerin alınması

MADDE 48. — Ulaştırma Bakanlığı, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümlerine de uymak şartı ile, gereken yerlerde, Türk hava sahasında hava trafiğinin güvenli, süratli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi, haberleşmenin ve bilgi akışının sağlanması, meteoroloji hizmetlerinin yürütülmesi amacı ile ve çağdaş teknolojiye uygun olarak gereken önlemleri alır ve işletilmesini sağlar.

İlgili bakanlıklar, kamu kuruluşları ve mahallî yönetimler, birinci fıkrada gösterilen işlemlerin yürütülmesinde, Ulaştırma Bakanlığına gereken yardımı sağlamakla yükümlüdür.

Gayrimenkul mülkiyet hakkından yararlanma

MADDE 49. — Uçuş güvenliğinin sağlanması amacı ile havaalanlarında ve diğer yerlerde kurulması gereken tesis ve teçhizat için gerek gerçek kişilere ve gerekse kamu veya özel hukuk tüzelkişilerine ait gayrimenkullerden genel hükümlere göre yararlanmaya Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

İnşaat sınırlamaları

MADDE 50. — Havaalanlarının ve ilgili tesis ve teçhizatın çevresinde, Ulaştırma Bakanlığınca saptanacak bir alan dahilinde izin almadıkça hava trafiği, uçuş güvenliği ve haberleşmeyi engelleyecek, seyrüseferi ve meydan güvenliğini tehlikeye düşürecek nitelikte ve yükseklikte bina, yapı, inşaat yapılması, ağaç ve direk dikilmesi, tesis kurulması yasaktır.

Ulaştırma Bakanlığı, havaalanları ve uçuş emniyeti tesisleri etrafında uçuş emniyetini tehlikeye düşürebilecek yapı, bina, ağaç, direk gibi tesisleri kaldırtabilir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Kurtarma ve yardım ekibinin görevini yapmasına kazaya uğramış olan ve tehlike içinde bulunan hava aracı personeli ile yerel kolluk kuvvetleri ve diğer yetkililer, yardımcı olmakla yükümlüdürler.

Kurtarma ve yardım teşkilatının kuruluşu, görev ve yetkileri ve çalışma esasları bir yönetmelikle belirlenir.

Hizmetler

MADDE 43. — Ulaştırma Bakanlığı; sivil havacılık faaliyetlerinin güvenli, düzenli ve süratli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacı ile, havaalanlarında ve gerekli göreceği diğer yerlerde, Türk hava sahası ile sorumluluğu Türkiye'ye ait olan hava sahalarına ilişkin, meteoroloji, hava trafik ve uçuş bilgilerinin doğru ve hassas bir şekilde toplayıp ilgililere dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

Hizmetin yürütülmesi ve hizmetten yararlanma şekil ve şartları bir yönetmelik ile belirlenir.

Yer hizmetleri

MADDE 44. — Ulaştırma Bakanlığı, havaalanlarında, yolcu ve yük trafiğinin ve her türlü hizmetlerin çağdaş sivil havacılık ilkelerine ve ülke çıkarlarına uygun bir biçimde yürütülmesi amacı ile gereken önlemleri almaya veya aldirmaya yetkilidir.

Uçuş ve haberleşme hizmetleri

MADDE 45. — Ulaştırma Bakanlığı, havaalanlarında, sivil havacılığın güvenli, süratli ve düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacı ile çağdaş teknolojiye uygun olarak her türlü trafik, haberleşme, işaret sistemlerini ve tesislerini doğrudan doğruya veya hut bağı veya ilgili kuruluşlar vasıtasıyla kurmakla, yükümlüdür.

Türk hava sahasında gerekli tedbirlerin alınması

MADDE 46. — Ulaştırma Bakanlığı, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümlerine de uymak şartı ile, gereken yerlerde, Türk hava sahasında hava trafiğinin güvenli, süratli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi, haberleşmenin ve bilgi akışının sağlanması, meteoroloji hizmetlerinin yürütülmesi amacı ile ve çağdaş teknolojiye uygun olarak gereken önlemleri alır ve işletilmesini sağlar.

İnşaat sınırlamaları

MADDE 47. — Havaalanlarının ve ilgili tesis ve teçhizatın çevresinde, Ulaştırma Bakanlığınca belirlenecek esaslar içinde ve saptanacak bir alan dahilinde izin almadıkça hava trafiği, uçuş güvenliği ve haberleşmeyi engelleyecek, seyri-sefer ve meydan güvenliğini tehlikeye düşürecek nitelikte ve yükseklikte bina, yapı, inşaat yapılması, ağaç ve direk dikilmesi, tesis kurulması yasaktır.

Ulaştırma Bakanlığı, havaalanları ve uçuş emniyeti tesisleri etrafında uçuş emniyetini tehlikeye düşürebilecek yapı, bina, ağaç, direk gibi tesisleri kaldırtabilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Ulaştırma Bakanlığı belirli manialara veya yerlere, hava seyrişeferi yapan kişilerce görülebilmesi ve tanınabilmesi için gözle görülebilir işaretler veya radyo veya elektrik işaretlerinin konulmasını istemeye yetkilidir. İlgililer de istem dairesinde işlem yapmakla yükümlüdür.

Ulaştırma Bakanlığı, ilgili kuruluşların da görüşünü alarak havaalanları için yukarıda değinilen hususları kapsayan planları ve kuralları hazırlar ve yayınlar.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hususlar için 6785 sayılı İmar Kanunu ile bu Kanunu tadil eden 1605 sayılı Kanunun yasaklama ve cezai hükümleri uygulanır.

MADDE 51. — 50 nci maddede konulan sınırlamalar, 7 Aralık 1944 tarihli Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşmasının eklerinde zikredilen standart ve tavsiyelerin altında olamaz.

Kamulaştırma

MADDE 52. — Yeni havaalanları kurmak, mevcutları genişletmek, teknik tesisler meydana getirmek ve 49 uncu ve 50 nci maddeleri uygulamak için gerekli yerler usulüne uygun olarak kamulaştırılır.

Sivil havaalanları ve diğer sabit tesisler çevresinde uçuş ve çevre güvenliği açısından gerekli kriter ve kısıtlar Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır. Bunlara ait imar planlarının hazırlanması, kamulaştırma veya irtifak hakkı tesis işlemleri Bayındırlık Bakanlığınca yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Uçaklar ve Sicillerin Tutulması

Uçakların sınıflandırılması

MADDE 53. — Uçakların teknik özelliklerine göre sınıflandırılması, Ulaştırma Bakanlığı tarafından 1944 Şikago Sözleşmesinin 7 sayılı Eki hükümlerine göre bir yönetmelikle belirlenir.

Devlet uçakları

MADDE 54. — Devletin; askerlik, güvenlik ve gümrük hizmetlerinde kullandığı uçaklar Devlet uçağı sayılır.

Bu Kanun Devlet uçaklarına uygulanmaz. Ancak, bu Kanunda yer alan, Devlet uçakları ile ilgili hükümler saklıdır.

Türk sivil uçağı

MADDE 54. — Devlet uçakları tanımı dışında kalan ve mülkiyeti Türk Devletine veya kamu tüzelkişilerine veya Türk vatandaşlarına ait olan uçaklar Türk sivil uçağı sayılır.

Şu kadar ki; Türk kanunları uyarınca kuruluş da;

a) Kamu kurumu niteliğindeki meslekî kuruluşlar, dernekler, siyasi partiler, sendikalar veya vakıfların mülkiyetinde bulunan uçaklar, idari organını oluşturan kişilerin çoğunluğunun Türk vatandaşı olması,

b) Türk Ticaret Siciline kaydedilmiş ticarî şirketler, kooperatifler ve bunların birliklerinin mülkiyetinde bulunan uçaklar, şirketi idare ve temsil etmeye yetkili olanların çoğunluğunun Türk vatandaşı olması ve şirket anasözleşmesine göre oy çoğunluğunun Türk ortaklarda bulunması, şartı ile Türk sivil uçağı sayılırlar.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Ulaştırma Bakanlığı belirli manialara veya yerlere, hava seyrüseferi yapan kişilerce görülebilmesi ve tanınabilmesi için gözle görülebilir işaretler veya radyo veya elektrik işaretlerinin konulmasını istemeye yetkilidir. İlgililer de istem dairesinde işlem yapmakla yükümlüdür.

Ulaştırma Bakanlığı, ilgili kuruluşların da görüşünü alarak havaalanları için yukarıda değinilen hususları kapsayan planları ve kuralları hazırlar ve yayınlar.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hususlar için 6785 sayılı İmar Kanunu ile bu Kanunu tadil eden 1605 sayılı Kanunun yasaklama ve cezaî hükümleri uygulanır. Anılan kanunların cezaî hükümleri kapsamına girmeyen hallerde bu Kanundaki ceza hükmü uygulanır.

MADDE 48. — 47 nci maddede konulan sınırlamalar, 5.6.1945 tarih ve 4749 sayılı Kanunla onaylanan Uluslararası Sivil Havacılık Anlaşmasının eklerinde zikredilen standart ve tavsiyelerin altında olamaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hava Araçları ve Sicillerin Tutulması

Türk sivil hava aracı

MADDE 49. — Bir sivil hava aracı aşağıda belirtilen durumlarda da Türk sivil hava aracı sayılır. Türk kanunları uyarınca kurulup da;

- a) Kamu kurumu niteliğindeki meslekî kuruluşlar, dernekler, siyasi partiler, sendikalar veya vakıfların mülkiyetinde bulunan hava araçları, idarî organını oluşturan kişilerin çoğunluğunun Türk vatandaşı olması,
- b) Türk Ticaret Siciline kaydedilmiş ticarî şirketler, kooperatifler ve bunların birliklerinin mülkiyetinde bulunan hava araçları, şirketi idare ve temsil etmeye yetkili olanların çoğunluğunun Türk vatandaşı olması ve şirket anasözleşmesine göre oy çoğunluğunun Türk ortaklarda bulunması.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Uçak sicilinin tutulması

MADDE 56. — Türk sivil uçaklarının tescili için Ulaştırma Bakanlığınca bir sicil tutulur. Medenî Kanunun 917 nci maddesi hükümleri, sivil uçak sicilleri hakkında da kıyasen uygulanır. Tescili gerekli olmayan uçak kategorileri bir yönetmelikle belirlenir.

Sicilin aleniyeti

MADDE 57. — Uçak sicili alenidir. İstemle ilgili olduğunu ispatlayan kişiler, bir kaydın tamamlanması için sicile ait olan belgeleri, henüz sonuçlanmamış tescil işlemlerini ve sicil dosyalarını da incelemeye ve masrafını ödemek şartı ile, sözü edilen belgelerin örneklerini almaya mezdur.

Sicil kayıtlarının geçerliliği

MADDE 58. — Uçak sicilindeki bir kayda iyi niyete dayanarak mülkiyet, ipotek veya diğer bir aynî hakkı iktisap eden kişinin bu iktisabı geçerli olur.

Sicilde lehine bir hak tescil edilmiş olan kişiye bu hakkı sebebi ile bir edada bulunulması veya bu kişinin üçüncü kişiler ile tescilli hak üzerinde bir tasarruf muamelesinde bulunması hallerinde de, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Hakkın iktisabı için tescil şart olan durumlarda, tescili isteme tarihi iyi niyete esas tutulur.

Sicil kayıtlarına itiraz

MADDE 59. — Sicilin muhtevasının gerçek hukukî duruma uygun bulunmadığı yolundaki itirazlar sicile şerh olunabilir.

Bu itirazlar, bir ihtiyatî tedbir kararına veya sicilin tadili sonucunda hakkı muhtel olacak kişinin rızasına dayanılarak şerh olunur. İhtiyatî tedbir kararının verilmesinde hakkın tehlikede olduğunun kuvvetle muhtemel bulunduğunun ispatı aranmaz.

Türk sivil uçaklarının tescili

MADDE 60. — Türk sivil uçak siciline tescil edilen uçağın, evvelce kayıtlı bulunduğu sicilden sildirmesi mecburîdir.

Geçici tescil

MADDE 61. — Yabancı bir sivil uçak, 55 inci maddede yazılı niteliklere sahip olan bir kişiye en az altı ay süre ile sırf kendi adına işletilmek üzere bırakılırsa, yabancı kanunda da engel teşkil eden bir hüküm bulunmaması şartı ile, sicile geçici olarak tescil olunabilir.

Tescil talebi ve şekli

MADDE 62. — Sivil uçağın tescili için, malikin bu Kanunda ve ilgili yönetmelikte gösterilen kayıt ve şartları ihtiva eden bir dilekçe ile Ulaştırma Bakanlığına başvurması gereklidir.

İstemde bulunanın mülkiyet hakkına veya tescil için gerekli şartların gerçekleşmediğine dair belgelere dayanan bir itiraz yapılsa, hukukî durum kesinlik kazanmadan tescil yapılamaz. Ancak başvuru ve itiraz bir tutanak ile belirlenip, sicil dairesinde saklanır. Sicile kaydedilen sivil uçaklara tescil belgesi verilir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Hava araçlarının sicilinin tutulması

MADDE 50. — Türk sivil hava araçlarının tescili için Ulaştırma Bakanlığınca bir sicil tutulur. Bu sicile «Uçak sicili» adı verilir.

Medenî Kanunun 917 nci madesi hükümleri, sivil uçak sicilleri hakkında da kıyasen uygulanır.

Sicilin aleniyeti

MADDE 51. — Uçak sicili alenidir. İstemle ilgili olduğunu ispatlayan kişiler, bir kaydın tamamlanması için sicile ait olan belgeleri, henüz sonuçlanmamış tescil işlemlerini ve sicil dosyalarını da incelemeye ve masrafını ödemek şartı ile, sözü edilen belgelerin örneklerini almaya mezundur.

Sicil kayıtlarının geçerliliği

MADDE 52. — Uçak sicilindeki bir kayda iyi niyete dayanarak mülkiyet, ipotek veya diğer bir aynı hakkı iktisap eden kişinin bu iktisabı geçerli olur.

Sicilde lehine bir hak tescil edilmiş olan kişiye bu hakkı sebebi ile bir edada bulunulması veya bu kişinin üçüncü kişiler ile tescilli hak üzerinde bir tasarruf muamelesinde bulunması hallerinde de, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Hakkın iktisabı için tescil şart olan durumlarda, tescili isteme tarihi iyiniyete esas tutulur.

Sicil kayıtlarına itiraz

MADDE 53. — Sicilin muhtevasının gerçek hukukî duruma uygun bulunmadığı yolundaki itirazlar sicile şerh olunabilir.

Bu itirazlar, bir ihtiyatî tedbir kararına veya sicilın tadili sonucunda hakkı muhtel olacak kişinin rızasına dayanılarak şerh olunur. İhtiyatî tedbir kararının verilmesinde hakkın tehlikede olduğunun kuvvetle muhtemel bulunduğunun ispatı aranmaz.

Türk sivil hava araçlarının tescili

MADDE 54. — Türk sivil uçak siciline tescil edilen hava aracının, evvelce kayıtlı bulunduğu sicilden sildirmesi mecburidir.

Geçici tescil

MADDE 55. — Yabancı bir sivil hava aracı ilgili mevzuata uygun olarak yurda sokulmuş ve 3 üncü maddenin (d) fıkrası ve 49 uncu maddede yazılı niteliklere sahip olan bir kişiye en az altı ay süre ile sırf kendi adına işletilmek üzere bırakılırsa, yabancı kanunda da engel teşkil eden bir hüküm bulunmaması şartı ile, sicile geçici olarak tescil olunabilir.

Tescil talebi ve şekli

MADDE 56. — Sivil hava aracının tescili için, malikin bu Kanunda gösterilen kayıt ve şartlara uyması ve bir dilekçe ile Ulaştırma Bakanlığına başvurması gereklidir.

İstemde bulunanın mülkiyet hakkına veya tescil için gerekli şartların gerçekleşmediğine dair belgelere dayanan bir itiraz yapılırsa, hukukî durum kesinlik kazanmadan tescil yapılamaz. Ancak başvuru ve itiraz bir tutanak ile belirlenip, sicil dairesinde saklanır. Sicile kaydedilen sivil hava araçlarına tescil belgesi verilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Sicilin muhtevası

MADDE 63. — Sivil uçak sicilinde ve verilecek tescil belgesinde aşağıdaki kayıtlar yer alır.

a) Sivil uçağın;

1. Yapımcısının ticaret unvanı ve adresi,
2. Yapım tarihi ve seri numarası,
3. Yapımcının sivil uçak için belirlediği tip, model, marka,

b) Malikin;

1. Gerçek kişi ise, adı ve soyadı, adresi, varsa ticaret unvanı ve kayıtlı bulunduğu ticaret sicili ile sicil numarası,
2. Ticaret ortaklığı ise, ortaklığın nevi, ticaret unvanı, kayıtlı bulunduğu ticaret sicili ile sicil numarası,
3. Diğer tüzelkişilerden ise; adı ve merkezi,

c) İktisap şekli,

d) Verilen tescil işareti,

Bu kayıtlarda değişiklik olduğu takdirde, ilgilinin, en geç onbeş gün içinde başvurarak, yeni durumu sicile ve kayıt belgesine işletmesi zorunludur.

Tescilin ortak hükümleri

MADDE 64. — Sicile tescil edilmiş bulunan Türk sivil uçağı, ilgili yönetmelik hükümlerine göre belirlenmiş milliyet ve tescil işaretlerinden başkasını taşıyamaz ve başka bir devletin siciline tescil olunamaz.

Türk uçak siciline tescil edilen uçak, Türk tabiiyet ve tescil işaretini taşır. Tescil, mülkiyet iktisabına esas teşkil eder.

İstisnası

MADDE 65. — Ulaştırma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ile Dışişleri Bakanlığının görüşünü alarak sicile kayıtlı bir Türk sivil uçağını tespit olunacak şartlarla sırf kendi adına işletmek üzere 55 inci maddede yazılı niteliklere haiz olmayan bir kişiye bırakabilir. Bu takdirde uçağın sicildeki kaydı silinir.

Böyle bir sivil uçak 55 inci maddedeki nitelikleri taşıyan bir kişinin mülkiyetine geçerse sicil ihya edilir.

Tescilin genel şartları

MADDE 66. — Bir sivil uçağın tescil edilebilmesi için, şu hususlar gereklidir.

a) 55 inci madde uyarınca uçağın Türk sivil uçağı sayılması,

b) Başka bir memlekette tescil edilmemiş olması ve eğer tescil edilmiş ise oradan kaydının silindiğine dair belge getirilmiş olması,

c) Uçağın uçuşa elverişli bulunduğuna dair Ulaştırma Bakanlığınca verilmiş belgeyi haiz olması.

Resen terkin

MADDE 67. — Bir Türk sivil uçağı;

a) 55 inci madde uyarınca Türk sivil uçağı sayılması için bulunması gereken nitelikler ortadan kalkarsa veya bu nitelikleri haiz olmayan bir kişinin mülkiyetine geçerse,

b) Yabancı bir devletin siciline kaydedilirse veya Türk siciline kaydedildiği halde, yabancı sicildeki kaydı terkin edilmemiş olursa,

Ulaştırma Bakanlığı tarafından resen sicilden terkin olunur.

Bu madde hükmü 61 inci maddede gösterilen uçaklar hakkında da işletme süresinin sona ermesi üzerine uygulanır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Sicilin muhtevası

MADDE 57. — Sivil uçak sicilinde ve verilecek tescil belgesinde aşağıdaki kayıtlar yer alır.

a) Sivil hava aracının,

(1) Yapımcısının ticaret unvanı ve adresi,

(2) Yapım tarihi ve seri numarası,

(3) Yapımcının sivil hava aracı için belirlediği tip, model, marka.

b) Malikin;

(1) Gerçek kişi ise, adı ve soyadı, adresi, varsa ticaret unvanı ve kayıtlı bulunduğu ticaret sicili ile sicil numarası,

(2) Ticaret ortaklığı ise, ortaklığın nevi, ticaret unvanı, kayıtlı bulunduğu ticaret sicili ile sicil numarası,

(3) Diğer tüzelkişilerden ise; adı ve merkezi,

c) İktisap şekli,

d) Verilen tescil işareti,

Bu kayıtlarda değişiklik olduğu takdirde, ilgilinin, en geç onbeş gün içinde başvurarak, yeni durumu sicile ve kayıt belgesine işletmesi zorunludur.

Tescilin ortak hükümleri

MADDE 58. — Sicile tescil edilmiş bulunan Türk sivil hava aracı, ilgili yönetmelik hükümlerine göre belirlenmiş milliyet ve tescil işaretlerinden başkasını taşıyamaz ve başka bir devletin siciline tescil olunamaz.

Türk uçak siciline tescil edilen hava aracı, Türk tabiiyet ve tescil işaretini taşır.

İstisnası

MADDE 59. — Ulaştırma Bakanlığı, uçak sicilinde alacaklı haklarına ilişkin ipotek, haciz ve buna benzer şerh ve kayıtlar bulunmaması şartıyla Genelkurmay Başkanlığı ile Dışişleri Bakanlığının görüşünü alarak sicile kayıtlı bir Türk sivil hava aracının sırf kendi adına işletmek üzere 3 üncü maddenin (d) fıkrası ve 49 uncu maddede yazılı niteliklere haiz olmayan bir kişiye bırakabilir. Bu takdirde hava aracının sicildeki kaydı silinir.

Tescilin genel şartları

MADDE 60. — Bir sivil hava aracının tescil edilebilmesi için, aşağıdaki hususlar gereklidir.

a) 49 uncu madde uyarınca hava aracının Türk sivil hava aracı sayılması,

b) Başka bir memlekette tescil edilmemiş olması ve eğer tescil edilmiş ise oradan kaydının silindiğine dair belge getirilmiş olması,

c) Hava aracının uçuşa elverişli bulunduğuna dair Ulaştırma Bakanlığınca verilmiş belgeyi haiz olması.

Resen terkin

MADDE 61. — Bir Türk sivil hava aracı;

a) 49 uncu madde uyarınca Türk sivil hava aracı sayılması için bulunması gereken nitelikler ortadan kalkarsa veya bu nitelikleri haiz olmayan bir kişinin mülkiyetine geçerse,

b) Yabancı bir devletin siciline kaydedilirse veya Türk siciline kaydedildiği halde, yabancı sicildeki kaydı terkin edilmemiş olursa,

Ulaştırma Bakanlığı tarafından resen sicilden terkin olunur.

Bu madde hükmü 55 inci maddede gösterilen hava araçları hakkında da işletme süresinin sona ermesi üzerine uygulanır.

Talep üzerine terkin

MADDE 68. — Bir Türk sivil uçağının uçuştan devamlı olarak çekilmesi veya fiilen veya itibarı olarak harabiyeti veya tam ziyaa uğraması hallerinde malikin başvurusu üzerine sicilden kaydı silinir ve tescil belgesi iptal olunur.

Sicil kaydının terkin ve ipotek hakkının korunması

MADDE 69. — Bir Türk sivil uçağının sicilden terkin edilmesinden önce durum, siciline kayıtlı ipotek hakkı sahiplerine resen tebliğ edilir. Adresi bilinmeyenlere tebligat ilan yoluyla yapılır ve her iki durumda da itirazlarını bildirmeleri için ipotek hakkı sahiplerine 30 günlük süre tanınır. Herhangi bir itiraz bildirilmemiş ise veya itirazın haklı olmadığı mahkemece hükme bağlanır ise kayıt terkin olunur.

Aksi takdirde, ipotekli alacakların haklarının saklı bulunduğu dair meşruhat verilerek sicildeki kayıt terkin olunur.

Uçak sicili tüzüğü

MADDE 70. — Uçak sicilinin tesisi ve nasıl tutulacağı, personelin nitelikleri, hukukî ilişkilerin nasıl belgeleneceği ve tescil olunacakları, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin kurallar ile 61 inci maddenin tatbiki halinde uygulanacak kurallar bir tüzük ile belirlenir.

Uçakların hukukî niteliği

MADDE 71. — Bu Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, uçaklar menkul mal hükümlerine tabidir.

Mülkiyet ve diğer aynı hakların tesisi

MADDE 72. — Uçağın tamamı veya bir payının üzerinde mülkiyet ve diğer aynı hakların tesisi, devri ve temlik için yazılı sözleşme yapılması lazım ve kâfidir. Temlike ilişkin sözleşmeler yazılı şekilde yapılmadıkça muteber değildir.

Sözleşmeler uçak siciline tescil edilmeden üçüncü şahıslar bakımından hüküm ifade etmez.

Mülkiyetin iktisabı

MADDE 73. — Uçak veya payının temlikinde âkitler mülkiyetin temellük edene teslimden önce intikali kararlaştırabilirler.

Teferruat ve mütemmim cüzüller

MADDE 74. — Uçağın teferruat ve mütemmim cüzülleri hakkında Medenî Kanunun 619 ve 621 inci maddeleri uygulanır.

Uçak ipoteği

MADDE 75. — Bir alacağın temini için uçak üzerinde ipotek tesis olunabilir. Uçak ipoteği, alacaklıya uçak bedelinden alacağını alma yetkisini verir. Müstakbel alacaklar veyahut şarta bağlı olan bir alacak için dahi ipotek tesis edilebilir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Talep üzerine terkin

MADDE 62. — Bir Türk Sivil hava aracının fiilen veya itibarı olarak harabiyeti veya tam ziyaa uğraması hal-lerinde malikin başvurusu üzerine sicilden kaydı silinir ve tescil belgesi iptal olunur.

Sicil kaydının terkin ve ipotek hakkının korunması

MADDE 63. — Bir Türk sivil hava aracının sicilden terkin edilmesinden önce durum, sicilde kayıtlı ipotek hakkı sahiplerine resen tebliğ edilir. Adresi bilinmeyenlere tebligat ilan yoluyla yapılır ve her iki durumda da itirazlarını bildirmeleri için ipotek hakkı sahiplerine 30 günlük süre tanınır. Herhangi bir itiraz bildirilmemiş ise veya itirazın haklı olmadığı mahkemece hükme bağlanır ise kayıt terkin olunur.

Aksi takdirde, ipotekli alacakların haklarının saklı bulunduğu dair meşruhat verilerek sicildeki kayıt terkin olunur.

Uçak Sicili Tüzüğü

MADDE 64. — Hava araçlarının sınıflandırılması, tescile tabi olmayanlarının belirlenmesi, uçak sicilinin tesisi ve nasıl tutulacağı, personelin nitelikleri, hukukî ilişkilerin nasıl belgeleneceği ve tescil olunacakları, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin kurallar ile 55 inci maddenin tatbiki hinde uygulanacak kurallar bir tüzük ile belirlenir.

Hava araçlarının hukukî niteliği

MADDE 65. — Bu Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, hava araçları menkul mal hükümlerine tabidir.

Mülkiyet ve diğer aynı hakların tesisi

MADDE 66. — Hava aracının tamamı veya bir payının üzerinde mülkiyet ve diğer aynı hakların tesisi, devri ve temlik için yazılı sözleşme yapılması lazım ve kâfidir. Temlike ilişkin sözleşmeler yazılı şekilde yapılmadıkça muteber değildir.

Sözleşmeler uçak siciline tescil edilmeden üçüncü şahıslar bakımından hüküm ifade etmez.

Mülkiyetin iktisabı

MADDE 67. — Hava aracı veya payının temlikinde âkitler mülkiyetin temellük edene teslimden önce intikali ni kararlaştırabilirler.

Teferruat ve mütemmim cüzüleri

MADDE 68. — Hava aracının teferruat ve mütemmim cüzüleri hakkında Medenî Kanunun 619 ve 621 inci maddeleri uygulanır.

Hava aracı ipoteği

MADDE 69. — Bir alacağın temini için hava aracı üzerinde ipotek tesis olunabilir. Hava aracı ipoteği, alacaklıya hava aracı bedelinden alacağını alma yetkisini verir. Müstakbel alacaklar veyahut şarta bağlı olan bir alacak için dahi ipotek tesis edilebilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Akdi ipotek

MADDE 76. — Uçaklar üzerinde malik ile alacaklıların anlaşmaları ve sicile tescil ile ipotek tesis olunabilir.

İpotek tesisine ait anlaşmaların yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce onanmış olması şarttır.

Kanunî ipotek

MADDE 77. — Uçakların yapımı ve onarımından doğan alacaklar için yapımçı veya onarımçı, uçak üzerinde kanunî bir ipotegin tescilini isteyebilir.

Bu kanunî ipotegin tesisi hakkında Medenî Kanunun 809, 810 ve 811 inci maddeleri uygulanır.

Birlikte ipotek

MADDE 78. — Bir alacak için birden çok uçak ipotek edilmiş bulunursa, aksine bir anlaşmaya dayanarak sorumluluk miktarları sicilde belirtilmedikçe, bunlardan her biri borcun tamamından sorumludur.

Yabancı para esasına göre ipotek

MADDE 79. — Yabancı para ile ödenecek olan borçlar için, Maliye Bakanlığının izni ile yabancı para esasına göre ipotek tesis olunabilir. Bu iznin sicile kaydı lazımdır.

İpotek tescilin içeriği

MADDE 80. — Sivil hava taşıt aracı ipoteginin tescilinde :

- a) Alacaklının adı, soyadı ve adresi;
- b) Alacağın tutarı ve faiz oranı;
- c) Alacağın tutarı kesin değil veya değiştirilebilir ise faizler dahil, ipotegin temin ettiği azamî tutar;
- d) Nama veya hamiline yazılı tahvillerin ipotek ile temini durumunda ipotek borcun tamamı için kurulacaksa, alacaklı yerine, borçlu ile alacaklıların tümünü birden temsil edecek bir temsilci; ihracı üstlenen işletme için kurulacaksa, alacaklı yerine, borçlu ile alacaklıların tümünü birden temsil edecek bir temsilci; ihracı üstlenen işletme için kurulacaksa, ipotek üzerinde tahvil sahipleri lehine bir rehin hakkı da;

Tescil olunur.

Sağlanan alacak

MADDE 81. — İpotekli sivil hava taşıt araçlarının karşılayacağı alacaklar hakkında, Medenî Kanunun 790 inci maddesinin 1 inci fıkrası ile 791 inci maddesi hükümleri uygulanır.

İpotegin kapsamı

MADDE 82. — İpotegin kapsamı hakkında Medenî Kanunun 777 ve 778 inci maddeleri uygulanır.

Sigorta

MADDE 83. — Bir uçağın maliki veya onun hesabına bir başkası tarafından sigorta ettirilmiş olması durumunda, ipotek sigorta tazminatına da şamil olur. Sigortacı, sicile kayıtlı bir uçak ipotegini bilmediğini ileri süremez.

Akdî ipotek

MADDE 70. — Hava araçları üzerinde malik ile alacaklıların anlaşmaları ve sicile tescil ile ipotek tesis olunabilir.

İpotek tesisine ait anlaşmaların yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce onanmış olması şarttır.

Kanunî ipotek

MADDE 71. — Hava araçlarının yapımı ve onarımından doğan alacaklar için yapımçı veya onarımçı, hava aracı üzerinde kanunî bir ipotegİN tescilini isteyebilir.

Bu kanunî ipotegİN tesisi hakkında Medenî Kanunun 809, 810 ve 811 inci maddeleri uygulanır.

Birlikte ipotek

MADDE 72. — Bir alacak için birden çok hava aracı ipotek edilmiş bulunursa, aksine bir anlaşmaya dayanılarak sorumluluk miktarları sicilde belirtilmedikçe, bunlardan her biri borcun tamamından sorumludur.

Yabancı para esasına göre ipotek

MADDE 73. — Yabancı para ile ödenecek olan borçlar için, Maliye Bakanlığının izni ile yabancı para esasına göre ipotek tesis olunabilir. Bu iznin sicile kaydı lazımdır.

İpotek tescilin içeriği

MADDE 74. — Sivil hava aracı ipotegİNin tescilinde :

- a) Alacaklının adı, soyadı ve adresi;
- b) Alacağın tutarı ve faiz oranı;
- c) Alacağın tutarı kesin değil veya değiştirilebilir ise faizler dahil, ipotegİN temin ettiğİ azamî tutar;
- d) Nama veya hamiline yazılı tahvillerin ipotek ile temini durumunda ipotek borcun tamamı için kurulacaksa, alacaklı yerine, borçlu ile alacaklıların tümünü birden temsil edecek bir temsilci; ihracı üstlenen işletme için kurulacaksa, ipotek üzerinde tahvil sahipleri lehine bir rehin hakkı da;

Tescil olunur.

Sağlanan alacak

MADDE 75. — İpotekli sivil hava araçlarının karşılayacağı alacaklar hakkında, Medenî Kanunun 790 ıncı maddesinin 1 inci fıkrası ile 791 inci maddesi hükümleri uygulanır.

İpotegİN kapsamı

MADDE 76. — İpotegİN kapsamı hakkında Medenî Kanunun 777 ve 778 inci maddeleri uygulanır.

Sigorta

MADDE 77. — Bir hava aracının maliki veya onun hesabına bir başkası tarafından sigorta ettirilmiş olması durumunda, ipotek sigorta tazminatına da şamil olur. Sigortacı sicile kayıtlı bir hava aracı ipotegİNini bilmediğİni ileri süremez.

Sigorta bedeli

MADDE 84. — Bir uçağın kaybı ya da kazaya uğraması halinde; aksine bir anlaşma olmadıkça ipotek hakkı sahibi, sigortalı uçak üzerindeki ipotek tutarı kadar sigortacı tarafından ödenecek tazminata müstehak olur. Herhangi bir ödeme yapılmazdan önce sigortalı, tescil edilmiş ipoteklerin tespitini talep etmekle yükümlüdür.

İpotekli alacakların hakları gözönünde tutulmadan yapılan ödemeler borçtan kurtarmaz.

Sigortacı tarafından ipotekli alacaklılara zararın gerçekleştiği ihbar edilmiş olduğu takdirde, bu ihbardan itibaren bir aylık sürenin geçmesi ile, sigorta ettirene ödemede bulunan sigortacı, alacaklıya karşı da sorumluluktan kurtulur.

Sigortacının halefiyeti

MADDE 85. — Sigortacı alacağı ödediği oranda ipotekli alacaklının haklarına kanunen halef olur. Şu kadar ki; halefiyet, alacaklının zararına olarak ileri sürülemeyeceği gibi, sigortacının kendilerine karşı sorumluluğu devam eden ve derecesi aynı olan veya sonra gelen, ipotekli alacaklıların zararına olarak da dermeyeran edilemez.

Malikin defi hakkı

MADDE 86. — İpotekli uçak maliki, borçlunun alacaklıya karşı haiz bulunduğu defi ve itirazları ipotekli alacaklıya karşı ileri sürebileceği gibi, borçlu borcuna esas olan hukukî işlemi feshedebildiği sürece, alacaklının hakkını uçaktan sağlanmasına engel olabilir.

Alacaklı borçlusunun muaccel bir alacağı ile takas imkânına sahip bulundukça, malik de aynı yetkiye sahiptir.

Borçlunun bir defi veya itirazdan feragatı malikin hakkına hâlel getirmez.

Ödeme hakkı

MADDE 87. — Alacak malike karşı muacceliyet kazanır veya borçlu borcunu ödemek hakkını haiz olursa, malik borcu ödeyebilir.

Malik, tevdi veya takas yolu ile de alacaklının hakkını yerine getirebilir.

Halefiyet

MADDE 88. — Malik aynı zamanda borçlu değilse, alacağı ödediği oranda alacaklının yerine geçer. Halefiyet alacaklının zararına ileri sürülemez.

Cebri icra

MADDE 89. — Alacaklı, ipoteğin kapsamına giren mamelek unsurları üzerinden alacağını, ancak cebri icra yolu ile alabilir.

Borçlu, borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya uçağı temellük etmek yetkisini veren her türlü anlaşma geçersizdir.

İpoteğin devri ve düşmesi

MADDE 90. — İpotekle temlin edilmiş olan alacağın temliki ile, ipotek de yeni alacaklıya geçer. Alacak ipotekden ve ipotek de alacaktan ayrı olarak devredilemez. Alacağın temliki yazılı şekilde ve sicile tescil ile olur.

Sigorta bedeli

MADDE 78. — Bir hava aracının kaybı ya da kaza sonucu hasara uğraması veya poliçede yer alan ve sigorta teminatına dahil şartların tahakkuku halinde; aksine bir anlaşma olmadıkça ipotek hakkı sahibi, sigortalı hava aracı üzerindeki ipotek tutarı kadar sigortacı tarafından ödenecek tazminata müstehak olur. Herhangi bir ödeme yapılmazdan önce sigortacı, tescil edilmiş ipoteklerin tespitini talep etmekle yükümlüdür.

İpotekli alacaklıların hakları göz önünde tutulmadan yapılan ödemeler borçtan kurtarmaz.

Sigortacının halefiyeti

MADDE 79. — Sigortacı, alacağı ödediği nispette ipotekli alacaklının haklarına kanunen halef olur. Şu kadar ki; halefiyet, alacaklının zararına olarak ileri sürülemeyeceği gibi, sigortacının kendilerine karşı sorumluluğu devam eden ve derecesi aynı olan veya sonra gelen ipotekli alacaklıların zararına olarak da dermeyer edilemez.

Malikin defi hakkı

MADDE 80. — İpotekli hava aracı malikin, borçlunun alacaklıya karşı haiz bulunduğu defi ve itirazları ipotekli alacaklıya karşı ileri sürebileceği gibi, borçlu borcuna esas olan hukukî işlemi feshedebildiği sürece, alacaklının hakkını hava aracından sağlanmasına engel olabilir.

Alacaklı borçlusunun muaccel bir alacağı ile takas imkânına sahip bulundukça, malik de aynı yetkiye sahiptir.

Borçlunun bir defi veya itirazdan feragatı malikin hakkına hâlel getirmez.

Ödeme hakkı

MADDE 81. — Alacak malîke karşı muacceliyet kazanır veya borçlu borcunu ödemek hakkını haiz olursa, malik borcu ödeyebilir.

Malik, tevdi veya takas yolu ile de alacaklının hakkını yerine getirebilir.

Halefiyet

MADDE 82. — Malik aynı zamanda borçlu değilse, alacağı ödediği oranda alacaklının yerine geçer. Halefiyet alacaklının zararına ileri sürülemez.

İpotek alacağının tahsili

MADDE 83. — Alacaklı, ipoteğin kapsamına giren mamelek unsurları üzerinden alacağını, ancak cebri icra yolu ile alabilir.

Borçlu, borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya hava aracının temellük etmek yetkisini veren her türlü anlaşma geçersizdir.

İpoteğin devri ve düşmesi

MADDE 84. — İpotekle temin edilmiş olan alacağın temlikî ile, ipotek de yeni alacaklıya geçer. Alacak ipotekden ve ipotek de alaktan ayrı olarak devredilemez. Alacağın temlikî yazılı şekilde ve sicile tescil ile olur.

Alacağın sona ermesi, alacaklının feragatı ve ipotekle mülkiyetin aynı kişide birleşmesi ile ipotek düşer. İpoteğin düşmesi üzerine, kayıtlı sicilden terkin olunur. Malik ipoteğin dermeyerinin daimi olarak imkânsız kılan bir defie sahip bulunduğu takdirde, alacaklıdan, ipotekden feragat etmesini isteyebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Uçaklara İlişkin Uçuş Kuralları

Uçakların muayene ve kontrolü

MADDE 91. — Sivil uçaklar; Türk uçak siciline tescil edilmeden önce ve tescilden sonra da belirlenmiş bulunan hallerde, uçuşa elverişlilik yönünden muayene ve kontrol edilir. Bu husus Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Uçuşa elverişlilik belgesi

MADDE 92. — Türk sivil uçaklarına uçuşa elverişlilik belgesinin verilmesi, belgenin geri alınması veya iptaline ilişkin şartlar ile bu işlemlere ait yetki ve sorumluluklar, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri saklı kalmak şartı ile, Ulaştırma Bakanlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikler ile belirlenir.

İstisnâî durumlar

MADDE 93. — Sivil uçaklar, geçerli uçuşa elverişlilik belgesi olmaksızın, Türk hava sahasında, Ulaştırma Bakanlığının izni ile deneme, muayene veya ferry uçuşu yapabilir.

Kıyasen uygulama

MADDE 94. — Türk sivil uçakları için yabancı devletlerin yetkili makamları tarafından verilmiş uçuşa elverişlilik belgelerinin geçerliliğine ve yabancı sivil uçaklar için Türkiye'de uçuşa elverişlilik belgesi verilmesine ilişkin şartlar, yukarıdaki maddelerde yer alan esaslar dairesinde Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır.

Uçak belgeleri

MADDE 95. — Türk hava sahasında uçuş yapacak bütün uçakların, uçuş sırasında bağlı bulundukları devletin geçerli kuralları uyarınca :

- a) Bir merkezi sicile kayıtlı olmaları ve tescil belgesini taşımaları,
  - b) Milliyet ve tescil işaretlerini taşımaları,
  - c) Uçuşa elverişlilik belgesini taşımaları,
  - d) Mürettebata ait belgeleri bulundurmaları,
  - e) Telsiz tesisatı ruhsatnamesini taşımaları,
  - f) Sigorta poliçesini bulundurmaları,
  - g) Kanun ve tüzükler gereğince tayin olunan sair belgelerin bulundurulması,
- Ve yetkili makamlar tarafından yapılacak kontrollerde gösterilmesi zorunludur. Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmaların hükümleri saklıdır.

Devlet uçakları

MADDE 96. — Türk hava sahasında uçuş yapacak yabancı devlet uçakları; Türk kanunlarına ve bunlara bağlı kurallara uymak zorundadırlar. Türk Devlet uçaklarının, Türk hava sahasında ve uluslararası hava

(M. G. K.)

(Thtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Alacağın sona ermesi, alacaklının feragatı ve ipotekle mülkiyetin aynı kişide birleşmesi ile ipotek düşer.

İpoteğin düşmesi üzerine, kayıt sicilden terkin olunur. Malik ipoteğin dermeyeranın daimî olarak imkânsız kılan bir defie sahip bulunduğtu taktirde, alacaklıdan, ipotekden feragat etmesini isteyebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Hava Araçlarına İlişkin Uçuş Kuralları

Hava araçlarının muayene ve kontrolü

MADDE 85. — Sivil hava araçları; Türk uçak siciline tescil edilmeden önce ve tescilden sonra da belirlenmiş bulunan hallerde, uçuşa elverişlilik yönünden muayene ve kontrol edilir. Bu husus Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Uçuşa elverişlilik belgesi

MADDE 86. — Türk sivil hava araçlarına uçuşa elverişlilik belgesinin verilmesi, belgenin geri alınması veya iptaline ilişkin şartlar ile bu işlemlere ait yetki ve sorumluluklar, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri saklı kalmak şartı ile, Ulaştırma Bakanlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikler ile belirlenir.

İstisnai durumlar

MADDE 87. — Sivil hava araçları, geçerli uçuşa elverişlilik belgesi olmaksızın, Türk hava sahasında, Ulaştırma Bakanlığının izni ile deneme, muayene veya ferry uçuşu yapabilir.

Kıyasen uygulama

MADDE 88. — Türk sivil hava araçları için yabancı devletlerin yetkili makamları tarafından verilmiş uçuşa elverişlilik belgelerinin geçerliliğine ve yabancı sivil hava araçları için Türkiye'de uçuşa elverişlilik belgesi verilmesine ilişkin şartlar, yukarıdaki maddelerde yer alan esaslar dairesinde Ulaştırma Bakanlığı tarafından saptanır.

Hava aracı belgeleri

MADDE 89. — Türk hava sahasında uçuş yapacak bütün hava araçlarının, uçuş sırasında bağlı bulundukları devletin geçerli kuralları uyarınca :

- a) Bir merkezî sicile kayıtlı olmaları ve tescil belgesini taşımaları,
  - b) Milliyet ve tescil işaretlerini taşımaları,
  - c) Uçuşa elverişlilik belgesini taşımaları,
  - d) Mürettebata ait belgeleri bulundurmaları,
  - e) Telsiz tesisatı ruhsatnamesini taşımaları,
  - f) Sigorta poliçesini bulundurmaları,
  - g) Kanun ve tüzükler gereğince tayin olunan sair belgelerin bulundurulması,
- Ve yetkili makamlar tarafından yapılacak kontrollerde gösterilmesi zorunludur.
Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmaların hükümleri saklıdır.

Devlet hava araçları

MADDE 90. — Türk hava sahasında uçuş yapacak yabancı devlet hava araçları; Türk kanunlarına ve bunlara bağlı kurallara uymak zorundadırlar. Türk Devlet hava araçlarının, Türk hava sahasında ve ulus-

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

sahasında yapacakları uçuşlarla ilgili kurallar koyma yetkisi Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine aittir. Şikago Sözleşmesi 3 üncü maddesi hükümleri saklıdır.

Kalkış ve iniş

MADDE 97. — Sivil uçakların iniş ve kalkışları, bu Kanunun öngördüğü esaslar dairesinde saptanmış bulunan hava alanlarından başka yerlerde yapılamaz.

Can ve mal güvenliğinin korunması amacı ile başvurulacak önlemler ile Ulaştırma Bakanlığınca önceden alınmış izine dayanan iniş ve kalkışlar yukarıdaki hükümden müstesnadır.

Havayolu

MADDE 98. — Sivil uçaklar, bu Kanunun öngördüğü esaslar dairesinde saptanmış bulunan havayolu-nu izlemeye ve uçuş sırasında hava trafik kontrol yetkililerinin, talimatına aynen uymaya mecburdur.

Can ve mal güvenliğinin korunması amacı ile verilen talimatın dışına çıkarılmasını gerekli kılan durumlarda, sorumlu kaptan pilot durumu derhal yetkili hava trafik kontrol ünitesine bildirir ve alacağı talimata göre hareket eder.

Olağanüstü durumlarda, sorumluluğu kendisine ait olmak üzere, sorumlu kaptan pilot gereken önlemlere başvurabilir, bu durumda dahi yetkili hava trafik kontrol ünitesinin en kısa zamanda haberdar edilmesi zorunludur.

Yasaklar

MADDE 99. — Uçuş sırasında;

- a) Tehlike ve zorunlu durumlar hariç paraşütle atlamak,
- b) Akrobatik uçuş veya benzeri hava gösterileri yapmak,
- c) Ziraat mücadele dışında yere herhangi bir madde atmak, dökmek veya boşaltmak, yangınla mücadele uçakları hariç yerden herhangi bir madde almak,
- d) Fotoğraf çekme yasağı olan yerlerin fotoğrafını çekmek,
- e) Herhangi bir madde veya nesneyi çekmek veya uçağın nizami kullanıma şeklinin dışında taşımak,
- f) Her türlü reklam ve propaganda niteliğinde faaliyette bulunmak,
- g) Silah, cephane, her nevi harp malzemeleri, patlayıcı, yanıcı, tahrip edici ve aşındırıcı madde, zehirli gaz, nükleer yakıt, radyoaktif madde, can ve mal güvenliği yönünden tehlikeli olduğu saptanmış her nevi katı, sıvı ve gaz halinde madde taşımak,
- h) Görülen hizmetin ve içinde bulunulan durumun gerektirdiğinin dışında yayın ve haberleşme yapmak, Yasaktır.

Yukarıdaki yasaklara istisna getirmek üzere; özel veya genel nitelikte izin vermeye, Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

Bu izni vermeden önce, Ulaştırma Bakanlığı gerektirdiğinde, ilgili bakanlıklar ve Genelkurmay Başkanlığının görüşünü alır.

İnme mecburiyeti

MADDE 100. — Can ve mal güvenliği veya kamu düzeni veya yurt güvenliği gerekçesi ile, yetkili makamlardan vaki olacak talimat karşısında uçağın bildirilecek havaalanına inmesi zorunludur

Birinci fıkra hükmünün uygulanmasında, Ulaştırma Bakanlığı gerektirdiğinde; Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri, Dışişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile işbirliği yapar.

(M. G. K.)

(Thtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

lararası hava sahasında yapacakları uçuşlarla ilgili kurallar koyma yetkisi Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti-
ne aittir. Şikago Sözleşmesi 3 üncü maddesi hükümleri saklıdır.

Kalkış ve iniş

MADDE 91. — Sivil hava araçlarının iniş ve kalkışları, bu Kanunun öngördüğü esaslar dairesinde sap-
tanmış bulunan havaalanlarından başka yerlerde yapılamaz.

Can ve mal güvenliğinin korunması amacı ile başvurulacak önlemler ile Ulaştırma Bakanlığınca önceden
alınmış izine dayanan iniş ve kalkışlar yukarıdaki hükümden müstesnadır.

Havayolu

MADDE 92. — Sivil hava araçları, bu Kanunun öngördüğü esaslar dairesinde saptanmış bulunan hava-
yolunu izlemeye ve uçuş sırasında hava trafik kontrol yetkililerinin, talimatına aynen uymaya mecburdur.

Can ve mal güvenliğinin korunması amacı ile verilen talimatın dışına çıkarılmasını gerekli kılan durum-
larda, sorumlu kaptan pilot durumu derhal yetkili hava trafik kontrol ünitesine bildirir ve alacağı talimata
göre hareket eder.

Olğanüstü durumlarda, sorumluluğu kendisine ait olmak üzere, sorumlu kaptan pilot gereken önlemlere
başvurabilir, bu durumda dahi yetkili hava trafik kontrol ünitesinin en kısa zamanda haberdar edilmesi zo-
runludur.

Yasaklar

MADDE 93. — Uçuş sırasında;

- a) Tehlike ve zorunlu durumlar hariç paraşütle atlamak,
- b) Akrobatik uçuş veya benzeri hava gösterileri yapmak,
- c) Ziraat mücadele dışında yere herhangi bir madde atmak, dökmek veya boşaltmak, yangınla mücadele
uçakları hariç yerden herhangi bir madde almak,
- d) Fotoğraf çekme yasağı olan yerlerin fotoğrafını çekmek,
- e) Herhangi bir madde veya nesneyi çekmek veya uçağın nizami kullanılma şeklinin dışında taşımak,
- f) Her türlü reklam ve propaganda niteliğinde faaliyette bulunmak,
- g) Silah, cephane, her nevi harp malzemeleri, patlayıcı, yanıcı, tahrip edici ve aşındırıcı madde, zehirli
gaz, nükleer yakıt, radyoaktif madde, can ve mal güvenliği yönünden tehlikeli olduğu saptanmış her nevi
katı, sıvı ve gaz halinde madde taşımak,
- h) Görülen hizmetin ve içinde bulunulan durumun gerektirdiğinin dışında yayın ve haberleşme yapmak,
Yasaktır.

Yukarıdaki yasaklara istisna getirmek üzere; özel veya genel nitelikte izin vermeye, Ulaştırma Bakanlığı
yetkilidir.

Bu izni vermeden önce, Ulaştırma Bakanlığı gerektirdiğinde, ilgili bakanlıklar ve Genelkurmay Başkan-
lığının görüşünü alır.

İnme mecburiyeti

MADDE 94. — Can ve mal güvenliği veya kamu düzeni veya yurt güvenliği gerekçesi ile, yetkili ma-
kamlardan vaki olacak talimat karşısında hava aracının bildirilecek havaalanına inmesi zorunludur.

Birinci fıkra hükmünün uygulanmasında, Ulaştırma Bakanlığı gerektiğinde; Genelkurmay Başkanlığı, İçiş-
leri, Dışişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile işbirliği yapar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

YEDİNCİ BÖLÜM

Sivil Havacılık Personeli

Yeterlik belgesi

MADDE 101. — Pilotlar ile uçağın sevk ve idaresi bakımından gerekli personelin, faaliyette bulunabilmeleri için, Ulaştırma Bakanlığından yeterlik belgesi almak ve bu belgeleri belirli süreler içinde yenilemeleri zorunludur.

Ulaştırma Bakanlığı yeterlik belgesi almaları gereken diğer havacılık personelinin kategorilerinin saptaması, belge verilmesi, geçerliliği, yenilenmesi, geri alınması ve sicillerinin tutulması kurallarını yönetmelikle düzenler.

Yabancı devletler tarafından verilmiş yeterlik belgeleri

MADDE 102. — Yabancı bir devletin yetkili makamları tarafından usulüne uygun surette düzenlenmiş veya geçerliliği onanmış yeterlik belgeleri, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar çerçevesinde bu Kanunun uygulaması bakımından da geçerli olarak kabul edilir.

Yeterlik belgesini düzenlemiş veya onanmış bulunan devletin veya belge sahibinin vatandaşı olduğu devletin, Türk Sivil Uçaklarına veya bu Kanun hükümleri uyarınca verilmiş yeterlik belgelerine yahut sahiplerine karşı kasıtlı işlem yapmaları durumunda birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Yabancı bir devlet tarafından Türk vatandaşlarına verilmiş yeterlik belgelerinin, hangi koşullar altında geçerli sayılacağı yönetmelikle belirlenir.

Yeterlik belgesinin iptali ve geri alınması

MADDE 103. — Yeterlik belgesinin verilmesi için zorunlu bulunan asgarî koşulların ortadan kalkması durumunda, belge iptal edilir.

Yeterlik belgesinin verilmesi için aranan nitelikler de geçici olarak değişiklik meydana gelenlerin belgeleri, durumlarının düzeldiği saptanıncaya kadar geri alınır.

Idarî önlem

MADDE 104. — Gerek bu Kanunda ve gerekse ilgili tüzük ve yönetmeliklerde yer alan ve can ve mal güvenliğinin korunmasına yönelik kurallara aykırı davrandıkları saptanarak haklarında yargı mercilerinde kovuşturma veya soruşturma açılmış bulunan sivil havacılık personelinin yeterlik belgelerini, kovuşturma veya soruşturma sonuçlanıncaya kadar geri almaya, Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

Ceza Kanunlarındaki özel hükümler saklıdır.

Eğitim ve öğretim

MADDE 105. — Sivil havacılık sahasında, personel yetiştirmek amacı ile kurulacak meslekî eğitim ve öğretim kurumlarının açılması, genel eğitim planı çerçevesinde öğretim programlarının düzenlenmesi, bu kurumlarda görev alacak eğitici ve idarecilerin niteliklerinin belirlenmesi Ulaştırma Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelik ile saptanır.

Kaptan Pilotun genel yetki ve sorumlulukları

MADDE 106. — Sorumlu Kaptan Pilot uçağın, can ve mal güvenliğini sağlayacak surette sevk ve idaresinden birinci derecede sorumlu olup, olağanüstü durumlarda gereken önlemleri almaya yetkilidir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

YEDİNCİ BÖLÜM

Sivil Havacılık Personeli

Yeterlik belgesi

MADDE 95. — Pilotlar ile hava aracının sevk ve idaresi bakımından gerekli personelin, faaliyette bulunabilmeleri için, Ulaştırma Bakanlığından yeterlik belgesi almak ve bu belgeleri belirli süreler içinde yenilemeleri zorunludur.

Ulaştırma Bakanlığı yeterlik belgesi almaları gereken birinci fıkrada belirtilen personel ve diğer havacılık personelinin kategorilerinin saptanması, belge verilmesi, geçerliliği, yenilenmesi, geri alınması ve sicillerin tutulması kurallarını yönetmelikle düzenler.

Yabancı devletler tarafından verilmiş yeterlik belgeleri

MADDE 96. — Yabancı bir devletin yetkili makamları tarafından usulüne uygun surette düzenlenmiş veya geçerliliği onanmış yeterlik belgeleri, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar çerçevesinde bu Kanunun uygulaması bakımından da geçerli olarak kabul edilir.

Yeterlik belgesini düzenlemiş veya onanmış bulunan devletin veya belge sahibinin vatandaşı olduğu devletin, Türk Sivil hava araçlarına veya bu Kanun hükümleri uyarınca verilmiş yeterlik belgelerine yahut sahiplerine karşı kasıtlı işlem yapmaları durumunda, birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Yabancı bir devlet tarafından Türk vatandaşlarına verilmiş yeterlik belgelerinin, hangi koşullar altında geçerli sayılacağı yönetmelikle belirlenir.

Yeterlik belgesinin iptali ve geri alınması

MADDE 97. — Yeterlik belgesinin verilmesi için zorunlu bulunan asgarî koşulların ortadan kalkması durumunda, belge iptal edilir.

Yeterlik belgesinin verilmesi için aranan nitelikler de geçici olarak değişiklik meydana gelenlerin belgeleri, durumlarının düzeldiği saptanıncaya kadar geri alınır.

İdari önlem

MADDE 98. — Gerek bu Kanunda ve gerekse ilgili tüzük ve yönetmeliklerde yer alan ve can ve mal güvenliğinin korunmasına yönelik kurallara aykırı davrandıkları saptanarak haklarında yargı mercilerinde kovuşturma veya soruşturma açılmış bulunan sivil havacılık personelinin yeterlik belgelerini, kovuşturma veya soruşturma sonuçlanıncaya kadar geri almaya, Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

Ceza Kanunlarındaki özel hükümler saklıdır.

Eğitim ve öğretim

MADDE 99. — Sivil havacılık sahasında eleman yetiştirmek veya bu sahada öğrencileri yüksek öğretime hazırlamak amacıyla; Ulaştırma Bakanlığına bağlı lise veya dengi okullar 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 58 inci maddesine uygun olarak açılabilir. Gerçek ve tüzelkişiler de aynı amaçla 625 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanunu esaslarına göre özel okullar açabilirler.

Sivil havacılık sahasında meslek elemanı yetiştirmek üzere Ulaştırma Bakanlığına bağlı yüksekokullar ise 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunundaki esaslara uygun olarak Bakanlar Kurulu Kararıyla kurulabilir.

Kaptan Pilotun genel yetki ve sorumlulukları

MADDE 100. — Sorumlu Kaptan Pilot hava aracının, can ve mal güvenliğini sağlayacak surette sevk ve idaresinden birinci derecede sorumlu olup, olağanüstü durumlarda gereken önlemleri almaya yetkilidir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Kaptan Pilotun idari yetki ve sorumlulukları

MADDE 107. — Sorumlu Kaptan Pilot, uçaakta emniyet ve düzenin sağlanması için önlem almaya ve bu amaçla, yolculara, personele ve uçaakta bulunan diğer kişilere emir ve talimat vermeye ve gerektiğinde bunları uçaaktan çıkarmaya yetkilidir.

Sorumlu kaptan pilot, uçuş sırasında gerçekleşen doğum ve ölüm olaylarını bir tutanakla saptar ve inilen ilk havaalanında mahallî yetkililere, yurt dışında ise Türk Konsolosluğuna bildirir veya bildirilmesini sağlar, yurda dönüşünde ayrıntılı rapor verir.

Sorumlu kaptan pilot Kanun, tüzük veya yönetmelik uyarınca uçaakta uçuş sırasında tutulması veya bulundurulması gereken tüm defter, kayıt ve belgelerin bulundurulmasından ve usulü dairesinde tutulmasından sorumludur.

Kaptan Pilotun cezaî yetki ve sorumlulukları

MADDE 108. — Sorumlu kaptan pilot, uçaakta işlenen suç ile ilgili delilleri toplamak ve saklamakla yükümlü olduğu gibi, can ve mal güvenliğini tehdit eden veya gecikmesinde zarar doğabilecek durumlarda görevliler olaya el koyuncaya kadar gereken soruşturmayı yapmak, yolcuları, personeli ve orada bulunan diğer kişileri, bunların eşyalarını ve yükünü aramak, geçici olarak alıkoymak yetkisine sahiptir. Sorumlu kaptan pilot, bu yetkilerini bizzat veya başkaları aracılığı ile kullanabilir.

Şu kadar ki; kaptan pilot gereken kanunî tedbirlerin alınmasını sağlamak amacı ile durumu en kısa zamanda yetkili makamlara intikal ettirmek ve yurt dışında ise, Türk Konsolosluğuna bildirmek veya bildirilmesini sağlamak ve her iki halde de, ayrıntılı bir rapor vermek mecburiyetindedir.

Özel düzenlemeler

MADDE 109. — Ticarî hava işletmeleri, bu Kanunun hükümlerine aykırı olmamak şartı ile, kaptan pilotun görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen talimatlar hazırlayabilirler. Ancak, bu gibi talimatlara uyulması, kaptan pilotun kanunî kurallar karşısındaki sorumluluğunu etkilemez.

Yolcuların yükümlülükleri

MADDE 110. — Yolcular, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile bu Kanun hükümlerine; meydan otoritesi ve taşıyanın talimatına uymak zorunda olup, can ve mal güvenliğini ve yolculuğun disiplin ve intizamını bozacak her türlü eylem ve davranıştan kaçınmakla yükümlüdür.

Uluslararası sözleşme hükümleri

MADDE 111. — Bu bölümde yer alan konularda Türkiye'nin de katılmış olduğu 1963 tarihli Tokyo, 1970 tarihli Lahey ve 1971 tarihli Montreal sözleşmeler hükümleri saklıdır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Havayolu ile Taşımalar

BİRİNCİ BÖLÜM

İç Hat Taşıma Sözleşmeleri

Uygulanacak hükümler

MADDE 112. — Havayolu ile yurt içinde yapılacak taşımalarda; bu Kanunda hüküm bulunmadıkça, uluslararası taşımada uygulanan ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri ve bu anlaşmalarda da hüküm bulunmadığı hallerde, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Kaptan Pilotun idarî yetki ve sorumlulukları

MADDE 101. — Sorumlu Kaptan Pilot, hava aracında emniyet ve düzenin sağlanması için önlem almaya ve bu amaçla, yolculara, personele ve hava aracında bulunan diğer kişilere emir ve talimat vermeye ve gerektiğinde bunları hava aracından çıkarmaya yetkilidir.

Sorumlu kaptan pilot, uçuş sırasında gerçekleşen doğum ve ölüm olaylarını bir tutanakla saptar ve inilen ilk hava alanında mahallî yetkililere, yurt dışında ise Türk Konsolosluğuna bildirir veya bildirilmesini sağlar, yurda dönüşünde ayrıntılı rapor verir.

Sorumlu kaptan pilot Kanun, tüzük veya yönetmelik uyarınca hava aracında uçuş sırasında tutulması veya bulundurulması gereken tüm defter, kayıt ve belgelerin bulundurulmasından ve usulü dairesinde tutulmasından sorumludur.

Kaptan Pilotun cezaî yetki ve sorumlulukları

MADDE 102. — Sorumlu kaptan pilot, hava aracında işlenen suç ile ilgili delilleri toplamak ve saklamakla yükümlü olduğu gibi, can ve mal güvenliğini tehdit eden veya gecikmesinde zarar doğabilecek durumlarda görevliler olaya el koyuncaya kadar gereken soruşturmayı yapmak, yolcuları, personeli ve orada bulunan diğer kişileri, bunların eşyalarını ve yükünü aramak, geçici olarak alıkoymak yetkisine sahiptir. Sorumlu kaptan pilot, bu yetkilerini bizzat veya başkaları aracılığı ile kullanabilir.

Şu kadar ki; kaptan pilot gereken kanunî tedbirlerin alınmasını sağlamak amacı ile durumu en kısa zamanda yetkili makamlara intikal ettirmek ve yurt dışında ise, Türk Konsolosluğuna bildirmek veya bildirilmesini sağlamak ve her iki halde de, ayrıntılı bir rapor vermek mecburiyetindedir.

Özel düzenlemeler

MADDE 103. — Türk sivil hava araçlarıyla faaliyette bulunan kamu kurumu ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzelkişiler, bu Kanunun hükümlerine aykırı olmamak şartı ile, kaptan pilotun görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen talimatlar hazırlayabilirler. Ancak, bu gibi talimatlara uyulması, kaptan pilotun kanunî kurallar karşısındaki sorumluluğunu etkilemez.

Yolcuların yükümlülükleri

MADDE 104. — Yolcular, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile bu Kanun hükümlerine; meydan otoritesi ve taşıyanın talimatına uymak zorunda olup, can ve mal güvenliğini ve yolculuğun disiplin ve intizamını bozacak her türlü eylem ve davranıştan kaçınmakla yükümlüdür.

Uluslararası sözleşme hükümleri

MADDE 105. — Bu bölümde yer alan konularda Türkiye'nin de katılmış olduğu 1963 tarihli Tokyo, 1970 tarihli Lahey ve 1971 tarihli Montreal sözleşmeler hükümleri saklıdır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Havayolu ile Taşımalar

BİRİNCİ BÖLÜM

İç Hat Taşıma Sözleşmeleri

Uygulanacak hükümler

MADDE 106. — Havayolu ile yurt içinde yapılacak taşımalarda; bu Kanunda hüküm bulunmadıkça, uluslararası taşımada uygulanan ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların hükümleri ve bu anlaşmalarda da hüküm bulunmadığı hallerde, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

Yolcu taşıma sözleşmesi - bilet

MADDE 113. — Yolcu taşıma sözleşmesinde; taşıyıcı yolcuya aşağıdaki kayıtları içeren ve uluslararası standartlara uygun olan bir bilet vermekle yükümlüdür;

- a) Taşıyıcının adı veya ticaret unvanı ve adresi;
- b) Yolcunun adı ve soyadı,
- c) Biletin numarası ile düzenlendiği gün ve yeri,
- d) Taşıma ücreti; bilet ücretsiz verilmişse buna dair kayıt,
- e) Kalkış, varış ve varsa aktarma yerleri,
- f) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu,

Taşıyıcı, yolcuyu biletsiz veya yukarıda yazılı kayıtları içeren bir bilet vermeden kabul etmiş ise, taşıma sözleşmesinin varlığı veya geçerliği etkilenmez, ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınırlandıran hükümlerinden etkilenmez.

Bagaj ve kişisel eşya

MADDE 114. — Taşıma sözleşmesinde belirlenen şartlar dairesinde, taşıyıcı; yolcunun bagajlarını ve beraberindeki kişisel eşyasını, ücretsiz olarak taşımaya mecburdur.

Bagaj kuponu

MADDE 115. — Taşıyıcıya teslim edilen her bir parça bagaj için, yolcuya aşağıdaki kayıtları içeren bir bagaj kuponu verilir.

- a) Taşıyıcının adı veya ticaret unvanı ve adresi,
- b) Yolcunun adı ve soyadı veya yolcu biletinin tarih ve numarası,
- c) Bagaj kuponunun, tarih ve numarası,
- d) Bagajın ağırlığı;
- e) Teslim yeri,
- f) Yolcu tarafından özel olarak beyan edildiği takdirde, bagajın içeriği ve değeri;
- g) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu.

Taşıyıcı; bagajı kuponsuz veya yukarıda yazılı kayıtları içeren bir kupon vermeden kabul etmiş ise; taşıma sözleşmesinin varlığı veya geçerliği etkilenmez; ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınırlandıran hükümlerinden yararlanamaz.

Bagaj kuponu biri yolcuda kalmak ve diğeri bagaja takılmak üzere iki nüsha olarak düzenlenir ve bagajın ibraz edene teslim edileceği kaydını içerir.

Birinci ve ikinci fıkraların hükmü saklı kalmak şartı ile, taşıyıcı bagaj kuponuna konulması gereken bilgilerden yolcu biletinde zaten mevcut bilgileri bagaj kuponuna yazmayabilir veya biletle birleştirmek kaydıyla sadece bir bagaj teşhis kuponu verebilir.

Yük taşıma sözleşmesi - hava yük senedi

MADDE 116. — Yük taşıma sözleşmesinde, taşıyıcı yükletene aşağıdaki kayıtları içeren bir hava yük senedi vermekle yükümlüdür.

- a) Hava yük senedinin numarası ile, düzenlendiği gün ve yer,
- b) Taşıyıcının adı veya ticaret unvanı ve adresi,
- c) Yükletenin adı, soyadı veya varsa ticaret unvanı ve adresi,
- d) Gönderilenin adı, soyadı veya varsa ticaret unvanı ve adresi,
- e) Kalkış, varış ve varsa aktarma yerleri,
- f) Yükün türü, sayısı, miktarı ve ağırlığı,

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Yolcu taşıma sözleşmesi - bilet

MADDE 107. — Yolcu taşıma sözleşmesinde, taşıyıcı yolcuya aşağıdaki kayıtları içeren ve uluslararası standartlara uygun olan bir bilet vermekle yükümlüdür;

- a) Taşıyıcının adı veya ticaret ünvanı ve adresi;
- b) Yolcunun adı ve soyadı,
- c) Biletin numarası ile düzenlendiği gün ve yeri,
- d) Taşıma ücreti; bilet ücretsiz verilmişse buna dair kayıt,
- e) Kalkış, varış ve varsa aktarma yerleri,
- f) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu,

Taşıyıcı, yolcuyu biletsiz veya yukarda yazılı kayıtları içeren bir bilet vermeden kabul etmiş ise, taşıma sözleşmesinin varlığı veya geçerliliği etkilenmez, ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan hükümlerinden yararlanamaz.

Bagaj ve kişisel eşya

MADDE 108. — Taşıyıcı; yolcunun bagajlarını ve beraberindeki kişisel eşyasını, taşıma sözleşmesinde belirlenen şartlar dairesinde, ücretsiz olarak taşımaya mecburdur.

Bagaj kuponu

MADDE 109. — Taşıyıcıya teslim edilen her bir parça bagaj için, yolcuya aşağıdaki kayıtları içeren bir bagaj kuponu verilir.

- a) Taşıyıcının adı veya ticaret ünvanı ve adresi,
- b) Yolcunun adı ve soyadı veya yolcu biletinin tarih ve numarası,
- c) Bagaj kuponunun, tarih ve numarası,
- d) Bagajın ağırlığı;
- e) Teslim yeri,
- f) Yolcu tarafından özel olarak beyan edildiği takdirde, bagajın içeriği ve değeri;
- g) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu.

Taşıyıcı; bagajı kuponsuz veya yukarda yazılı kayıtları içeren bir kupon vermeden kabul etmiş ise; taşıma sözleşmesinin varlığı veya geçerliliği etkilenmez; ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan hükümlerinden yararlanamaz.

Bagaj kuponu biri yolcuda kalmak ve diğeri bagaja takılmak üzere iki nüsha olarak düzenlenir ve bagajın ibraz edene teslim edileceği kaydını içerir.

Birinci ve ikinci fıkraların hükmü saklı kalmak şartı ile, taşıyıcı bagaj kuponuna konulması gereken bilgilerden yolcu biletinde zaten mevcut bilgileri bagaj kuponuna yazmayabilir veya biletle birleştirmek kaydıyla sadece bir bagaj teşhis kuponu verebilir.

Yük taşıma sözleşmesi - hava yük senedi

MADDE 110. — Yük taşıma sözleşmesinde, taşıyıcı yükletene aşağıdaki kayıtları içeren bir hava yük senedi vermekle yükümlüdür.

- a) Hava yük senedinin numarası ile, düzenlendiği gün ve yer,
- b) Taşıyıcının adı veya ticaret ünvanı ve adresi,
- c) Yükletenin adı, soyadı veya varsa ticaret ünvanı ve adresi,
- d) Gönderilenin adı, soyadı veya varsa ticaret ünvanı ve adresi,
- e) Kalkış, varış ve varsa aktarma yerleri,
- f) Yükün türü, sayısı, miktarı ve ağırlığı,

g) Özel olarak beyan edildiği takdirde değeri,

h) Taşıma ücreti ve ödeme şartları, ücretsiz taşımalarda buna dair kayıt,

ı) Gereğinde, yük senedine eklenmesi zorunlu olan belgeler,

j) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu;

Taşıyıcının, yükü, yük senetsiz veya yukarıda yazılı kayıtları içeren bir yük senedi vermeden kabul etmiş olması, taşıma sözleşmesinin varlığını veya geçerliliğini etkilemez. Ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan hükümlerinden yararlanamaz.

Birden çok parça için, yükletenin isteği üzerine taşıyan her bir parçaya ayrı yük senedi düzenlemekle yükümlüdür.

Hava yük senedi üç nüsha olarak düzenlenir. Birinci nüshaya «Taşıyıcı için» yazılır ve yükleten tarafından imzalanır. İkinci nüshaya «Gönderilen için» yazılır ve taşıyıcı ile yükleten tarafından imzalanır. Üçüncü nüsha, taşıyıcı tarafından imzalanarak, yükün teslim alınmasından sonra, yükletene verilir.

Yükletenin beyanları

MADDE 117. — Yükleten yükle ilgili olarak hava yük senedine yazılacak kayıt ve beyanlar ile yükün gönderilene teslimi için gereken tüm bilgi ve belgenin tam ve doğru verilmesinden sorumlu olup, bu yüzden taşıyıcının ve üçüncü şahısların uğrayacakları zararları tazmin ile yükümlüdür.

Taşıyıcı personeli ve temsilcilerine kusur isnadı hariç olmak üzere; taşıyıcı, verilen bilgi ve belgelerin doğruluğunu ve yeterliliğini araştırmaya mecbur değildir.

Yük senedinin ispat kuvveti

MADDE 118. — Hava yük senedi, aksi kanıtlanıncaya kadar, sözleşmenin varlığı, şartları ve yükün teslim alındığı hakkında karine teşkil eder.

Hava yük senedinde yükün ağırlığına boyutlarına ambalajına ve parça sayısına ilişkin kayıtlar aksi ispat edilinceye kadar doğru sayılır; yükün miktarına, hacmine ve bulunduğu hale ilişkin kayıtlar, ancak yükletenin de katılması ile taşıyıcı tarafından muayene edilmesi ve sonuçların hava yük senedine yazılması şartı ile veya yükün belirgin durumuna ilişkin olması halinde taşıyıcı aleyhine delil teşkil eder.

Yükletenin tasarruf yetkisi

MADDE 119. — Yükleten, taşıma sözleşmesinden doğan tüm borçlarını yerine getirmek şartı ile; gönderilenin, bir sonraki madde uyarınca hakkını kullanmaya başladığı ana kadar yük üzerinde tam bir tasarruf hakkına sahiptir. Gönderilen, hava yük senedini veya yükü kabulden kaçınırsa veya kendisine gereken ihbarın yapılması mümkün olmaz ise, yükleten tasarruf hakkına tekrar sahip olur.

Yükleten bu hakkını taşıyıcıya veya diğer taşıtanlara zarar vermeyecek şekilde kullanmaya mecbur olup, bu tasarruf hakkının kullanılmasından doğan masraflardan sorumludur.

Yükletenin verdiği talimatın yerine getirilmesi mümkün olmaz ise, taşıyıcının, durumu derhal kendisine bildirmesi gerekir.

Taşıyıcı, yükletenin talimatını hava yük senedinin yükletene verilmiş olan nüshasının iadesini istemeden yerine getirirse, bu hava yük senedi nüshasının zilyedinin, bu yüzden uğrayabileceği herhangi bir zarardan, yükletene rücu hakkı saklı kalmak şartı ile sorumlu olur. *Gönderilenin hakları*

MADDE 120. — Yükletenin bir önceki madde uyarınca sahip olduğu hakkı kullanmamış olması halinde, gönderilen, yükün varma yerine ulaşması üzerine, sözleşme şartlarına uyması kaydı ile, taşıyıcıdan, yükün kendisine teslimini istemek hakkına sahiptir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

g) Özel olarak beyan edildiği takdirde değeri,

h) Taşıma ücreti ve ödeme şartları, ücretsiz taşımalarda buna dair kayıt,

ı) Gereğinde, yük senedine eklenmesi zorunlu olan belgeler,

j) Taşımanın bu Kanunda gösterilen sorumluluğunun sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere bağlı olduğu;

Taşıyıcının, yükü yük senetsiz veya yukarıda yazılı kayıtları içeren bir yük senedi vermeden kabul etmiş olması, taşıma sözleşmesinin varlığını veya geçerliliğini etkilemez. Ancak taşıyıcı bu Kanunun sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan hükümlerinden yararlanamaz.

Birden çok parça için, yükletenin isteği üzerine taşıyan her bir parçaya ayrı yük senedi düzenlemekle yükümlüdür.

Hava yük senedi üç nüsha olarak düzenlenir. Birinci nüshaya «Taşıyıcı için» yazılır ve yükleten tarafından imzalanır. İkinci nüshaya «Gönderilen için» yazılır ve taşıyıcı ile yükleten tarafından imzalanır. Üçüncü nüsha, taşıyıcı tarafından imzalanarak, yükün teslim alınmasından sonra, yükletene verilir.

Yükletenin beyanları

MADDE 111. — Yükleten yükle ilgili olarak hava yük senedine yazılacak kayıt ve beyanlar ile yükün gönderilene teslimi için gereken tüm bilgi ve belgelerin tam ve doğru verilmesinden sorumlu olup, bu yüzden taşıyıcının ve üçüncü şahısların uğrayacakları zararları tazmin ile yükümlüdür.

Taşıyıcı personel ve temsilcilerine kusur isnadı hariç olmak üzere, taşıyıcı, verilen bilgi ve belgelerin doğruluğunu ve yeterliliğini araştırmaya mecbur değildir.

Yük senedinin ispat kuvveti

MADDE 112. — Hava yük senedi, aksi kanıtlanıncaya kadar, sözleşmenin varlığı, şartları ve yükün teslim alındığı hakkında karine teşkil eder.

Hava yük senedinde yükün ağırlığına, boyutlarına, ambalajına ve parça sayısına ilişkin kayıtlar aksi ispat edilinceye kadar doğru sayılır; yükün miktarına, hacmine ve bulunduğu hale veya yükün belirgin durumuna ilişkin kayıtlar, ancak yükletenin de katılması ile taşıyıcı tarafından muayene edilmesi ve sonuçların hava yük senedine yazılması şartı ile taşıyıcı aleyhine delil teşkil eder.

Yükletenin tasarruf yetkisi

MADDE 113. — Yükleten, taşıma sözleşmesinden doğan tüm borçlarını yerine getirmek şartı ile; gönderilen, bir sonraki madde uyarınca hakkını kullanmaya başladığı ana kadar yük üzerinde tam bir tasarruf hakkına sahiptir. Gönderilen, hava yük senedini veya yükü kabulden kaçınırsa veya kendisine gereken ihbarın yapılması mümkün olmaz ise, yükleten tasarruf hakkına tekrar sahip olur.

Yükleten bu hakkını taşıyıcıya veya diğer taşıyıcılara zarar vermeyecek şekilde kullanmaya mecbur olup, bu tasarruf hakkının kullanılmasından doğan masraflardan sorumludur.

Yükletenin verdiği talimatın yerine getirilmesi mümkün olmaz ise, taşıyıcının, durumu derhal kendisine bildirmekle yükümlüdür.

Taşıyıcı, yükletenin talimatını hava yük senedinin yükletene verilmiş olan nüshasının iadesini istemeden yerine getirirse, bu hava yük senedi nüshasının zilyedinin, bu yüzden uğrayabileceği herhangi bir zarardan, yükletene rücu hakkı saklı kalmak şartı ile sorumlu olur.

Gönderilenin hakları

MADDE 114. — Yükletenin bir önceki madde uyarınca sahip olduğu hakkı kullanmamış olması halinde, gönderilen, yükün varma yerine ulaşması üzerine, sözleşme şartlarına uyması kaydı ile, taşıyıcıdan, yükün kendisine teslimini istemek hakkına sahiptir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, yükün varma yerine ulaştığı, taşıyıcı tarafından en kısa zamanda gönderilene ihbar edilir.

Taşıyıcı, yükün kayıp olduğunu ikrar ederse veya yük, varması gereken günden itibaren yedi gün geçmiş olmasına rağmen varmamış olursa, gönderilen, taşıma sözleşmesinden doğan hakları taşıyıcıya karşı ileri sürmek yetkisine sahip olur.

Hakların kullanılması

MADDE 121. — Yükleten veya gönderilen, taşıma sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek şartı ile 119 uncu ve 120 nci maddelerin tanıdığı hakları, müstakilen kendilerinin veya başkalarının adına ileri sürebilir.

Yükleten ile gönderilenin ilişkileri

MADDE 122. — 119 uncu, 120 nci ve 121 inci maddeler yükleten ile gönderilenin ilişkilerini veya haklarını yükleten veya gönderilenden devren kazanmış olan üçüncü kişilerin karşılıklı ilişkilerini etkilemez.

119 uncu, 120 nci ve 121 inci maddelerin hükümleri, ancak hava yük senedine konacak açık kayıtlar ile değiştirilebilir.

Ücretsiz taşımalar

MADDE 123. — Taşıyıcının kendi yetkili organınca saptanan kurallarına göre ücretsiz olarak yapacağı yolcu ve yük taşımaları dışında; görev maksadıyla veya özel nedenlerle Türk tescilli uçaklarla ücretsiz yapılacak yolcu ve yük taşımalarına ilişkin kurallar, Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Uçakları Kullanma Sözleşmeleri

Kira ve Çarter sözleşmeleri

MADDE 124. — Uçuş personeli almadan sadece uçağın kiralınması halinde Borçlar Kanununun ilgili hükümleri, uçuş personeli ile birlikte bir uçağın tamamının veya bir kısmının yahut muayyen bir mahallinin kiralınması veya Çarter Sözleşmesi halinde Türk Ticaret Kanunun ilgili hükümleri, uygulanır.

Uluslararası anlaşmaların hükümleri saklıdır.

Yazılı şekil

MADDE 125. — Kira ve Çarter sözleşmeleri yazılı şekilde yapılmadıkça muteber değildir.

Kira sözleşmesinin üçüncü kişilere dermeyeran edilebilmesi için uçak siciline şerh verilmesi gereklidir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Taşıma Sözleşmesinden Doğan Sorumluluk

BİRİNCİ BÖLÜM

Sorumluluk Halleri

Yolcunun uğradığı zarardan sorumluluk

MADDE 126. — Yolcunun ölümü, yaralanması veya herhangi bir cismanî zarara uğraması halinde, bu zarara sebebiyet veren kaza uçakta veya iniş veya binış sırasında meydana geldiği takdirde, taşıyıcı sorumludur.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, yükün varma yerine ulaştığı, taşıyıcı tarafından en kısa zamanda gönderilene ihbar edilir.

Taşıyıcı, yükün kayıp olduğunu ikrar ederse veya yük, varması gereken günden itibaren yedi gün geçmiş olmasına rağmen varmamış olursa, gönderilen, taşıma sözleşmesinden doğan hakları taşıyıcıya karşı ileri sürmek yetkisine sahip olur.

Hakların kullanılması

MADDE 115. — Yükleten veya gönderilen, taşıma sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek şartı ile 113 üncü ve 114 üncü maddelerin tanıdığı hakları, müstakilen kendilerinin veya başkalarının adına ileri sürebilir.

Yükleten ile gönderilenin ilişkileri

MADDE 116. — 113 üncü, 114 üncü ve 115 inci maddeler yükleten ile gönderilenin ilişkilerini veya haklarını yükleten veya gönderilenden devren kazanmış olan üçüncü kişilerin karşılıklı ilişkilerini etkilemez.

113 üncü, 114 üncü ve 115 inci maddelerin hükümleri, ancak hava yük senedine konacak açık kayıtlar ile değiştirilebilir.

Ücretsiz taşımalar

MADDE 117. — Taşıyıcının kendi yetkili organınca saptanan kurallarına göre ücretsiz olarak yapacağı yolcu ve yük taşımaları dışında; görev maksadıyla veya özel nedenlerle Türk tescilli hava araçları ile ücretsiz yapılacak yolcu ve yük taşımalarına ilişkin kurallar, Ulaştırma Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Hava Araçları Kullanma Sözleşmeleri

Kira ve Carter sözleşmeleri

MADDE 118. — Uçuş personeli almadan sadece hava aracının kiralanması halinde Borçlar Kanununun ilgili hükümleri, uçuş personeli ile birlikte bir hava aracının tamamının veya bir kısmının yahut muayyen bir mahallinin kiralanması veya Carter Sözleşmesi halinde Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri, uygulanır.

Uluslararası anlaşmaların hükümleri saklıdır.

Yazılı şekil

MADDE 119. — Kira ve Carter sözleşmeleri yazılı şekilde yapılmadıkça muteber değildir.

Kira sözleşmesinin üçüncü kişilere dermeyeran edilebilmesi için uçak siciline şerh verilmesi gereklidir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Taşıma Sözleşmesinden Doğan Sorumluluk

BİRİNCİ BÖLÜM

Sorumluluk Halleri

Yolcunun uğradığı zarardan sorumluluk

MADDE 120. — Yolcunun ölümü, veya herhangi bir cismanî zarara uğraması halinde, bu zarara sebebiyet veren kaza hava aracında veya iniş veya binış sırasında meydana geldiği takdirde, taşıyıcı sorumludur.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Bagaj veya yükün uğradığı zarar

MADDE 127. — Tescil ettirilmiş bagaj veya yükün harap olması veya kaybı veya zarara uğraması halinde, zarara sebebiyet veren olay, havayolu ile taşıma sırasında meydana gelmiş ise zarardan taşıyıcı sorumludur.

Birinci fıkra anlamında havayolu ile taşıma; bagaj veya yükün bir havaalanında veya bir uçakta yahut havaalanı dışına inilmesi halinde o yerde taşıyıcının muhafaza ve nezareti altında bulundukları süreyi kapsar.

Havayolu ile taşıma müddeti, bir havaalanı dışında olmak üzere karada, denizde veya iç sularda yapılan taşımayı içine almaz. Belirtilen taşımalar havayolu taşıma sözleşmesinin ifası zımında yüklenme, teslim veya aktarma amacıyla yapılmış ise meydana gelen her türlü zarar, aksi sabit olmadıkça havayolu ile taşıma süresinde meydana gelmiş kabul olunur.

Gecikmeden doğan zarar

MADDE 128. — Taşıyıcı, havayolu ile yolcu, bagaj veya yükün taşınmasındaki gecikmeden doğan zarardan sorumludur.

Taşıyıcının sorumluluktan kurtulması.

MADDE 129. — Taşıyıcı, kendisinin ve adamlarının zararı önlemek için gerekli olan bütün tedbirleri aldıklarını veya bu tedbirleri alma olağı bulunmadığını ispatlarsa sorumlu değildir.

Sorumluluğun sınırlandırılması

MADDE 130. — Taşıyıcının sorumluluğunun sınırlandırılması, 12 Ekim 1929 tarihinde Varşova'da imzalanan ve Uluslararası Hava Taşımalarına İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkındaki Sözleşme ve bu sözleşmeyi değiştiren Türkiye'nin katıldığı sözleşme ve protokollerin hükümlerine göre tayin olunur.

Taşıyıcı, birinci fıkrada anılan sözleşme ve protokoller ile öngörölmüş bulunan sınırların yükseltilmesine ilişkin özel anlaşmalar yapmak veya bu nitelikteki anlaşmalara katılmak yetkisini haizdir.

Para kıymetinin değişmesi halinde, birinci fıkrada öngörölen sorumluluk sınırlarının yükseltilmesine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Geçersiz sayılan hükümler

MADDE 131. — Taşıyıcının sorumluluğunu tamamen veya kısmen kaldıran veya 130 uncu maddede sözü geçen Sözleşme veya onu değiştiren Protokolde belirtilmiş olan sorumluluk sınırını indirmeyi amaçlayan her şart hükümsüzdür. Bu şartların hükümsüzlüğü taşıma sözleşmesinin de hükümsüzlüğünü icabettirmez.

Şu kadar ki, yükün niteliği, özürü veya gizli ayıbından doğacak zararları düzenleyen hükümlere birinci fıkra, uygulanmaz.

Sınırsız sorumluluk

MADDE 132. — Zararın, taşıyıcının veya adamlarının zarar vermek kastı ile, veya zararın doğması ihtimali olduğunu bilerek dikkatsizce yaptıkları bir hareket veya ihmal sonucunda meydana geldiği ispat edildiği takdirde; bu Kanunda öngörölen sorumluluk sınırları uygulanmaz. Ancak, taşıyıcının işçileri veya temsilcileri gibi yardımcı kişilerinin meydana getirdiği sınırsız sorumluluk talebine mevzu olan zarar hakkında Borçlar Kanununun 55 inci madde hükümleri saklıdır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Bagaj veya yükün uğradığı zarar

MADDE 121. — Tescil ettirilmiş bagaj veya yükün kaybı veya zarara uğraması halinde, zarara sebebiyet veren olay, havayolu ile taşıma sırasında meydana gelmiş ise zarardan taşıyıcı sorumludur.

Birinci fıkra anlamında havayolu ile taşıma; bagaj veya yükün bir havaalanında veya bir hava alanında yahut havaalanı dışına inilmesi halinde o yerde taşıyıcının muhafaza ve nezareti altında bulundukları süreyi kapsar. Yük için Türk Ticaret Kanununun 781 inci madde hükmü uygulanır.

Havayolu ile taşıma müddeti, bir havaalanı dışında olmak üzere karada, denizde veya iç sularda yapılan taşımayı içine almayı belirtilen taşımalar havayolu taşıma sözleşmesinin ifası zımında yükleme, teslim veya aktarma amacıyla yapılmış ise meydana gelen her türlü zarar, aksi sabit olmadıkça havayolu ile taşıma süresinde meydana gelmiş kabul olunur.

Gecikmeden doğan zarar

MADDE 122. — Taşıyıcı, havayolu ile yolcu, bagaj veya yükün taşınmasındaki gecikmeden doğan zarardan sorumludur.

Taşıyıcının sorumluluktan kurtulması

MADDE 123. — Taşıyıcı, kendisinin ve adamlarının zararı önlemek için gerekli olan bütün tedbirleri aldıklarını veya bu tedbirleri alma olanağı bulunmadığını ispatlarsa sorumlu değildir.

Sorumluluğun sınırlandırılması

MADDE 124. — Taşıyıcının sorumluluğunun sınırlandırılması, 12 Ekim 1929 tarihinde Varşova'da imzalanan ve Uluslararası Hava Taşımalarına İlişkin Bazı Kuralların Birleştirilmesi Hakkındaki Sözleşme ve bu Sözleşmeyi değiştiren Türkiye'nin katıldığı sözleşme ve protokollerin hükümlerine göre tayin olunur.

Taşıyıcı, birinci fıkrada anılan sözleşme ve protokoller ile öngörülmüş bulunan sınırları yükseltmesine ilişkin özel anlaşmalar yapmak veya bu nitelikteki anlaşmalara katılmak yetkisini haizdir.

Para kıymetinin değişmesi halinde, birinci fıkrada öngörülen sorumluluk sınırlarının yeniden belirlenmesine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Geçersiz sayılan hükümler

MADDE 125. — Taşıyıcının sorumluluğunu tamamen veya kısmen kaldıran veya 124 üncü maddede sözü geçen Sözleşme veya onu değiştiren protokolde belirtilmiş olan sorumluluk sınırını indirmeyi amaçlayan her şart hükümsüzdür. Bu şartların hükümsüzlüğü taşıma sözleşmesinin de hükümsüzlüğünü icabettirmez.

Şu kadar ki, yükün niteliği, özürü veya gizli ayıbindan doğacak zararları düzenleyen hükümlere birinci fıkra uygulanmaz.

Sınırsız sorumluluk

MADDE 126. — Zararın, taşıyıcının veya adamlarının zarar vermek kastı ile veya zararın doğması ihtimali olduğunu bilerek dikkatsizce yaptıkları bir hareket veya ihmal sonucunda meydana geldiği ispat edildiği takdirde; bu Kanunda öngörülen sorumluluk sınırları uygulanmaz. Ancak, taşıyıcının işçileri veya temsilcileri gibi yardımcı kişilerin meydana getirdiği sınırsız sorumluluk talebine mevzu olan zarar hakkında Borçlar Kanununun 55 inci madde hükümleri saklıdır.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Taşıyıcının adamları

MADDE 133. — Bu Kanunda öngörülen bir zarardan dolayı, taşıyıcının bir yardımcısı aleyhine dava açıldığı takdirde, bu yardımcı kendi görevi çerçevesinde hareket ettiğini ispat ederse, taşıyıcının bu Kanuna göre yararlanabileceği hususlardan istifade etmeye hak kazanır.

Bu gibi hallerde taşıyıcıdan ve yardımcı kişilerden alınabilecek tazminatın toplam miktarı, bahse konu sınırları aşamaz.

Hasarın ihbarı

MADDE 134. — Yolcu bagajının veya yükün, bunları teslim almaya yetkili kişi tarafından itiraz edilmeden kabulü, taşıma belgesine uygun olarak ve iyi durumda teslim edildiklerine karine teşkil eder.

Hasar halinde, teslim almaya yetkili kişi tarafından hasarın öğrenilmesinde derhal ve teslimlerinden itibaren yolcu bagajı için en geç yedi gün içinde ve yük için en geç ondört gün içinde taşıyana ihbarda bulunulması gerekir. Gecikme halinde ihbar, bagajın veya yükün tesliminden itibaren en geç yirmibir gün içinde yapılmalıdır.

Ihbarın yazılı olarak veya durumun taşıma belgesinin üstünde gösterilmesi sureti ile yapılması gerekir.

İkinci fıkrada belirtilen süreler uyulmaması halinde, hileli davranması hali hariç, taşıyıcı aleyhine dava açılmaz.

Birden çok taşıyıcı tarafından yapılan taşımalar

MADDE 135. — Taşımanın birbiri ardınca değişik taşıyıcılar tarafından yapılması halinde; yolcu, bagaj veya yük kabul etmiş olan her taşıyıcı, bu Kanun hükümlerine tabi olur ve taşımanın kendi denetiminde yapılan bölümü ile ilgili olduğu ölçüde, taşıma sözleşmesinin taraflarından biri sayılır.

Böyle bir taşıma halinde; ilk taşıyıcı, taşımanın tümü için sorumluluğu açıkça yüklenmiş olmadıkça, yolcu veya yük sahipleri, sadece kaza veya gecikmenin meydana geldiği taşımayı yapan taşıyıcıya karşı talep hakkına sahip olabilirler.

Bagaj veya yük taşımalarında yolcu veya göndericinin ilk taşıyıcıya, yolcu veya teslim almaya yetkili alıcının ise son taşıyıcıya karşı talepte bulunma hakları vardır. Ayrıca, bunlardan her biri zararın, ziyanın veya gecikmenin meydana geldiği taşımayı yapan taşıyıcıya karşı da talepte bulunabilirler. Bu taşıyıcılar, yolcu, gönderici ve alıcıya karşı müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Karma taşımalar

MADDE 136. — Kısmen havayolu, kısmen de başka herhangi bir suretle yapılan birleşik taşımalar halinde, bu Kanun hükümleri sadece havayolu ile yapılan taşıma kısmına uygulanır.

Birleşik taşıma hallerinde taraflar, taşıma belgelerine taşımanın havayolu ile yapılmayan kısımlarına ilişkin hükümler koyabilirler.

Dava açma süresi

MADDE 137. — Sorumluluğa ilişkin dava, uçağın varma yerine geldiği veya gelmesi gerektiği tarihten yahut taşımanın durduğu tarihten itibaren iki yıl içinde açılmazsa tazminat talep hakkı düşer. Ancak, on-dördüncü madde gereğince rapor tanzimi gereken hallerde, iki yıllık süre on-dördüncü madde gereğince Resmî Gazete ile yapılacak duyuru tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Taşıyıcının adamları

MADDE 127. — Bu Kanunda öngörülen bir zarardan dolayı, taşıyıcının adamları aleyhine dava açıldığı takdirde; taşıyıcının adamı kendi görevi çerçevesinde hareket ettiğini ispat ederse, taşıyıcının bu Kanuna göre yararlanabileceği hususlardan istifade etmeye hak kazanır.

Bu gibi hallerde taşıyıcıdan ve taşıyıcının adamlarından alınabilecek tazminatın toplam miktarı, bahse konu sınırları aşamaz.

Hasarın ihbarı

MADDE 128. — Yolcu bagajının veya yükün, bunları teslim almaya yetkili kişi tarafından itiraz edilmeden kabulü, taşıma belgesine uygun olarak ve iyi durumda teslim edildiklerine karine teşkil eder.

Hasar halinde, teslim almaya yetkili kişi tarafından hasarın öğrenilmesinde derhal ve teslimlerinden itibaren yolcu bagajı için en geç yedi gün içinde ve yük için en geç ondört gün içinde taşıyana ihbarda bulunulması gerekir. Gecikme halinde ihbar, bagajın veya yükün tesliminden itibaren en geç yirmibir gün içinde yapılmalıdır.

İhbarın yazılı olarak veya durumun taşıma belgesinin üstünde gösterilmesi sureti ile yapılması gerekir.

İkinci fıkrada belirtilen sürelere uyulmaması halinde, hileli davranması hali hariç, taşıyıcı aleyhine dava açılmaz.

Birden çok taşıyıcı tarafından yapılan taşımalar

MADDE 129. — Taşımanın birbiri ardınca değişik taşıyıcılar tarafından yapılması halinde; yolcu, bagaj veya yükü kabul etmiş olan her taşıyıcı, bu Kanun hükümlerine tabi olur ve taşımanın kendi denetiminde yapılan bölümü ile ilgili olduğu ölçüde, taşıma sözleşmesinin taraflarından biri sayılır.

Böyle bir taşıma halinde; ilk taşıyıcı, taşımanın tümü için sorumluluğu açıkça yüklenmiş olmadıkça, yolcu veya yük sahipleri, sadece kaza veya gecikmenin meydana geldiği taşımayı yapan taşıyıcıya karşı talep hakkına sahip olabilirler.

Bagaj veya yük taşımalarında yolcu veya göndericinin ilk taşıyıcıya, yolcu veya teslim almaya yetkili alıcının ise son taşıyıcıya karşı talepte bulunma hakları vardır. Ayrıca, bunlardan herbiri zararın, ziyanın veya gecikmenin meydana geldiği taşımayı yapan taşıyıcıya karşı da talepte bulunabilirler. Bu taşıyıcılar, yolcu, gönderici ve alıcıya karşı müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Karma taşımalar

MADDE 130. — Kısmen havayolu, kısmen de başka herhangi bir suretle yapılan birleşik taşımalar halinde, bu Kanun hükümleri sadece havayolu ile yapılan taşıma kısmına uygulanır.

Birleşik taşıma hallerinde taraflar, taşıma belgelerine taşımanın havayolu ile yapılmayan kısımlarına ilişkin hükümler koyabilirler.

Dava açma süresi

MADDE 131. — Sorumluluğa ilişkin dava, hava aracının varma yerine geldiği veya gelmesi gerektiği tarihten yahut taşımanın durduğu tarihten itibaren iki yıl içinde açılmazsa tazminat talep hakkı düşer. Ancak, ondördüncü madde gereğince rapor tanzimi gereken hallerde, iki yıllık süre ondördüncü madde gereğince Resmî Gazete ile yapılacak duyuru tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Sigorta yükümlülüğü

MADDE 138. — Yurt içi veya yurt dışı yolcu, yük ve posta taşımaları yapmaya yetkili kılınan taşıyıcılar, taşıma sözleşmelerinden doğabilecek zararlardan dolayı tazminat taleplerinin teminatı olmak üzere, bu Kanunda saptanan sınırlar dairesinde malî mesuliyet sigortaları yapmakla yükümlüdürler.

Sigorta, taşıyıcının adamlarının bu Kanunda öngörülen sorumluluğunu da kapsar.

Yurt dışı taşıma yapan taşıyıcıların yaptıracakları sigorta veya teminat şartlarını saptamaya Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir. Ulaştırma Bakanlığı, bu konuda Ticaret Bakanlığının görüşünü alır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yerdeki Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk

İşletme sorumluluğu

MADDE 139. — Uçuş halindeki bir sivil uçağın veya sivil uçaktan düşen herhangi bir şey veya kişinin yerdeki üçüncü kişilere verdiği zarardan, sivil uçağın işleteni sorumludur.

Bir uçak, motorlarını çalıştırıp apronda hareketinden, iniş meydanındaki apronda motorlarını durduğu ana kadar uçuş halinde sayılır.

İşletenin tanımı

MADDE 140. — İşleten, sivil uçağı kendi adına bizzat kullanan veya yardımcılarını marifeti ile kullanılmasını sağlayan gerçek veya tüzelkişilerdir.

Bir sivil uçağın kullanma hakkı doğrudan veya dolaylı olarak kendisinden elde edilmiş gerçek veya tüzelkişi, seferlerin kontrolünü elinde tutmakta ise, bu kişi işleten sayılır.

Uçak maliki olarak sicile tescil edilmiş bulunan gerçek veya tüzelkişi, aksini ispat etmedikçe işleten sayılır.

İşletenin rızası olmaksızın kullanma

MADDE 141. — Sivil uçağın, işletenin iradesi veya rızası dışında kullanılması halinde, işleten bunda bir kusuru bulunmadığını ispat edemediği takdirde, doğacak zarardan kullanan ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.

Müteselsil sorumluluk

MADDE 142. — İki veya daha fazla sivil uçağın birlikte sebebiyet verdikleri zararlarda, her uçağın işleteni, bu bölümdeki hükümler dairesinde, müteselsilen sorumlu olur.

Müterafik kusur

MADDE 143. — İşleten, zararın doğmasına veya artmasına, zarara uğrayanın veya adamlarının kusurlu davranışlarının yol açtığı ispat ettiği takdirde, tazminat borcundan tamamen veya kısmen kurtulur.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Sigorta yükümlülüğü

MADDE 132. — Yurt içi veya yurt dışı yolcu, yük ve posta taşımaları yapmaya yetkili kılınan taşıyıcılar, taşıma sözleşmelerinden doğabilecek zararlardan dolayı tazminat taleplerinin teminatı olmak üzere, asgari 124 üncü madde esaslarına göre saptanan sorumluluk sınırları içerisinde malî mesuliyet sigortaları yapmakla yükümlüdürler.

Sigorta, taşıyıcının adamlarının bu kanunda öngörülen sorumluluğunu da kapsar.

Yurt içi veya yurt dışı taşıma yapan taşıyıcıların yaptıracakları sigorta ve teminat şartları; uluslararası standartları gözönünde bulundurularak ve Ulaştırma Bakanlığının görüşü de alınarak Ticaret Bakanlığınca onaylanır.

Bu maddede belirtilen sigorta yükümlülüğü yerine getirilmeyen hava araçları Ulaştırma Bakanlığınca uçuştan men edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk

İşletmenin sorumluluğu

MADDE 133. — Sivil hava aracının üçüncü kişilere verdiği zarardan, sivil hava aracının işleteni sorumludur.

İşletmenin tanımı

MADDE 134. — İşleten, sivil hava aracını kendi adına bizzat kullanan veya yardımcıları marifeti ile kullanılmasını sağlayan gerçek veya tüzelkişilerdir.

Bir sivil hava aracının kullanma hakkı doğrudan veya dolaylı olarak kendisinden elde edilmiş gerçek veya tüzelkişi, seferlerin kontrolünü elinde tutmakta ise, bu kişi işleten sayılır.

Hava aracı maliki olarak sicile tescil edilmiş bulunan gerçek veya tüzelkişi, aksini ispat etmedikçe işleten sayılır.

İşletenin rızası olmaksızın kullanma

MADDE 135. — Sivil hava aracının, işletenin rızası dışında kullanılması halinde, işleten bunda bir kusuru bulunmadığını ispat edemediği takdirde, doğacak zarardan kullanan ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.

Müteselsil sorumluluk

MADDE 136. — İki veya daha fazla sivil hava aracının birlikte sebebiyet verdikleri zararlarda, her hava aracının işleteni, müteselsilen sorumlu olur.

Müterafik kusur

MADDE 137. — İşleten, zararın doğmasına veya artmasına, zarara uğrayanın veya adamlarının kusurlu davranışlarının yol açtığını ispat ettiği takdirde, tazminat borcundan tamamen veya kısmen kurtulur.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Ek sigorta yükümlülüğü

MADDE 144. — Türk hava sahasında uçuş yapacak Türk ve yabancı sivil uçakları için, işleten taraftan sigorta tesisi zorunludur.

Sigorta, işletenin yerdeki üçüncü kişilere verecekleri zararlardan doğan sorumluluklarını da kapsar.

Uluslararası hatlarda işletilecek Türk sivil uçaklarının gerektiğinde tabi olacakları ek sigorta veya teminat şartlarını saptamaya Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

Sigorta şartlarının tespiti

MADDE 145. — Yurt içindeki sigorta şartları, Ticaret Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından tespit edilir.

BEŞİNCİ KISIM

Ceza Hükümleri

Hürriyeti bağlayıcı cezayı ve para cezasını gerektiren davranışlar

MADDE 146. — Bu Kanunun 7, 38, 97, 98 ve 100 üncü maddeleri ile 99 uncu maddenin a, b, c, e ve g bentlerine aykırı davranışta bulunanlar, altı aydan iki yıla kadar hapis ve ellibin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 147. — Bu Kanunun 33 ve 34 üncü maddeleri ile 9 uncu maddesinin, 140 ıncı maddesinin 2 nci fıkralarına ve 99 uncu maddesinin d, f ve h bentlerine aykırı davranışta bulunanlar, bir aydan bir yıla kadar hapis ve beşbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Para cezasını gerektiren davranışlar

MADDE 148. — Bu Kanunun 11, 18, 19, 26, 27, 30, 31, 60, 64 ve 95 inci maddeleri ile 9 uncu maddesinin 3, 101 inci maddesinin 1 ve 108 inci maddesinin 2 nci fıkrasına aykırı davranışta bulunanlar onbin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunun 18 inci maddesine aykırı davranışlarda, birinci fıkradaki ağır para cezası ile birlikte, bu davranış sonucu elde edilen paranın müsaderesine de hükmolunur.

MADDE 149. — Bu Kanunun 8, 23, 24 ve 25 inci maddeleri ile 63 üncü maddesinin son fıkrasına aykırı davranışta bulunanlar; beşbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunun 25 inci maddesine aykırı davranışlarda, birinci fıkradaki ağır para cezası ile birlikte, aykırı davranış sonucu elde edilen paranın müsaderesine de hükmolunur.

Ulaştırma Bakanlığının alacağı önlemlere uymayanlara verilecek ceza

MADDE 150. — Yukarıdaki maddeler dışında kalıp da Ulaştırma Bakanlığının Sivil Havacılığı düzenlemek maksadıyla alacağı önlemlere uymayanlara, beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Üçüncü şahıslara verilecek zarara karşı sigorta yükümlülüğü

MADDE 138. — Türk hava sahasında uçuş yapacak Türk ve yabancı sivil hava araçları için; üçüncü şahıslara verilecek zararın teminatı olarak işleten tarafından malî mesuliyet sigortası yaptırılması zorunludur.

Bu maddede belirtilen sigorta yükümlülüğü yerine getirilmeyen hava taşıt araçları Ulaştırma Bakanlığınca uçuştan men edilir.

Ek sigorta yükümlülüğü

MADDE 139. — Uluslararası hatlarda işletilecek Türk sivil hava araçlarını gerektiğinde tabi olacakları ek sigorta veya teminat şartlarını saptamaya Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca Ulaştırma Bakanlığı yetkilidir.

Üçüncü şahıslara verilecek zarara karşı sigorta şartlarının tespiti

MADDE 140. — Üçüncü şahıslara karşı verilecek zararın teminatı olarak işleten tarafından yapılacak malî mesuliyet sigortasının şartları uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak Ticaret ve Ulaştırma Bakanlıklarınca tespit edilir.

BEŞİNCİ KISIM

Ceza Hükümleri

Hürriyeti bağlayıcı cezayı ve para cezasını gerektiren davranışlar

MADDE 141. — Bu Kanunun 7, 36, 91, 92 ve 94 üncü maddeleri ile 93 üncü maddenin b, c, e ve g bentlerine aykırı davranışta bulunanlar, dört aydan iki yıla kadar hapis ve otuzbin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 142. — Bu Kanunun 31 ve 32 nci maddeleri ile 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrası ve 93 üncü maddesinin a, d, f ve h bentlerine aykırı davranışta bulunanlar, iki aydan bir yıla kadar hapis ve beşbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Para cezasını gerektiren davranışlar

MADDE 143. — Bu Kanunun 11, 18, 19, 26, 28, 29, 47, 54, 58 ve 89 uncu maddeleri ile 9 uncu maddesinin 3, 95 inci maddesinin 1 ve 102 inci maddesinin 2 nci fıkrasına aykırı davranışta bulunanlar onbin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunun 18 ve 19 uncu maddesine aykırı davranışlarda, birinci fıkradaki ağır para cezası ile birlikte, bu davranış sonucu elde edilen paranın müsaderesine de hükmolunur.

MADDE 144. — Bu Kanunun 23, 24 ve 25 inci maddeleri ile 57 nci maddesinin son fıkrasına aykırı davranışta bulunanlar; beşbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunun 25 inci maddesine aykırı davranışlarda, birinci fıkradaki ağır para cezası ile birlikte, aykırı davranış sonucu elde edilen paranın müsaderesine de hükmolunur.

Ulaştırma Bakanlığının alacağı önlemlere uymayanlara verilecek ceza

MADDE 145. — Yukarıdaki maddeler dışında kalıp da Ulaştırma Bakanlığının Sivil Havacılığı düzenlemek maksadıyla alacağı önlemlere uymayanlara, beşbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezası verilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Taksirli suçlarda verilecek ceza

MADDE 151. — Yukarıdaki maddelerde yazılı suçları taksirle işleyenler hakkında, yukarıdaki maddelere göre hükmolunacak ceza, failin kusurunun derecesine göre sekizde birine kadar indirilebilir.

Para cezalarının uygulanması

MADDE 152. — Bu Kanunda belirtilen para cezalarının tahsili ve kullanımı, Maliye Bakanlığı ile koordine edilerek, Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

ALTINCI KISIM

Çeşitli Hükümler

Cebrî icra

MADDE 153. — Sivil uçaklar cebri icra yönünden 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun hükümlerine tabi olup, anılan Kanunun 26 ncı maddesi, bu Kanun bakımından sivil uçakları da kapsar.

İhtiyatî haciz

MADDE 154. — Sefere hazır bir sivil uçak ihtiyaten haczedilemeyeceği gibi, cebri icra yolu ile de satılamaz.

Şu kadar ki, cebri satış veya haczi gerektiren borç özellikle bu sefer için yapılmış ise, birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

İstatistiki bilgiler

MADDE 155. — Türk sivil uçaklarının malikleri ve işletenleri, işletmeleri ile ilgili yıllık faaliyet programlarını ve yıl sonu faaliyet raporlarını Ulaştırma Bakanlığına vermeye mecburdurlar.

Bu istatistiki bilgilerin kapsamı ve verilmiş zamanları Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Belgelerden alınacak ücret

MADDE 156. — İşletme ruhsatı ve uçuşa elverişlilik belgesi ile uçuş ekibi ve uçak bakım teknisyeni lisansları gibi her türlü yeterlilik belgeleri ücrete tabidir.

Ücretlerin miktarı, tahsili, sarf ve tahsis esasları, Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Bu kaynaktan yapılacak harcamalar 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ve 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir.

Kaynağın ita amiri Ulaştırma Bakanındır.

Kaynak Maliye Bakanlığının denetimine tabidir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

ALTINCI KISIM

Çeşitli hükümler

Cebrî icra

MADDE 146. — Sivil hava araçları cebrî icra yönünden 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun hükümlerine tabi olup, anılan Kanunun 26 ncı maddesi, bu Kanun bakımından sivil hava araçlarını da kapsar.

İstatistikî bilgiler

MADDE 147. — Türk sivil hava araçlarının malikleri ve işletenleri, işletmeleri ile ilgili yıllık faaliyet programlarını ve yıl sonu faaliyet raporlarını Ulaştırma Bakanlığına vermeye mecburdurlar.

Bu istatistikî bilgilerin kapsamı ve veriliş zamanları Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Tüzük ve yönetmelikler

MADDE 148. — Bu Kanunda belirtilen tüzük ve yönetmelikler bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde hazırlanır ve resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe konulur.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

YEDİNCİ KISIM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 157. — Bu Kanun yayımından altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 158. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

YEDİNCİ KISIM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 149. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 150. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

